

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**OKUL BAHÇELERİNİN ÇOCUK DOSTU PLANLAMA VE TASARIM
BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: ŞANLIURFA KENTİ
ÖRNEĞİ**

İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI BÖLÜMÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MELİSA BÜŞRA DEDECAN
TEMMUZ 2022

**Okul Bahçelerinin Çocuk Dostu Planlama Ve Tasarım Bağlamında Değerlendirilmesi:
Şanlıurfa Kenti Örneği**

Hasan Kalyoncu Üniversitesi
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Prof. Dr. Mahmut Serhat YENİCE

Melisa Büşra DEDECAN

TEMMUZ 2022

**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU**

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Melisa Büşra DEDECAN** tarafından hazırlanan “**Okul Bahçelerinin Planlama Ve Tasarım İlkelerinin Çocuk Dostu Bağlamında Değerlendirilmesi: Şanlıurfa Kenti Örneği.**” başlıklı tez,29/07/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

<u>Görevi</u>	<u>Unvanı, Adı ve Soyadı</u> <u>Kurumu/Üniversitesi</u>	<u>İmzası:</u>
Tez Danışmanı	Prof.Dr.M.Serhat YENİCE Hasan Kalyoncu Üniversitesi	
Jüri Başkanı	Doç.Dr.Murat ORAL Konya Teknik Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Dr.Esra AVLANMAZ BİLECEN Hasan Kalyoncu Üniversitesi	

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

.....
Enstitü Müdürü

İlgili tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını ve kullanılan tüm literatür bilgilerinin referans gösterilerek ilgili tezde yer aldığını beyan ederim.

Melisa Büşra DEDECAN

ONAY SAYFASI

BEYAN SAYFASI

ÖZET

OKUL BAHÇELERİNİN ÇOCUK DOSTU PLANLAMA VE TASARIM BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: ŞANLIURFA KENTİ ÖRNEĞİ

DEDECAN, Melisa Büşra

Yüksek Lisans Tezi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Mahmut Serhat YENİCE

Temmuz 2022

xvi + 123 sayfa

Okul yapılarında etkileşimler, çocuklar, yetişkinler ve içinde vakit geçirilen mekânlar arasında gerçekleşir. Bu etkileşimler çocukların sadece bugünkü yaşantılarını değil, gelecekteki yaşantılarını da önemli ölçüde etkilemektedir. Çocuklar okul ortamında olumlu etkileşimlere girerlerse okula devamlılıkları ve başarı durumları olumlu etkilenir ve buna paralel olarak gelecekte beklenen iyimserleşir. Bu getiriler ancak çocuk dostu çevre ve okul kriterleri ile mümkün görünmektedir.

Bu çalışmada okul bahçelerinin planlama ve tasarım ilkelerinden hareketle çocuk dostu okul anlayışının Şanlıurfa kenti özelinde değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Literatür tarama tekniği kullanılarak yapılan araştırmada, örnek çalışma alanı olarak Şanlıurfa'nın merkez ilçeleri olan Karaköprü, Haliliye ve Eyyübiye'de bulunan bazı ilkokullar belirlenmiştir. Seçilen okullar birçok açıdan değerlendirmeye alınmıştır. Bu değerlendirme kriterleri alansal yeterlik, sosyalleşme-katılım, donatılar ve güvenlik olarak belirlenmiştir. Araştırma sonunda, incelenen okulların oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikleri için uygun olmadığı görülmektedir. İlgili standartlar dikkate alındığında bahçe alanı ve öğrenci başına düşen açık alanların oldukça yetersiz olduğu görülmektedir.

Bu veriler doğrultusunda, çocuk dostu tasarım kriterleri bağlamında okul bahçeleri için birtakım öneriler sunulmuştur. Okul bahçesi tasarımlarının renkleriyle, fiziksel şartlarıyla ve aktiviteleriyle çocukların ilgisini çekmesi, okullarını daha çok benimsemelerini sağlayacaktır. Okul bahçelerinin alanı kadar içinde bulunan oyun ve spor alanlarının, dinlenmek için konumlandırılan bankların, güneşlik ve gölgelendirme için ağaçlandırmanın, toprak alanlarının da bulunması gerekmektedir. Okuldaki herkesin güvenliğinin sağlanması için güvenlik biriminin olması önerilmektedir. Ayrıca servis yaklaşım ve park alanlarının da olması önem taşımaktadır. Bu kriterler bir bütün olarak değerlendirilmeli ve okul bahçe tasarımları çocuk dostu tasarım bağlamında oluşturulmalıdır.

Anahtar kelimeler: çocuk dostu tasarım, çocuk dostu okullar, eğitim yapıları, Şanlıurfa.

ABSTRACT

EVALUATION OF SCHOOL GARDENS IN THE CONTEXT OF CHILD-FRIENDLY PLANNING AND DESIGN: THE CASE OF SANLIURFA PROVINCE

DEDECAN, Melisa Büşra

M.Sc. in Interior Architecture and Environmental Design

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Mahmut Serhat YENİCE

July, 2022

xvi + 123 pages

Interactions in school buildings take place between children, adults and the spaces they spend time in. These interactions significantly affect not only the present life of children but also their future lives. If children engage in positive interactions in the school environment, their school attendance and success are positively affected, and in parallel, their future expectations become optimistic. These gains seem possible only with child-friendly environment and school criteria. In this study, it is aimed to evaluate the child-friendly school concept in the city of Şanlıurfa, based on the planning and design principles of school gardens. In the research conducted using the literature review technique, some primary schools in Karaköprü, Haliliye and Eyyübiye, which are the central districts of Şanlıurfa, were determined as a sample study area. Selected schools were evaluated in many aspects. These evaluation criteria were determined as spatial competence, socialization-participation, equipment and security. At the end of the research, it is seen that the playgrounds of the examined schools are not suitable for individual and group activities. Considering the relevant standards, it is seen that the garden area and open areas per student are quite inadequate. In line with these data, some suggestions were presented for school gardens in the context of child-friendly design criteria. Attracting children's attention with the colors, physical conditions and activities of school garden designs will enable them to adopt their schools more. There should be playgrounds and sports areas, benches positioned for resting, afforestation for sunshade and shading, and soil areas as well as the area of the school gardens. It is recommended to have a security unit in order to ensure the safety of everyone in the school. It is also important to have service approach and parking areas. These criteria should be evaluated as a whole and school garden designs should be created in the context of child-friendly design.

Keywords : Child-friendly schools, child-friendly urban design, educational architecture, Şanlıurfa.

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmamın baőından sonuna kadar, akademik deneyim ve birikimlerini benimle paylaőmaktan çekinmeyen, çalıőmalarımı detaylı bir Şekilde inceleyerek bana yol gosteren, desteğini hiç esirgemeyen çok değerli hocam sayın Prof. Dr. Mahmut Serhat YENİCE'ye sonsuz minnet ve teőekkürlerimi sunarım. Hayatım boyunca hep en büyük desteğim olan, maddi ve manevi hiçbir fedakârlığı esirgemeyen, onun çocuğu olmaktan gurur duyduğum anneme; büyük bir fedakârlıkla benimle birlikte uykusuz kalıp, çalıőmalarıma yardımcı olan niőanlım Burak'a ve çok değerli arkadaőım Aysel'e ve diğer bütün sevdiklerime sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	V
ABSTRACT	viii
TEŞEKKÜR	viii
TABLOLAR LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
KISALTMALAR LİSTESİ	xix
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	2
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
2.1. Çocuk ve Eğitim.....	3
2.2. Çocuk Dostu Kavramı	4
2.3. Çocuk Dostu Okul Tasarımı	17
2.4. Çocuk Dostu Okul Tasarımı İçin Mekânsal Ölçüt-Göstergeler.....	22
3. MATERYAL VE YÖNTEM	28
3.1. Materyal.....	28
3.2. Yöntem	29
4. ŞANLIURFA ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ	32
4.1. Karaköprü İlçesi Okul Örnekleri	33
4.1.1. İncirliova İlkokulu	33
4.1.1.1. Alansal Yeterlik	35
4.1.1.2. Sosyalleşme – Katılım	35
4.1.1.3. Donatılar	37
4.1.1.4. Güvenlik	38
4.1.2. Piri Reis İlkokulu.....	40
4.1.2.1. Alansal Yeterlik	42
4.1.2.2. Sosyalleşme – Katılım	42
4.1.2.3. Donatılar	44
4.1.2.4. Güvenlik	45
4.1.3. Karaköprü Narlı İlkokulu	47
4.1.3.1. Alansal Yeterlik	49
4.1.3.2. Sosyalleşme – Katılım	49
4.1.3.3. Donatılar	50
4.1.3.4. Güvenlik	51
4.1.4. Metehas İlkokulu	53
4.1.4.1. Alansal Yeterlik	55
4.1.4.2. Sosyalleşme – Katılım	55
4.1.4.3. Donatılar	56
4.1.4.4. Güvenlik	57

4.2. Haliliye İlçesi Okul Örnekleri.....	60
4.2.1. Abdulkadir Karahan İlkokulu.....	60
4.2.1.1. Alansal Yeterlik	62
4.2.1.2. Sosyalleşme - Katılım.....	62
4.2.1.3. Donatılar	63
4.2.1.4. Güvenlik	64
4.2.2. Profilo İlkokulu	67
4.2.2.1. Alansal Yeterlik	69
4.2.2.2. Sosyalleşme – Katılım.....	69
4.2.2.3. Donatılar	71
4.2.2.4. Güvenlik	72
4.2.3. Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu	75
4.2.3.1. Alansal Yeterlik	77
4.2.3.2. Sosyalleşme – Katılım.....	77
4.2.3.3. Donatılar	78
4.2.3.4. Güvenlik	80
4.2.4. GAP İlkokulu	83
4.2.4.1. Alansal Yeterlik	85
4.2.4.2. Sosyalleşme – Katılım.....	85
4.2.4.3. Donatılar	87
4.2.4.4. Güvenlik	88
4.3. Eyyübiye İlçesi Okul Örnekleri	90
4.3.1. 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu	90
4.3.1.1. Alansal Yeterlik	92
4.3.1.2. Sosyalleşme – Katılım.....	92
4.3.1.3. Donatılar	93
4.3.1.4. Güvenlik	94
4.3.2. Eyyübiye İlkokulu	97
4.3.2.1. Alansal Yeterlik	99
4.3.2.2. Sosyalleşme – Katılım.....	99
4.3.2.3. Donatılar	100
4.3.2.4. Güvenlik	101
4.3.3. Mehmet Akif Ersoy İlkokulu	104
4.3.3.1. Alansal Yeterlik	106
4.3.3.2. Sosyalleşme – Katılım.....	106
4.3.3.3. Donatılar	108
4.3.3.4. Güvenlik	109
4.3.4. Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu	111
4.3.4.1. Alansal Yeterlik	113
4.3.4.2. Sosyalleşme – Katılım.....	113
4.3.4.3. Donatılar	114
4.3.4.4. Güvenlik	114
5. SONUÇLAR.....	118
KAYNAKLAR.....	124

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1: UNICEF Çocuk Dostu Okul Temel Planlama ve Tasarım Ölçütler	25
Tablo 3.1. Çocuk Dostu Okul Bahçesi İçin Gerekli Ölçütler	29
Tablo 3.2. Çalışmada Kullanılan Puanlama Yaklaşımı ve Puan Aralıkları	30
Tablo 4.1: İncirliova İlkokulu'na ait genel bilgiler	34
Tablo 4.2: İncirliova İlkokulu Değerlendirme Tablosu	39
Tablo 4.3: Piri Reis İlkokulu'na ait bilgiler	41
Tablo 4.4: Piri Reis İlkokulu Değerlendirme Tablosu	46
Tablo 4.5: Karaköprü Narlı İlkokulu Hakkında Genel Bilgiler	48
Tablo 4.5: Karaköprü Narlı İlkokulu Değerlendirme Tablosu	52
Tablo 4.6. Metehas İlkokulu Hakkında Genel Bilgiler	54
Tablo 4.7: Metehas İlkokulu Değerlendirme Tablosu	59
Tablo 4.8: Abdulkadir Karahan İlkokulu'na ait genel bilgiler	61
Tablo 4.9: Abdulkadir Karahan İlkokulu değerlendirme tablosu	66
Tablo 4.10: Profilo İlkokulu değerlendirme tablosu	68
Tablo 4.11: Profilo İlkokulu değerlendirme tablosu	74
Tablo 4.12: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu hakkında genel bilgiler	76
Tablo 4.13: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu değerlendirme tablosu	82
Tablo 4.14: GAP İlkokulu hakkında genel bilgiler	84
Tablo 4.15: GAP İlkokulu değerlendirme tablosu	89
Tablo 4.16: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu hakkında genel bilgiler	91
Tablo 4.17: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu değerlendirme tablosu	96
Tablo 4.18: Eyyübiye İlkokulu hakkında genel bilgiler	98
Tablo 4.19: Eyyübiye İlkokulu değerlendirme tablosu	103
Tablo 4.20: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu hakkında genel bilgiler	105
Tablo 4.21: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu değerlendirme tablosu	110
Tablo 4.22: Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu hakkında genel bilgiler	112
Tablo 4.23: Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu değerlendirme tablosu	116

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Seine Nehri kıyısında oyun parkuru olarak duvar düzenlemesi, Paris, Fransa	8
Şekil 2.2: Çocuk dostu ortamlar	9
Şekil 2.3: Casa Cecchi / Çocuk evi	10
Şekil 2.4: İngiltere Plymouth Morice Town ve ilk “home zone” örneği Stainer Street, Manchester	11
Şekil 2.5: Woonerf örneği.....	13
Şekil 2.6: Çocuk dostu sokak, Mamak-Ankara.....	15
Şekil 2.7: Komşuluk birimi şeması.	17
Şekil 3.1: Araştırma kapsamında incelenen okullar ve kent içindeki dağılımları.....	28
Şekil 3.2: Araştırma izlencesi	31
Şekil 4.1: Şanlıurfa haritası.....	32
Şekil 4.3: İncirliova İlkokulu basketbol sahası	36
Şekil 4.4: İncirliova İlkokulu “benim küçük çiftliğim”	36
Şekil 4.5: İncirliova İlkokulu bahçe oyun alanı	37
Şekil 4.6: İncirliova İlkokulu bahçe bankları.....	37
Şekil 4.7: İncirliova İlkokulu ağaçlandırma.....	38
Şekil 4.8: İncirliova İlkokulu güvenlik birimi	38
Şekil 4.9: Piri Reis İlkokulu bahçe açık alan.....	42
Şekil 4.10: Piri Reis İlkokulu basketbol sahası.....	43
Şekil 4.11: Piri Reis İlkokulu ağaçlandırma ve toprak alan	43
Şekil 4.12: Piri Reis İlkokulu güneşlik ve gölgelik alan	44
Şekil 4.13: Piri Reis İlkokulu çeşmeleri	44
Şekil 4.14: Piri Reis İlkokulu güvenlik	45
Şekil 4.15: Karaköprü Narlı İlkokulu bahçe açık alan	49
Şekil 4.16: Karaköprü Narlı İlkokulu sosyalleşme alanı	49
Şekil 4.17: Karaköprü Narlı İlkokulu ağaçlandırma	50
Şekil 4.18:: Karaköprü Narlı İlkokulu banklar 1	50
Şekil 4.19: Karaköprü Narlı İlkokulu banklar 2.....	51
Şekil 4.20: Karaköprü Narlı İlkokulu güvenlik birimi	51

Şekil 4.21: Metehas İlkokulu bahçe açık alan.....	55
Şekil 4.22: Metehas İlkokulu bahçesi.....	55
Okul bahçesine erişilebilirlik ve hareket kolaylığını orta derecede değerlendirmek mümkündür.....	55
Şekil 4.23: Metehas İlkokulu basketbol sahası	56
Şekil 4.24: Metehas İlkokulu banklar	56
Şekil 4.25: Metehas İlkokulu'nun dış kısmında bulunan bitkiler	57
Şekil 4.26: Metehas İlkokulu güvenlik birimi ve giriş kapısı.....	57
Şekil 4.27: Metehas İlkokulu servis yaklaşım alanı	58
Şekil 4.28: Abdulkadir Karahan İlkokulu bahçe açık alan	62
Şekil 4.29: Abdulkadir Karahan İlkokulu bahçesinde bulunan oyun alanları	63
Şekil 4.30: Abdulkadir Karahan İlkokulu banklar	64
Şekil 4.31: Abdulkadir Karahan İlkokulu çeşmeler	64
Şekil 4.32: Abdulkadir Karahan İlkokulu bahçe dışı	65
Şekil 4.33: Abdulkadir Karahan İlkokulu giriş kapısı.....	65
Şekil 4.34: Profilo İlkokulu bahçe açık alan	69
Şekil 4.35: Profilo İlkokulu'nda kapatılan küçük bahçe	70
Şekil 4.36: Profilo İlkokulu bahçe görüntüleri.....	70
Şekil 4.37: Profilo İlkokulu banklar	71
Şekil 4.38: Profilo İlkokulu ağaçlandırma	71
Şekil 4.39: Profilo İlkokulu güvenlik birimi.....	72
Şekil 4.40: Profilo İlkokulu giriş kapısı.....	72
Şekil 4.41: Profilo İlkokulu okul duvarları	73
Şekil 4.42: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu bahçe açık alan.....	77
Şekil 4.43: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu basketbol sahası	78
Şekil 4.44: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu ağaçlandırma ve toprak alan	78
Şekil 4.45: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu bankları.....	79
Şekil 4.46: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu çeşmeleri.....	79
Şekil 4.47: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu güvenlik birimi.....	80
Şekil 4.48: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu bahçe duvarları.....	80
Şekil 4.49: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu servis yaklaşım alanı	81
Şekil 4.50: GAP İlkokulu bahçe açık alanı genel görünüm.....	85
Şekil 4.51: GAP İlkokulu basketbol sahası.....	85

Şekil 4.52: GAP İlkokulu ağaçlandırma ve toprak alan	86
Şekil 4.53: Bahçe içindeki anaokul	86
Şekil 4.54: GAP İlkokulu bankları ve çöp kovaları	87
Şekil 4.55: GAP İlkokulu çeşmeleri	87
Şekil 4.56: GAP İlkokulu güvenlik birimi	88
Şekil 4.57: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu'nun bahçe açık alanı	92
Şekil 4.58: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu bahçeden görüntüler	92
Şekil 4.59: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu basketbol potası	93
Şekil 4.60: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu ağaçlandırma	93
Şekil 4.61: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu bankları	94
Şekil 4.62: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu bahçe duvarları	94
Şekil 4.63: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu bahçe duvarları	95
Şekil 4.64: Eyyübiye İlkokulu bahçe açık alan	99
Şekil 4.65: Eyyübiye İlkokulu bahçesinden görüntüler	100
Şekil 4.66: Eyyübiye İlkokulu çöp kovaları	100
Şekil 4.67: Eyyübiye İlkokulu'nun giriş kapısı	101
Şekil 4.68: Eyyübiye İlkokulu'nun bahçe duvarları	101
Şekil 4.69: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu bahçesi	106
Şekil 4.70: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu bahçesi açık alan	106
Şekil 4.71: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu duvarlara çizilen resimler	107
Şekil 4.72: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu ağaçlandırma	107
Şekil 4.73: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu bahçe içindeki tuvaletler	108
Şekil 4.74: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu çeşmeleri	108
Şekil 4.76: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu banklar	109
Şekil 4.77: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu güvenlik birimi ve giriş kapısı	109
Şekil 4.78: Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu bahçe açık alanı	113
Şekil 4.79: Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu ağaçlandırma	113
Şekil 4.80: Dr. Cavit Özyeğin İlkokul bahçesini çevreleyen ağaçlar	114
Şekil 4.81: Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu güvenlik birimi	115

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
BM	:	Birleşmiş Milletler
ÇDÇ	:	Çocuk Dostu Şehir
ÇDO	:	Çocuk dostu okul
KISS	:	Kids Street Scan
m.	:	Metre
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
UNICEF	:	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
vd.	:	ve diğerleri

1. GİRİŞ

Toplumun temel taşıını oluşturan çocuklar, gelecekte ruhsal ve fiziksel açıdan sağlıklı bireyler olarak yetiştirilmelidirler. Bunun için de fiziksel, sosyal, zihinsel ve duygusal becerilerini geliştirmeleri mümkün olacak olanak ve ortamlara ihtiyaç duymaktadırlar. İlkokul ve ortaokul dönemindeki çocukların zamanlarının önemli bir bölümünü okulda geçirdiklerinden, okul bahçelerinin onların gelişiminde önemli potansiyeli olduğu görülmektedir. Bu potansiyellerin iyi değerlendirilebilmesi için okul bahçesi tasarımlarının, çocukların psikolojik ve sosyal-kültürel gelişimlerini olumlu olarak etkileyecek; sağlıklı gelişimleri için katkı sağlayacak özellikte olması önemlidir. Bunun yanında okul bahçelerinin çocukların tenffüslerde ve boş zamanlarında fiziksel aktiviteler yapabilecekleri bir mekân olarak planlanmaları gerekmektedir.

Türkiye’de eğitim tesisleriyle ilgili olarak bina tasarımının dışında kalan açık ve yarı açık alan tasarımlarına yeterli düzeyde ilgi gösterilmediğini söylemek mümkündür. Okul bahçelerinin çocukların öğrenme süreçlerini, sosyalleşmelerini ve fiziksel aktivitelerini gerçekleştirebilmek için yeterli düzeyde ekipman ve alana sahip olmadıkları görülmektedir. Okul yapılarının tasarımıyla ilgili bazı standartların geliştirildiği görülse de bina çevreleri için söz konusu standartların tanımlanmaması söz konusudur.

Oysa okul binaları ile birlikte bina yakın çevrelerinin tasarımında çocukların kendisine özgü yapısının, ihtiyaç ve ilgilerinin dikkate alınması, sağlıklı bir eğitim ve yetişme ortamının üretilmesi açısından önemlidir. Çocukların mevcut potansiyellerini keşfetmelerini ve yeteneklerini geliştirmelerini desteklemek, çocuk merkezli bir eğitim anlayışını gündeme getirmektedir. Çocuk merkezli eğitim anlayışı temelde çocuk hak ve özgürlükleriyle eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına dayanmaktadır. Bu ilkelerin çocukların sağlıklı olarak sosyalleşebilmelerinde de önemli olduğu görülmektedir. Özellikle okul öncesi eğitimden itibaren, gerek dünyada gerekse Türkiye’de kabul edilen ilkeler; çocuk merkezli eğitim girişimlerinin artmasını sağlamıştır. Çocuk dostu okul anlayışı da bu şekilde ortaya çıkmıştır.

Bu araştırma, “**Nasıl daha çocuk dostu okul bahçeleri tasarlanabilir?**” sorusunu ele alarak okul alanların tasarlanması ve planlanmasına odaklanmaktadır. Araştırmanın yeni

eğitim tesisi alanlarının planlanması - yapımına mevcut eğitim tesisi alanlarının iyileştirilmesine d6n6k ocuk dostu tasarım ilke ve standartlarının geliştirilmesine katkı koyacağı d6ř6n6lmektedir.

Çalışmada eğitim s6relerinin 6nemli bir parçası olan okul bahçelerinin ocuk dostu planlama ve tasarımına y6nelik kavramsal bir ereve geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu kuramsal ele alış biçimi ile şanhurfa kentindeki okul 6rnekleri analiz edilmekte ve mevcut okul yapılarının ocuk dostu y6n6n6n iyileştirilmesine y6nelik 6neriler geliştirilmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı ve 6nemi

Bu çalışmanın amacı, ilkokul tesisleri 6rneğinde okul bahçelerinin ocuk dostu ilkeleri bağlamında değerlendirilmesine d6n6k kavramsal bir bakış açısı geliştirmektir. Bu çerçevede yeni okul alanı tasarımlarında olası standartların geliştirilmesi veya mevcut okul alanlarının ocuk dostu bağlamında iyileştirilmesine d6n6k 6l6tlerin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Bilindiği 6zere okul bahçeleri dinlenme, hareket, 6đrenme ve yaşama mek6nları olup çevreye duyarlı, aktif ve sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi için b6y6k bir 6neme sahiptir. Teneff6s ve 6đle arası s6releri dikkate alındığında 6đrenciler okulda buldukları t6m s6renin yaklaşık 6te birini ders dışı zaman olarak kullanmakta ve bu s6reyi okul bahçesinde geçirmektedirler. Çocuklar için 6đrenme, fiziksel aktivite ve sosyalleşme gibi bedensel ve psiko-sosyal gelişimini etkileyen bu alanların daha nitelikli ve yaşanabilir olması için ocuk ihtiyaçlarının ve 6nceliklerinin g6zetilmesi gerekir.

Nitekim d6nyada genel olarak ocuk merkezli eğitim anlayışlarının birbirlerine benzer ilkeleri benimsedikleri g6r6lmektedir. Geçmişten bug6ne kadar ocuk merkezli eğitim anlayışları incelendiğinde hepsinin çocuğu doğal ortamına uyumlu olmaya y6nelttiği, b6ylelikle ağdaş ve duyarlı bir birey yetiştirme amacının g6d6ld6đ6 g6r6lmektedir. Eğitim ortamında geleneksel ve modern anlayışların arasında bazı çatışmaların ise ocuk merkezli eğitimin yaygın hale gelmesini zorlaştırmaktadır (Baker, 1998: 156).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Çocuk ve Eğitim

Çocuk Hakları Sözleşmesi 1.maddesinde çocuk, “*çocuğa uygulanacak kanun dikkate alınarak erken yaşlarda reşit olma durumunun dışında, 18 yaşına kadar herkes*” olarak tanımlanmıştır. Çocuğun gelecekteki hayatının temellerinin atıldığı bu dönem aynı zamanda geleceğin bireylerinin gelişimi bakımından oldukça önemli olduğunu belirtmek gerekir. Bu dönem içinde kalıtımın bireylere sağlamış olduğu potansiyelin gerileme ya da gelişme durumlarının yaşanan çevredeki uyaranlar tarafından sağlanan etkiye bağlı bir şekilde değişebilmektedir. Çocukluk, bebekliğin ardından gelen gelişim sürecinin hızlandığı dönemi ifade etmektedir. Bu süreç içinde edinilen kazanımların, bireylerin gelecekteki dönemlerde sergileyecekleri davranış ve tutumların temelini oluşturduğu görülmektedir. Özellikle bilişsel, zihinsel ve ruhsal gelişmelerin bu dönem içinde yoğunluk kazanması söz konusudur (Orhan, 2019: 160). Çocukluk, öğrenme ve gelişimin en hızlı olduğu ve bu süreçte edinilen deneyimlerin, ileriki yılların temelini oluşturduğu görülmektedir (Baran, 2016: 45; Kartal, 2007: 235).

Gelişim; ölçümler ile açıklanamayan, çeşitli işlev ve yapıyı bütünleştiren karmaşık bir olgu olarak ifade edilmektedir. Yapılan çalışma ve gözlemler, belirli gelişim dönemleri içinde çocuklarda ortak bazı davranış ve eğilim kalıplarının olduğunu göstermiştir. İnsan çevresindekilerle etkileşim içine girerek gelişimini sürdürmekte ve kendisine özgü bir kişilik kazanmaktadır. Bireyin kişilik özelliklerinin yaşantılarıyla oluştuğunu belirtmek gerekir. Bireyler ömürleri süresince gelişme ve öğrenmeye açıktırlar (Doğan, 2007). Uçar (2013: 36), 20. yüzyılın egemen çocuk paradigmasını üç temel varsayımla değerlendirmiştir:

- Çocuklar fiziksel olarak yetişkinlerden farklıdır; çocukların belirli biyolojik bir kategori oluşturduğu söylenebilir.
- Çocukların bir başarı olarak kabul edilebilmesi için yetişkinliğe veya yetişkinliğe hazırlanması gerekir.
- Çocukların yetiştirilmesi yetişkinlerin sorumluluğundadır.

Başka bir deyişle; çocuklar yetişkinlerden farklı olan bireylerdir. Çocukların büyüme, düşünme, hissetme ve davranış biçimleri yetişkinlerden tamamıyla ayrılmaktadır.

Çocuk gelişimi konusunun temel yapıları özellikle son dönemlerde önemli çalışma alanları içinde yerini almıştır. Araştırmacılar çocukların büyüme ve gelişme şekilleri hakkında devamlı yeni bilgiler keşfetmişlerdir. Çocuk gelişiminin genellikle bilişsel, fiziksel ve sosyo-duyuşsal gelişimi içerdiği belirtilmektedir. Fiziksel gelişim bedende yaşanan fiziksel değişiklikleri göstermektedir. Bilişsel gelişim şahısların bilgi edinebilmek için kullanmış oldukları süreçleri göstermektedir. Dil, düşünce, akıl yürütmek ve hayal etmek gibi eylemlerin tümünü içermektedir. Üçüncü gelişim olan sosyo-duyuşsal gelişim alanı; diğer insanlarla bağıntı kurabilmek için gerçekleştirilen öğrenme sosyal gelişimi ifade etmektedir. Duyuşsal gelişim ise his ve hislerin ifade şeklini içermektedir. Korku, güven, kibir, mizah ve arkadaşlık sosyal-duyuşsal gelişimin parçaları olarak kabul edilmektedir (Decker, 2010).

Çocukluk dönemlerinde önem arz eden bir başka durum da çocuk ve mekân arasındaki ilişkidir. Kurulan bu ilişkinin karmaşık olduğu görülmektedir. Temsile indirgenmemesi gereken karmaşık bu ilişkilerin anlaşılması için “yaşanılmış ve içinde olunan gündelik hayatın” anlaşılması gerekmektedir. Çocukluk ve mekânsallık; çocuğun kimliğinin inşasında ve yaşamın gömülü olduğu bir yer olarak gündelik mekânlar öne çıkmaktadır. Söz konusu mekânsallık olgusunun kısaca bireysel ve toplumsal faktörlerin bir yerde iç içe olduğu sorunsal önem taşımaktadır (Uysal, 2015: 48).

Çocuk; yakın çevresi, sosyal çevre ve fiziki çevrenin bileşiminden oluşmaktadır. Çocuğun fiziki çevresi ise yaşadığı konuttan başlayarak daha büyük ölçeklerdeki çevrelere kadar uzanan ve çocuğun sosyalleşmesi ile sembolik anlamlar kazanan bir çevredir (Uçar, 2013: 24). Açık alanların keşfedilmesi çocuklar için evinin yer aldığı sokak ve yaya kaldırımından başlamaktadır. Bu aşamalı bir şekilde konut yakın çevresinde bulunan dükkân, oyun alanları ve okula yürümeyle devam etmektedir. Kentte serbestçe hareket etme hürriyetiyle de sonlanmaktadır. Çocuğun fiziksel çevresi; çocuğu fiziksel, toplumsal-duygusal ve algısal-bilişsel gelişimine paralel bir biçimde konut, konutun yakın çevresi, sokaklar, parklar, oyun alanları, okul gibi özel veya kamusal mekânlardan oluşmaktadır (Tandoğan, 2014: 20).

2.2. Çocuk Dostu Kavramı

Çocuk dostu tanımı, çocuk dostu kent, çocuk dostu şehir gibi aynı anlamlara gelen kavramlarla bir arada anılmaktadır. Bu nedenle çalışmanın bazı yerlerinde çocuk dostu

kent bazı yerlerinde çocuk dostu şehir kavramları kullanılabilir. Çocuk dostu kent kavramsal olarak, çocuğun ileride yaşayacağı kent kapsamında söz sahibi olması; sosyal ve fiziksel gelişiminin desteklendiği özellikleri olması anlamına gelmektedir. Kentin, fiziksel olarak çocukların hoşlanacağı ve kendilerini güvende hissedebileceği alanların oluşturulmasını hedefler (Churchman, 2003: 99-111). Sağlıklı bir kent içinde yaşayan ve büyüyen çocukların psikolojik anlamda olumlu gelişmeler göstererek zihinsel beceri kazanmaları hızlanmaktadır. Böylelikle çocukların huzurlu ve güvenli bir kent ortamında yetişmesi sağlanmaktadır.

Çocuk Dostu Şehir (ÇDŞ) girişimleri, kentlerin yerel yönetim yapılarına yaklaşımları, çocuk dostu olma durumundan itibaren çocuk haklarının korunması, çocukları yönetim sistemleri içerisinde görünür hale getirmeyi hedeflemektedir. Bu girişimdeki temel felsefi, şehirlerden başlayıp, bu bilincin uluslar düzeyinde bütün dünyayı etkileyecek ve değiştirmesi olarak kabul görmektedir (Topsümer vd., 2009: 9).

Çocuk dostu şehirler ilk defa İtalya’da gündeme getirilmiştir. İlerleyen zamanlarda giderek yaygınlaşmıştır. Bu yaygınlaştırmada Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)’in aktif rol oynadığı görülmüştür. UNICEF konuyla ilgili olarak “Innocenti Araştırma Merkezi (2000)” kurmuştur. Buradaki amaç kent yönetimleri kapsamında çocuk dostu davranışların teşvik edilmesidir (Çakırcı, 2016: 39). Bu çerçevede UNICEF, “Birleşmiş Milletler Genel Kurulu” tarafından çocuk haklarının korunması ve bunun savunulması, temel ihtiyaçlarının karşılanmasında yardı etmek ve çocukların bütün potansiyellerine ulaşmaları için fırsat yaratmak ve yaygınlaştırmak gibi görevler üstlenmiştir. UNICEF, Birleşmiş Milletlere (BM) üye olan ülkeler tarafından 1989’da imzalanmış olan “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi” kurallarına göre hareket ederler. Kuruluşun, çocukların ahlaki prensip ve çocuklarla ilgili uluslararası davranış standartlarında çocuk haklarının tesis edilmesiyle hükümlü olduğu belirtilmiştir. Bunun yanında “UNICEF Ulusal Komiteleri”, çocukların haklarını küresel düzlemin yanında ülkeler bazında da teşvik etmekle görevlendirilmiştir (UNICEF, 2017). Bugün 193 ülkenin bu sözleşmeye imza attığı görülmektedir.

Söz konusu sözleşmenin gerektirdiklerini uygulaması, çocuklara iyi yaşam şartlarının sağlanması ve risk altında bulunan çocukların durumunun iyileştirilmesi için önlemlerin alınması, yerel düzlemde başlayacak uygulamalar ile mümkün olabilecektir (Topsümer vd., 2009: 11). Bu süreç içinde merkezi yönetim, uluslararası örgütler ve yerel yönetimler sorumludurlar. 2002 Birleşmiş Milletler Çocuklara Dair Özel Oturumu Sonuç Belgesi’nde yerel yönetim ve yerel yetkililer, çocukların kalkınma gündemlerinin merkezinde yer

almamalarını sağlayabilir olarak belirtilmektedir. Belediye başkanları, devam eden girişimlerle, çocuk dostu topluluklar ve gecekonduardan arındırılmış şehirlerle çocukların yaşamlarını önemli ölçüde iyileştirebileceği ifade edilmiştir (UNICEF, 2009).

Çocuk dostu şehir, çocuğun yetişkin olduğunda şehrine sahip çıkabilmesi için onun sosyal ve fiziksel gelişimini destekleyen özelliklere sahiptir. Uygulama aşamasında çocuk haklarının kanunlara, politikalara, bütçelere ve programlara yansıtılması gerekmektedir. Çocuk dostu şehir kavramı, ideal bir duruma veya standart bir modele dayanmamaktadır. Yönetişim, çevre ve hizmetler açısından her şehri daha çocuk dostu yapan bir çerçeve sağlar. Çocuk dostu şehrin sadece çocuklar için iyi bir şehir anlamına gelmediği, aynı zamanda yetişkinler için de iyi bir yer olduğu görülür. Çocuk dostu olan bir şehrin iyi yönetildiği söylenebilir. Özellikle şehrin gelişiminin gündeme alınması; çocukların görülür olmalarının sağlanması ve karar verme sürecinde çocuklara da katılma fırsatı verilmesi önemlidir. Çocuk dostu şehirlerde, genç olan vatandaşların hepsi için bazı önemli maddelerin taahhüt edildiği görülür. Bunlar:

- Aile, sosyal hayat ve topluma katılım sağlama;
- Şehirleri konusunda verilip alınacak kararlarda etkin olma;
- İstenilen şehirle ilgili fikir ve düşüncelerini ifade etme;
- Eğitim, sağlık gibi temel hizmetlere erişimde kolaylık;
- Temiz su içme,
- Sömürü, istismar ve şiddetten korunma;
- Sokaklarda tek başına yalnız güvenli bir şekilde yürüme;
- Arkadaşlarıyla oynama ve görüşme;
- Hayvan ve bitkiler için yeşil alanların olması;
- Sürdürülebilir ve kirli olmayan bir çevrede yaşama;
- Sosyal ve kültürel organizasyonlara katılımı sağlama;
- Sevilme, desteklenme, bakılma gibi ihtiyaçları giderme ve
- Din, dil, etnik köken, gelir, engellik veya cinsiyet durumuna bakılmadan şehrin sunduğu her çeşit hizmete erişme durumu olan eşit vatandaşlar olma (Riggio, 2002: 46; Berkün, 2019).

Çocuk haklarının hayata geçirilmesini amaçlayan bir kent, yönetim sistemini, Çocuk Hakları Komitesi tarafından tanımlanmış olan dört genel “Çocuk Hakları Sözleşmesi” ilkesinden temellendirilmiştir. Bunlar, “ayrımcılık yapmamak”, “çocuğun menfaatini öncelikli öneme sahip olması”, “yaşama ve azami gelişim hakkı” ve “çocuğun görüşüne

saygı duymak” olarak sıralanmaktadır (Riggio, 2002: 48). Bunun yanında çocuk dostu kent olmanın, “temel yapı taşı” şeklinde ifade edilen bir dizi adımı gerektiren süreci kapsadığı görülmektedir. Çocuk katılım unsurlarının bu süreçte göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu adımlar Çocuk Dostu Şehirler Bilgi Notu’nda şu şekilde sıralanmaktadır:

- Çocukların katılımının sağlanması,
- Çocuk dostu yasal bir çerçeveye sahip olma,
- Bütün şehri çerçeveleyen bir çocuk hakkı stratejisi geliştirme,
- Çocuk hakları biriminin kurulması veya koordinasyon mekanizmasının oluşturulması,
- Çocukların üzerindeki etkinliğin değerlendirilmesi ve ölçümünün sağlanması,
- Uygun çocuk bütçesi oluşturulması,
- Kentteki çocukların olağan durumuyla ilgili bir raporun oluşturulması,
- Çocuk haklarının çocuklar ve yetişkinler tarafından bilinmesini sağlama,
- Çocuklar için bağımsız savunuculuğun desteklenmesi (UNICEF, 2009).

Çocuk ve gençlerle ilgili girişimlerin teşviki sadece aile ve toplumların talebi değildir. Bu aynı zaman yönetimin iyi olduğunun da bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu durumu fark eden düşük, orta, yüksek gelire sahip ülkelerde kent yönetimlerinin sayı olarak artması, dünya genelinde çocuk dostu kent hareketini de geliştirecektir. Bugün gelinen noktada, birçok belediyenin kendilerini çocuk dostu olarak tanımladığı, çocuklar için kent genelinde planlar geliştirdiği; çocuk odaklı politikalara yer verildiği, bütçeyle ilişkili reformların yapıldığı, karar alma sürecine çocuklar dâhil edilerek; çocuklar için belediye gündeminin geliştirilmesi için Çocuk Hakları Sözleşmesini uyguladıkları görülmektedir (Riggio, 2002: 48; Berkün, 2019).

Çocuk dostu kentler de çocuk dostu sokaklara sahip olmalıdır. Sokaklar, çocukların en fazla kullandığı kamusal mekânlardan biridir. Bu yüzden, çocuk dostu bir kentten söz edebilmek için çocuk dostu sokakların oluşturulması gerekmektedir. Çocuk dostu sokakların oluşturulması için öncelikle mevcut sokakların söz konusu kriterlere uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Çocuk dostluğunun belirlenebilmesi için, sokaklardaki eksiklerin tespit edilmesi gerekir. Çocuk dostluğu değerlendirme aracının varlığı, sokağın çocuk dostu olarak düzenlenmesi açısından, uygulamaya yönelik önemli ipuçları vermektedir. Bir sokağın çocuk dostu olmasını engelleyen özelliklere bakarak çözüm önerileri geliştirilmelidir. Söz konusu sokak böylece “çocuk dostu” yapılabilecektir. Bu

sebeple, sokakların çocuk dostluğunun değerlendirilmesi için “çocuk dostu sokak kriterleri” belirlenmiştir. Bu kriterler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Baş, 2016: 113):

- Güvenlik
- Yürüyebilme
- Bisiklet kullanabilme
- Eğlenebilme
- Oynayabilme
- Boyut
- Düzenleme
- Erişebilme.

Bunlarla birlikte çocuk dostu yaşam alanı oluşturmak için, kanunun öngördüğü altyapının bir yaşam biçimi haline gelmesi ve başta çocuklar ve aileler olmak üzere toplumun tüm üyeleri tarafından kabul görmesi gerekmektedir. Bunun için başta yerel yönetimler olmak üzere STK'lara, eğitimcilere, tasarımcı ve araştırmacılara ciddi görevler düşmektedir. Belirlenmiş olan kriterlerin mekânsal, çevresel, sosyal ve yönetsel boyutlarda uygulamaya geçirilmesi farklı eylem planları ve metotların geliştirilmesi gerekir. Ayrıca uygulama yapılan veya yapılacak olan yerlerin toplumsal, mekânsal ve ekonomik gibi özelliklerine göre özel çalışmalara gereksinim duyulmaktadır (Şekil 2.1).

Şekil 2.1: Seine Nehri kıyısında oyun parkuru olarak duvar düzenlemesi, Paris, Fransa (Ülker arşivi, 2017)

Çocuk Dostu Şehir kriterlerinde yönetim ve altyapı gibi eylem alanlarının daha belirli maddelerin kullanılması önerilmiştir. Tasarım ve mekânsal olarak daha uzun sürdüğü görülmektedir. Özellikle kentsel planlama ve tasarım bakımından incelendiğinde iyi tasarlanmış, çeşitlilik gerektiren mekânların yaratılması, katılım ve sosyal boyutunun kendiliğinden gerçekleşmesine fırsat verecektir. Birleşmiş Milletlerin (BM) hazırladığı 2014 Dünya Kentleşme Raporu'na göre dünyadaki nüfusun yüzde 54'ü kentsel alanlarda yaşamaktadır. Bugünkü mekânsal gelişmeler açısından, ölçeği gittikçe büyüyen şehirlerde doğup büyüyen çocukların ihtiyaçlarıysa önemli bir konudur. Bunun yanında, çocuk dostu bir şehir, bütün yaşayanlar için uygun şartlara sahip olan kent olarak değerlendirilmektedir (UNICEF, 1996).

Planlama yaklaşımlarının hepsi tarihsel süreçte daha yaşanabilir şehirsal mekânlar yaratılmak için farklı modeller önermişler. Söz konusu modellerin sürdürülebilirlik, kent formları, akıllı kullanımlar ya da sektörel niteliklerden birisini öne çıkarmakla beraber, özellikle vurgulanmasa bile yaklaşımların tümüne bakıldığı zaman çocuk dostu mekânlar yaratılmasıyla ilişkili altyapıyı sağlamaktadır. Diğer taraftan, Çocuk Dostu Şehirlere odaklanmış kentsel tasarım uygulama ve yaklaşımlarının müdahale biçimleri ve mekânsal özelliklerini tanımlamaya dönük modeller olduğunu belirtmek gerekir (Freeman ve Tranter, 2011: 111). Şekil 2.2'de çocuk dostu ortamlara örnekler verilmiştir.

Şekil 2.2: Çocuk dostu ortamlar (MEB, 2015)

Özservet (2015: 124) tarafından yapılan bir çalışmada 1990'lı yıllardan bu tarafa ödül kazanan önemli bir kent olan İtalya Fano'da "Çocuk Dostu Şehir" kavramının başarılı bir biçimde hayata geçirilme süreci anlatılmıştır. İtalya, Avrupa şehirlerinin arasında çocuklara yönelik başarılı aktivite ve faaliyetlere sahip örnek bir ülke olmuştur. 1991'de Fano kenti "Çocuk Dostu Şehir" olarak seçilmiş ilk şehir olmuş ve "la citta dei bambini",

kısaca çocukların şehri hareketi uluslararası boyutta ilgi çekerek önem kazanmıştır. 1991 yılında yaşam kalitesinin artırılması için Fano'da "Çocukların Şehri Laboratuvarı" açılmıştır. Burada yerel yönetimlerin çocukları dinlediği ve onların ihtiyaçlarını fark ettiği görülmektedir. Böylelikle çocukların kendi haklarını elde edebildiklerini söylemek mümkündür. 1998 yılında eski çiftlik arazisi üzerine çocukların oynayabilmesi için Çocuk Evi (Casa Cecchi) açılması kararlaştırılmıştır (Şekil 2.3).

Şekil 2.3: Casa Cecchi / Çocuk evi (Özservet, 2015: 124)

İtalya'da 23 Nisan 1999 tarihinde Kent Konseyi kararı ile çocukların yerel yönetime katılması resmileştirilmiştir. Kent Konseyi kapsamında oluşturulan "Çocuk Kurulu" özel toplantıda çocukların "Çocuk Evi"nde ve çevresinde kapalı ve açık alanlarda istekleri belirlenmiştir. Buna kapsamda odalarda aşağıdaki faaliyetlerin olması istenmiştir

- Deney
- Yemek yapma
- Bahçecilik
- Laboratuvar
- Oynamak
- Kütüphane
- Tiyatro faaliyetleri (Aydoğan, 2020: 102);

Burada, "Çocuk Şehri Laboratuvarı", "Okula Yalnız Başımıza Gidiyoruz" projesi ile çocukların okula güvenli ve tek başlarına ebeveynleri yanında olmadan gidebilmelerine yönelik bir çalışma yürütülmüştür. Çocukların, okula giderken tedirgin olmamaları ve ebeveynlerin endişeli olmaması için projenin hızlı bir şekilde hayata geçirildiği görülmektedir. Projenin hayata geçirilebilmesi için aşağıdaki uygulamalar yapılmıştır:

- İlk olarak okulun etrafındaki yol boyunca “Okula Yalnız Başımıza Gidiyoruz” ve “Dikkat Çocuklar Geçebilir”, gibi işaretler yerleştirilmiştir,
- Okul programlarının ayarlandığı ve çocukların kullandığı sırt çantalarının hafifletildiği görülmektedir,
- Okula giden yolları şirin gösterebilmek için insanlar okulun çevresini döşeyip süslemişler ve okulun yolunu bilen çocukların onları tanınması için uygun işaretler yapmışlar,
- Gerektiğinde çocuklara yardım etmeleri mümkün olsun diye zabıta ve sivil savunma ekipleriyle yaşlı gönüllülere eğitimler verilmiştir, Kaldırımların çocuklar için genişletildiği görülmüştür,
- Ailelere de konuyla eğitimler verilmiştir (Aydoğan, 2020: 103).

İngiltere’de 1998 yılında başlatılan ve “Home Zone” adı verilen girişimde, insan ve taşıtların eşit şartlarda paylaşmış oldukları sokaklar ile kamusal mekânlar dikkate alınmıştır. Bu mekânların insanları yürüme ve bisiklet kullanmaya teşvik etmesi, oturanların arasında iletişimi kuvvetlendirmesi ve toplum aktivitelerinin desteklenmesi amaçlanmıştır. (East Lothian Council, 2006). “Home Zone”, “ev/konut bölgesi” anlamına gelmektedir. Ancak çocuklar için “Oyun Bölgesi” anlamında kullanılmaktadır. Bir ulaşım modeli olan Woonerf’a benzeyen şekilde şehre ait açık alanların çocuklara güvenli oyun alanları olarak kullanılmasıyla oluşturulan oyun bölgeleri, araç ve yayaların sokakları eşit kullandıkları alanları oluşturmaktadır.

Şekil 2.4: İngiltere Plymouth Morice Town ve ilk “home zone” örneği Stainer Street, Manchester

Home Zone’lar bir tasarım kalıbına göre planlanmamıştır. Her toplum kendi özel kültür ve ihtiyaca uygun bir şekilde şema belirleyebilir (Şekil 2.4). Bu yaklaşım ile sokakların, o

yerleşimde bulunan kişilerin etkileşimini arttırdığı görülürken; çocuklar için güvenli oyun alanları oluşturulmaktadır. Home Zone alanların çocukların fiziksel ve sosyal gelişimlerine olumlu etkileri olmuştur. Bu alanlar çocuklara aşağıdaki katkıları sağlamaktadır (Gill, 2007: 215):

- Evlere yakın olması,
- Çocukların eve uğrayarak ihtiyaçlarını gidermeleri,
- Erişilebilirlik,
- Aile kontrolünün yapılabilmesi.

İngiltere’de ilkököl çocukları için uygulandığı görülen Kerbcraft eğitimi; yol güvenliğini arttırmayı ve çocuklara özel yaya eğitimlerini kapsamaktadır (Education & Training in Schools, 2017). Yerel yetkililer tarafından düzenlenen bu eğitimler, okul müfredatına dâhil edilir ve öğrencilerin okula güvenli bir şekilde yürümelerine yardımcı olmak için pratik sokak bilgileri sağlar. Yayalar güvenli bir şekilde park ve okullara karşı karşıya gelirken, trafik ışıklarıyla kavşaklar, cadde üzeri park alanları kontrol ediliyor ve güçlü yaya ayrımları düzenleniyor. Teknik olarak çocuklar bu oluşumlar sayesinde şehir yaşamının ve trafiğinin farkında olmaktadır (Beyond İstanbul, 2018).

Bir başka örnek de Avustralya’daki New South Wales Çocuklar ve Gençler Komisyonu, çocukların ve gençlerin ihtiyaçlarının hedeflendiği, farklı başlıklarda uygulamaya dönük birçok çerçevenin yayınlanması verilebilir. 2009’da çocuk dostu mekânlarla ilgili önerilen ilkeler üç temel başlıkta toplanmıştır (Aydoğan, 2020: 92):

1. Temsilîyet: Kamu hizmetlerinden bağımsız olarak yararlanmak; topluma aktif katılmak,
2. Güvenlik ve Koruma: Açık kamusal alanlar sağlamak, çocukların topluma katılımını sağlamak ve güven duygusunu geliştirmek,
3. Kendini iyi hissetme: Eğlence ve destek için alan; Kentle ilgili kararları etkileyen doğaya ve yeşil alana erişimi artırmak.

Benzer olarak 2005’te Hollanda’nın Delft kentinde Çocuk Sokak Konferansı yapıldı. Burada, sözde oyun, yürüyüş ve bisiklete binmenin motive ettiği çocuk dostu kamusal alanların yaratılması, planlanması, tasarlanması ve dönüştürülmesi sorunu ele alınmaktadır (International Childstreet, 2005). Ayrıca projelerle uluslararası örnekler kapsamında çocuk dostu kentsel alanların tasarlanmasıyla ilgili olan bu manifesto 22 ülke tarafından kabul edilmiştir (Şekil 2.5). Aynı konferansta “Kids Street Scan (KISS)” adı verilen bir başka tasarım da gündeme gelmiştir.

Şekil 2.5: Woonerf örneği (Rijswijk, Hollanda)

Bu yaklaşımda etkinlik ve hareket odaklı olarak kentsel mekanlar ele alınmış ve bir model önerilmiştir. Burada önerilen temel kriterler aşağıdaki gibidir (Conference, 2017):

1. Güvenlik: Sosyal ve fiziksel güvenliğinin sağlanması,
2. Yürünebilirlik: Şehir mekânlarında güvenle yürüme ve sokaklar aralarından karşıdan karşıya geçmek,
3. Bisiklete binebilme: Şehirlerde güvenli olarak bisiklete binmek ve karşıdan karşıya geçmek,
4. Çapraz geçişlere imkân tanıma: Sokak yüzeylerinin tümünün kullanıma uygunluğu, çapraz geçme ve yol yüzeylerinin maksimum düzeyde kullanma fırsat tanıma,
5. Keyif alınacak mekânlar: Mekânsal/işlevsel çekicilik ve çeşitliliğin yükseltme,
6. Oyun oynayabilirlik: Çeşitli etkinlik ile kullanıma imkân tanımak.

Konuyla ilişkili olarak bir başka çalışmada Güney Afrika'da bulunan Johannesburg kentinde yürütülmüştür. Burada 10–15 yaş aralığındaki gençlerin katılımıyla yerel mekânın olumlu fiziki özelliklerin üzerine durulmuştur. Buradaki çalışmalar Chawla (2002: 26) tarafından yürütülmüş ve çocuk dostu mekânlar tasarımı için aşağıdaki kriterler belirlenmiştir. Bunlar:

1. Yeşil alanlar,
2. Davranış ortamları,
3. Etkinlik alanları,
4. Özgürce hareket edebilme,
5. Tehlikelerden uzak,
6. Toplanma alanları gibi unsurların varlığı.

Yukarıda örnek olarak verilen yaklaşımların tümü bütüncül olarak incelendiğinde temelde birbirlerine benzeyen parametreleri içerdikleri görülmektedir. Buna ek olarak iki temel özelliğin farklı başlıklarda daha kapsamlı ve diğer kriterleri sağlayan özellikler olduğu belirtilir: İlk olarak mekân içerisinde rahatlıkla hareket etme, erişilebilirlik; ikinci olarak ise etkinlikler ve oyun oynama olarak vurgulanmıştır.

Türkiye özelinde Çocuk Dostu Şehir durumunda; “Çocuk Dostu Ankara Projesi”nden bahsetmek gerekir. Ankara Valiliği tarafından uygun görülen görüş ekseninde Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü’nce 2011’de UNICEF’e yapılan başvuruya başlatıldığı görülmektedir. Ankara Kalkınma Ajansı’nın desteklediği projenin sürdürülebilirlik kazandığını belirtmek gerekir. Çocuklar için yapılan çalışmaların tümü bir şemsiye çatısında toplanması ve halka duyurulmasının önerildiği görülmektedir. Yirmi altı kurum/kuruluşun bir araya gelerek iş birliğiyle yürütülen Çocuk Dostu Ankara Projesi ile ortaya koyulması istenilen durumlar aşağıda sıralanmaktadır (Aydoğan, 2020: 100);

- Çocuk problemlerinin çözümlerine çocuklarla birlikte yönelme,
- Çocuk haklarının kültüre dayandırılması,
- Kamu uygulama ve politikalarında çocukların ihtiyaç, istek ve öncelikleri ile bir bütün olarak çalıştırılan bir Ankara oluşturulması.

Proje çerçevesinde genel ve özel amaçlar şöyle açıklanmıştır:

- Genel amaç: Toplumsal algının değişimine katkı sağlamak,
- Özel amaç: Ankara’da bulunan çocuklarda, kurum/kuruluş çalışanları kapsamında çocuğa yönelik algının değiştirilmesi ve farkındalığın yaratılması.

Bu proje çerçevesinde “Ankara Çocuk Dostu Şehir Projesi Uygulama, Görev ve Çalışma Yönergesi” hazırlanmıştır. Bu kapsamda 9-14 yaş gruplarını içine alan 25 ilçe genelinde 121 üyeye sahip “Ankara Çocuk Dostu İl Meclis’i” oluşturulduğu görülmektedir. Bununla birlikte “Ankara Çocuk Durum Tespit Ölçeği” geliştirilmiştir. Proje faaliyetleri, basın sunumları, çocukların her aşamada aktif katılımı, arkadaş edinme, çocukların kamu kurumlarında değerlendirilmesi, kamu yararına duyuruların hazırlanması, çocuklar için ulusal/uluslararası öğrenme şehir sınavları ile ilgili broşür, afiş, reklam panosu hazırlama, “Ankara Çocuk Durum Rapor Kitapçığı” ile “Ankara Hizmetlere Erişim Klavuzu” hazırlığı, konu kapsamına web sitesini hazırlamak, “1. Çocuk Dostu Şehir Sempozyumu” düzenlenmesi planlanması yapılmış ve gerçekleştirilmiştir (Ankara Kalkınma Ajansı, 2014).

Ankara ilinin Mamak ilçesinde belediyelerin işbirliği ile “Çocuk Dostu Sokak Projesi” yürütülmüştür. Ankara Kalkınma Ajansı tarafından finansal destek sağladığı görülmektedir. Bu kapsamda Mamak Yeşilbayır Mahallesi 1912. Sokakta “Çocuk Dostu Sokak Şenliği” düzenlenmiştir. Çocuk Dostu Sokağın açılışında çevre ve doğa, resim duvarları, kum havuzu, oyun alanları, eğitici oyun duvarları gibi etkinlikler de gerçekleştirilmiştir.

“Mamak Çocuk Dostu Sokak Projesi” eğlenceli, güvenli ve çekici sokaklar ve eğlence alanları yapılmıştır (Şekil 2.6). Bu kapsamda çocukların gelişimlerini ve sosyal hayata katılımlarını desteklemeyi amaçlamaktadır (Ankara Üniversitesi Çocuk Bilim Merkezi Koordinatörlüğü, 2015).

Şekil 2.6: Çocuk dostu sokak, Mamak-Ankara (Çocuk Bilim Merkezi Koordinatörlüğü , 2015)

Yapılan bütün bu çalışmalar dikkate alındığında Tandoğan (2014: 21-24) tarafından geliştirilerek sıralanmış bazı önemli noktalar bulunmaktadır. Bunlar;

- Kent mekânların sokaklarda maksimum hız, yayalar için yeterli yaya kaldırımı, güvenli ve kaliteli geçiş durumlarının sağlanması şartıyla, çocuğun okuldan eve, evden okula yaya olarak ya da bisikletiyle güvenli olarak ulaşabilmesinin sağlanması için 30 saat/km olması gerekmektedir. Kentsel mekânlarda 30 km/saat hız sınırının ölümcül kazaların sayılarında da azalmaya yol açacağı belirtilmiştir.
- Bu hız sınırı bisiklet binenler ve yayalar için yolun her iki tarafında yeterli ve güvenli büyüklükte bisiklet yolları ve yaya kaldırımı sağlama şartıyla 50 km/ saat olabilmektedir. Kentin çocuklar için daha yaşanabilir hale getirilmesi amacıyla kentsel mekânda çocukların bisikletiyle ya da yaya olarak kullandığı sokaklarda hız sınırının aşılmaması gerekmektedir.
- Ancak çocukların trafikte sağlanacak güvenliği yanı sıra onların yaşam kalitesi ve sağlıklı gelişimini destekleyebilmek için yerleşme alanlarında bulunan sokakların yeniden kazanılması; 30 km/saat (standart) olduğu alanlar içerisinde çocukların diğer çocuklar ile uygun güvenlilikte oyun oynamaları için “home-zones” ya da “woornef” alanlarıyla bütünleştirilmesi önerilmektedir. Buna karşın çocuklar açısından bu hızın halen çok yüksek olduğu kabul edilmektedir. Bu sebeple yayaların dominantlığı ve bisiklete binenlerin, yayalarla araçların aynı mekânı paylaştıkları geniş kaldırımsız sokaklarda azami taşıt trafiği hızının Hollanda’da görüldüğü gibi 15 km/saat ya da İsviçre’deki gibi 20 km/ saatle sınırlanmalıdır.

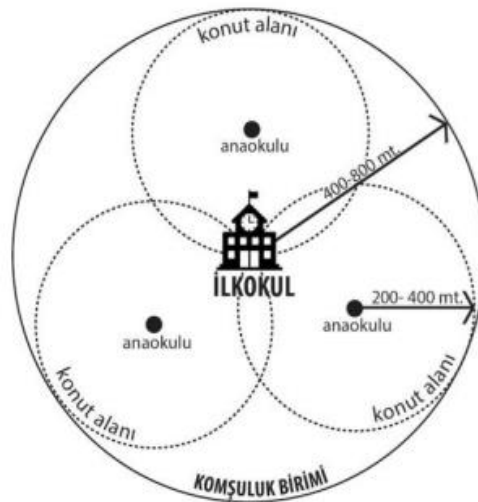
Francis ve Lorenzo (2006: 221), hızlandırılmış kentleşmenin etkisine ve motorlu taşıt kullanımının kentin şekline etkisine dayalı olarak, çocukların kentteki ilişkisinin ve kullanımının dinamiklerini betimlerler. Bununla birlikte katılım projesi şeklinde çocuklar ile birlikte yürütülen mahalle yenileme projelerinden çocukların planlama ve kentsel tasarım ölçeğinde önemsedikleri ölçütler:

1. Erişilebilirlik,
2. Karma kullanım; karma kullanıcılarla sosyalleşebilme,
3. Küçük, esnek ve uygulanabilir çözümler,
4. Çevre ve doğal duyarlı çözümler,
5. Kimlikli kentsel mekân,
6. Katılıma olanak tanıyan mekânlar şeklinde tanımlanmıştır.

2.3. Çocuk Dostu Okul Tasarımı

Okullar çocuklar için sosyal çevredeki en önemli mekânlardan birini oluşturmaktadırlar. Bu anlamda toplumsallaştırma işlevinin, çocuğun sınıf içinde ve dışındaki etkinliklere uyum sağlaması, bilgilendirme işlevine nazaran daha önemli olduğu görülmektedir (Yavuzer, 2001: 55). Yapılan araştırmalarda, öğrencilerin matematik, dil bilgisi, fen bilgisi ve diğer yetenekleri yakın çevreleriyle beş duyu aracılığıyla bütünleştirdiği ve daha iyi öğrendiği aktarılmıştır (Lieberman ve Hoody, 1998: 145). Buna ek olarak son açık mekan oyunlarının da sosyal yetenekler ile güçlü bağ kurma ve yaratıcılığı artırma konusunda önemli olduğu vurgulanmaktadır (Miller vd., 2009: 49). Açık mekân aktivitelerinin öğretim programları kapsamında bütünleyici bir parça olduğu ve bu nedenle oldukça etkili olduğu belirtilmektedir. Öncelikli olarak eğitimin doğası gereğince açık ve kapalı mekânların rolü yadsınamaz. Özellikle okul bahçelerinin öğrencilerin çoğu için fiziksel aktivite ve oyun alanları olduğu görülmektedir (Özdemir ve Yılmaz, 2008: 122).

Özellikle ilkokullar, klasik planlama anlayışı kapsamında “mahalle” şeklinde ifade edilen yerleşim biriminin büyüklüğünü belirleyen temel eleman olarak değerlendirildiği görülmektedir. Buradan hareketle bir öğrencinin yürüme uzaklığı olan 400-1500 metrelik bir yarıçap mahalle biriminin mekânsal büyüklüğünü gösterdiğini aktarmak gerekir (Ersoy, 2009). Bütünüyle yaya ulaşımının ağırlıklı bir yerleşme şeklinde tasarlandığı görülen Rudburn, Clarence Perry ve Clarence Stein tarafından ortaya koyulan “komşuluk birimi” kavramı dikkate alınarak geliştirilmiştir (Şekil 2.7).

Şekil 2.7: Komşuluk birimi şeması (Çiftçi, 2012).

Perry, komşuluk yerleşme biriminin belirlenmesi konusunda iki etmenin önemli olduğunu belirtmiştir. Bunlardan ilki; bir ilkokulda ortalama 5000 kişinin barındırılması ve diğeryse, yerleşimin merkezinde bulunan okula yaya erişim mesafesinin çeyrek mil yarıçaplı (400 m) olacak şekilde alansal büyüklüğünün bulunması şeklinde ifade edilmiştir (Çiftçi, 2012: 12).

Ülkeler arasında farklılıklar olduğu görülmekle birlikte, ilkokul büyüklükleri konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Örneğin Chiara ve Koopelman (1969) tarafından, bir ilkokulun, en alt sınırı 250, üst sınırı da 1200 öğrenci kapasiteli olması gerektiği; önerilen ideal nüfusun ise ortalama 5000 kişi olması gerektiği belirtilmiştir. Bunların yanında, ilkokullara yönelik farklı ilkelerin de olması gerektiğini vurgulamıştır. Burada, ilkokulların Yerleşim alanlarından yaya veya yaya geçitleri ile kesintisiz ulaşım sağlanmalı, otoyol geçişi olmadan kaldırım boyunca devam etmelidir. Araç rotası gerekiyorsa en alt seviyede bir rota olması gerektiği gösterilmiştir. Konum itibarıyla yerleşim alanının merkeze veya diğer sosyal hizmetlere yakın olması önemlidir. Okulun ideal hizmet yarıçapı 400 m, maksimum 800 m olarak ifade edilmiştir (Ersoy, 2009).

Türkiye’de 2014’te yürürlüğe giren Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğinin Yürüme mesafeleri başlığında ilkokul fonksiyonları takriben 500 metre, ortaokullar takriben 1.000 metre, liseler ise takriben 2.500 metre mesafe dikkate alınarak planlanacağı belirtilmektedir.

Okul Bahçeleri Tasarımı

Türkiye’de, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)’nin “2015 Yılı Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”nda okullar için bazı kriterler belirlenmiştir. Bu yönetmeliğe göre iç - dış/öğrenci alanı en az 15 m²/öğrenci olmalı, eğitim binasının katı ile arsanın toplam alanı arasındaki oran % 35’ten fazla olmamalıdır. Koşullar idealdir ve **arazinin %65’i yeşil alanlara, açık alanlara ve oyun alanlarına dönüştürülmelidir**. Buna karşın yapılacak olan binaların taban alanları veya arsa büyüklükleri dikkate alındığında bu oranların %50 bina taban alanı; %50 yeşil alan ve diğer alanlar olarak planlanabilir. Eğitim binalarının tasarım ilkelerine göre açık ve kapalı alanların büyüklükleri için farklı standartlar ülkeden ülkeye farklılık gösterse de gelişmiş ülkelerde bina eğitimcilerinde bina alanı dâhil öğrenci başına düşen alan 25-30 m² olarak ifade edilmektedir (MEB, 2015).

Okul bahçeleri ise çocukların informal ve formal olarak öğrenmelerine ve fiziksel gelişimlerine olanak sağlarken, mutlu ve sağlıklı olmalarına, çevrelerini anlamalarına ve

aidiyet duygularının artmasına olanak sağlayan mekânlar olarak tanımlanmaktadır (Bjorklid, 2008). Çocukların gelişimi konusunda etkin olduğu gözlemlenen bu alanların tasarım ve düzeni de önemlidir (Dyment, 2005). Bu anlamda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde okul bahçelerinin düzenlenmesinde birçok düzenleme ve normatif ilke tanımlanmıştır. Bu konuyla ilgili tasarım yönergelerinin geliştirildiği de belirtilmelidir. Konuyla ilgili çalışmalarda okul bahçesinin yaşam, ders çalışma ve doğal alanları keşfetme alanları içermesi gerektiği vurgulanmaktadır. Çocukların yaratıcılığını destekleyen ve gerçek dünyada doğayı keşfetme fırsatları sunan mekânlar oluşturmak gerekiyor. Bağlam olarak tasarlanmış bu okullarda, dış mekân, çocukların fiziksel ve çevresel doğayı kitaplardan öğrenmek yerine doğrudan dış çevreyi gözlemleyebilmeleri için tasarlanmıştır (Hertzberger, 2008: 5).

Türkiye’de bulunan okulların dış mekân durumlarıyla ilişkili olarak MEB ve araştırmacıların okullarda durum tespiti, tasarım ve standartlarına yönelik araştırma ve geliştirme çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Mevcut okul bahçelerinin fiziksel mekân açısından yetersiz kalması ve ilkökul bahçelerinin çocukların istek, ilgi ve gereksinimleri dikkate alınarak tasarlanması ve planlanmasının önemli olduğu belirtmek gerekir (Aksu vd., 2011: 245).

Okul bahçelerinin, çocukların eğitim ve gelişimine katkı sağladığı görülmektedir. Dünyadaki bazı ülkelerde okul bahçeleri için bazı tasarım ilkeleri oluşturulmuştur. Örneğin, Bulgaristan’da öğrenci başına 40 m², ABD’de 20 m², Polonya’da 16 m², Almanya’da 30 m², İngiltere’de 25 m², Fransa ve Çin’de de 15 m² parsel alanı düşer (Özyaba, 1998: 20).

Amerika Halk Sağlığı Derneği’nin belirlediği standartlara göreyse öğrenci başına bina alanı da dâhil edilmek üzere 20.24 m² alan ayrılması gerekmektedir. Bunun yanında Amerika ve Avrupa’nın birçok yerde, okul bahçelerinin kentsel açık ve yeşil alanla ile bağlantılı olarak planlandığı görülmektedir. Özellikle okul bahçelerindeki spor sahaları ve oyun alanlarından kent halkı da faydalanmaktadır (Muhacir ve Özalp, 2011: 174).

Okul bahçelerinin düzenlenmesiyle ilişkili en güncel ve en kapsamlı kaynağın MEB tarafından 2015’de yayımlanan “Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” olduğu görülmektedir. Bu kılavuzda tanımlanmış olan standartların yasal bir zorunluluğunun olmadığını belirtmek gerekir. Okulların planlama aşamasında bu standartların genelde göz ardı edildiği ve okul bahçelerinin mekânsal anlamda yetersiz

alanlar haline geldiği görülmektedir. Mekân kurgusunun birey davranışları üzerinde etkisi daha önceden vurgulanmıştı. Bu anlamda okul bahçesinin düzeninin de öğrenci davranışlarını yönlendirmektedir. Öğrenciler sınırlı da olsa bu bahçe içinde gelişimlerine devam edebilmektedirler. Bu sınırlı mekânların öğrencilerin hareket özgürlüklerini kısıtlayan olumsuz durumlara sebep olduğu görülürken; aynı zamanda öğrencilerin mekânı kullanmayla ilgili yaratıcılıklarını destekleyebilmektedir. Okulların mevcut durumlarında görülen yetersizlikler mekânların işlevlerinde değişikliklere sebep olmakta, diğer bir ifadeyle bir alan birden fazla amaçla kullanılmaktadır. Adeta işlevsel anlamda bir katmanlaşmanın oluşması sağlanmaktadır. Söz konusu alanların mevcut durumlarının öğrenciler tarafından kullanılma biçimleri önemlidir. Bu anlamda yapılan çalışmalara bakıldığında; genelde okulların mevcut durumlarının tespit edilmesine yönelik olduğu görülür; öğrenci davranışlarıyla ilgili çalışmalar ise sınırlı kalmıştır (Bowker ve Tearle, 2007).

Dünyada genel olarak çocuk merkezli eğitim anlayışlarının birbirlerine benzeyen ilkelerden oluşturulduğu görülmektedir. Rousseau'dan Pestalozzi'e, Froebel'den bugüne kadar çocuk merkezli eğitim anlayışları incelendiğinde hepsinin çocuğun kendi doğal ortamına uyum sağlamaya yöneltildiği, böylelikle çağdaş ve duyarlı bir birey yetiştirme amacının güdüldüğü görülmektedir. Eğitim ortamlarındaki geleneksel ve modern anlayışların arasında bazı çatışmaların “çocuk merkezli eğitim”in yaygınlaşmasını zora sokmuştur. Çocuk merkezli eğitim anlayışının geçmişte baskıcı ve otoriter eğitim anlayışının yerine gelmiş ve böylelikle orta çağ cehaletinin çocuk eğitime vermiş olduğu zararları engellemiştir. Bugün çocuk merkezli eğitim kapsamında çocuğun görmezden gelinerek önemsizleşmesine neden olan ya da çocuğun odak noktasına gelmesine yol açacak kadar hakimleşen eğitim anlayışlarının ortasında duran hassas bir konumda yerini almıştır. Demokratik ya da en azından diğer eğitim anlayışlarından daha demokratik olarak değerlendirilen çocuk merkezli eğitim anlayışının çoğunlukla değişime ayak uyduran ve ilerlemeci söylemlerden esinlendiği görülmektedir (Baker, 1998: 157).

Çocuk merkezli eğitim, erken çocukluk eğitiminin ortaya çıkmasından bu yana var olan bir yaklaşımı ifade eder. Erken eğitimde, küçük çocuklar daha büyük çocuklardan ve yetişkinlerden farklı düşünerek öğrenirler ve küçük çocukların eğitimi büyük çocuklardan ve yetişkinlerden farklı olmalıdır (Chung ve Walsh, 2000: 221). Bu konuda yapılan birçok çalışmada küçük çocuklar nitelikli; çocuk merkezli bir erken eğitim programından yararlanmaktadır. Çocuk merkezli erken çocukluk eğitim programları çocukların okula

gitme korkusunu ve aile dışı bir ortamla karşılaşma stresini erken yaşlardan itibaren azalttığı gözlemlenmiştir (Elkind, 1999).

Çocuk merkezli okul öncesi eğitimin ilişkili olduğu bir başka kavram ise çocuk dostu eğitimidir. Çocuk dostu eğitim anlayışı kapsamında geliştirilmiş olan eğitim politikalarının, çocuğun yararına olması, günümüz ve gelecekle ilgili yaşam becerilerini öğrenmeye odaklanmak, insan haklarına ve demokratik değerlere vurgu yapmak, çocukların bölgesel köklerini ve bağlantılarını anlamalarına yardımcı olmak, kendi küresel sistemini, istismar gibi olumsuz durumları ortadan kaldırmak gibi birçok olumlu özelliği vardır (Gezer ve Tuncer, 2017: 420).

Çocuk dostu okul, bütün çocuklar için kaliteli eğitim vermeyi hedefleyen bir yaklaşım olarak ifade edilmektedir. Bu okulların çocuğu öğrenmek için motive ettiği, çocuğun çevre ve okulla uyumlu birey olmasını sağladığı ve dünya genelinde kabul gördüğü vurgulanmaktadır. Çocuk dostu eğitimciler, çocukların gereksinimlerine beslenme, sağlık ve genel iyilik durumuna odaklanmaktadırlar. Ayrıca ebeveynlere de çocuklarla ilgili hususlarda rehberlik etmektedirler. Bu okullar ile hem temel eğitim hem de ortaöğretim düzeyindeki bütün çocuklara psikolojik, sosyal ve fizyolojik gelişimlerinin desteklendiği, koruyucu ve güvenli ortamların oluşturulduğu görülmektedir. Eğitimde özellikle fırsat eşitliğinin sağlanmasıyla ilgili dezavantajlı grupların desteklenebilmesi amacıyla UNICEF öncülüğünde bir çok çalışma yürütülmüştür (Orkodashvili, 2010: 56).

ÇDO ilkelerinin temelleri, eğitimin insan hakkı şeklinde kabul gördüğü ve 58 ülkenin imza attığı 1948 Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'ne kadar dayanmaktadır. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (1989) dört temel ilkeyle insan haklarına dayandığı görülen eğitim düşüncesini güçlendirerek genişletmiştir. Söz konusu ilkelerin aşağıdaki gibi sıralandığı görülmektedir:

1. Ayrımcılığı önleme,
2. Çocuğun çıkarlarında uygun biçimde davranma,
3. Çocuğun yaşama, hayatta kalma ve gelişme haklarını mümkün olan en geniş ölçüde kullanmasını sağlama,
4. Kendilerini etkilediği görülen her durum karşısında çocuğa kendisini ifade etme fırsatı tanıma.

Buradaki en önemli nokta öğrenmeye fırsat oluşturan erişimin sağlamasıdır. Duyuşsal ve bilişsel gelişimin desteklendiği kalite ve bireylerin bakış açısına, kültürüne, diline ve dinine değer veren saygı duymak, hak temelli eğitimin merkezi olarak önemlidir. 1990'lı

yıllarda çocuğun bütüncül gelişiminin sağlanması için okul arayışları ve çocuk dostu yaklaşımının oluşturulmasına zemin olmuştur (UNICEF, 2007).

ÇDO, çocuğun faydasına çalışmaya teşvik edilmiş basit bir model olarak ifade edilmektedir. Çocuk dostu okulların eğitimli öğretmenler, yeterli kaynaklar ve öğrenmek için uygun sosyal, fiziksel ve duygusal şartların sağlandığı; sağlıklı, güvenli ve koruyucu bir çevreyi içermektedir. Çocuk dostu okullarda çocukların hakları korunmakta ve sesleri duyurulmaktadır. Öğrenme ortamlarının çocukların gelişebildiği, öğrenebildiği; kimliklerine, ihtiyaç ve ilgiyle saygı duyulduğu görülmektedir (UNICEF, 2012).

2.4. Çocuk Dostu Okul Tasarımı İçin Mekânsal Ölçüt-Göstergeler

ÇDO modeli, cinsiyet duyarlılığını, hoşgörüyü, saygınlığı ve karakter oluşumunu teşvik etmektedir. Okulları çocuk dostu yapmanın tek bir yolu yoktur, ülkeden ülkeye değişebilir. Ancak çoğu kültürde, çocuk dostu bir okuldur; sağlıklı, güvenli ve kapsayıcı bir ortamda çocuk merkezli eğitim anlamına gelmektedir. Doğu Avrupa ülkelerinde genellikle aşağıdaki boyutlarda incelenmektedir (Clair vd., 2012: 11):

- Kapsamlılık, çocukların her birinin cinsiyet, sosyal ve fiziksel özellikler, duygusal sorunlar, eğitim durumu, dil veya özel gereksinimler gözetenmeden yüksek kalitede eğitim almalarını sağlamaktadır.
- Etkililik, öğretim ve kaliteli öğrenmeye teşvik etmektedir. Çocuk merkezli ve kişisel ihtiyaçlara göre düzenlenir. Öğretimde aktif, demokratik ve işbirlikçi yöntemler kullanılmaktadır.
- Her çocuğun fiziksel ve psikolojik iyiliğini sağlayan, sağlıklı, korumalı ve güvenli öğrenme ortamı; çocukların eğitim hakkını etkileyen sağlık ve güvenlik konuları kapsamında tüm çocuklar dikkate alınır.
- Demokratik katılımı sağlar. Eğitim süreci ve ortamını ilgilendiren kararların tümünü, toplum ve okul içindeki farklı görüşleri dikkate almakta ve kararlar bu yönde alınmalı.
- Cinsiyete duyarlılık, erkek ve kız tüm öğrencilere, erkek-kadın ilişkilerinde motivasyon gücünü göz önünde bulundurarak, benzersiz ve temel ihtiyaçlarını tanıyan bir öğrenme ortamına katılmaları için eşit fırsat sağlamayı taahhüt eder. İnsan hakları konusunda cinsiyetten bağımsız bir anlayışı teşvik eden materyaller ve öğrenme deneyimleri sağlar.

ÇDO kapsamında oluşturulan ilkeler, öğrenen kurumların temel ilkelerinden hareketle belirlenmiştir. Umutlu (2010), çocuk dostu olma sürecindeki ilkeleri aşağıdaki gibi listelemiştir;

- Okulun hedeflerinin ortaklaşa belirlenmesi,
- Başarının sorumluluğunun birlikte taşınması,
- Sürekli gelişmek, daha iyi olma isteğinin paylaşılması; bunun için de elinden gelenin en iyisinin yapılması,
- Ömür boyu öğrenmenin davranışa dönüştürülmesi,
- Yeniliklerin denenerek, risk alma isteğine sahip olunması,
- Sürekli yardıma hazır olma, devamlı birbirlerinin desteklenmesi,
- Karşılıklı saygının gösterilmesi,
- Farklılıklara saygılı davranılması,
- Çalışırken keyfe, mizaha, kutlamalara yer verilmesi,
- Etik kurallara uygun davranılması.

Bu ilkeleri benimseyip, çocuk dostu okul olmaya karar verildiğinde yardımcı olacak, olmazsa olmaz üç araç vardır (Umutlu, 2010: 11):

- Kişiler arası olumlu etkileşimler,
- Katılım,
- Bilgi okur - yazarlığı.

Kişiler arası olumlu etkileşimlerin kapsamı aşağıdaki gibidir (Umutlu, 2010: 11);

Okul sakinlerinin,

- Birbirlerine duydukları saygıyı,
- Gösterdikleri özeni ve desteği,
- Duygu ve düşünceleri açıkça paylaşma alışkanlığını,
- Bireylerin kendilerini ifade edebilmelerini ve ifade ettikleri zaman dinlenilmelerini,
- Sorunları görmeyi ve çözüm bulmayı hedefleyen davranışlar,
- Düzgün işler yapıldığı zaman takdir edebilmeyi,
- Okulun eşitlikçi, barışçıl ve ayrımcılığa karşı tutumuyla gurur duymayı; anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak okul etkileşimleri çocukla birlikte, yetişkinler sayesinde oluşmaktadır. İnsanlar ve çevredekilerin hem bugünkü yaşantılarını etkiler; hem de yarınki yaşantılarını etkilemektedir. İnsana değer veren, saygı duyan ve bunu davranışlarıyla ortaya koyan bir ortamın yaratılmasında herkesin payı vardır. Eğer olumlu etkileşimler yaşar ve yaşatılırsa

bütün sakinlerin okula devamı, okuldaki başarısı olumlu etkilenir ve gelecekte beklenenleri buna paralel olarak farklılaşır.

Çocuklar kötüden ya da iyiden; çirkinden ya da güzelden kolaylıkla etkilenebilmektedirler. Zira çocukların, çevresinde bulunan yetişkinlerden daha çabuk algıladıkları ve hafızalarına daha çok şeyi yerleştirdikleri görülmektedir. Okul, bu nedenle ev ve aileden sonra en fazla etkilendikleri kurumdur. Fiziki yapıların standartlaştırılması, zaman zaman mahalle ile okulu bölen yüksek duvarların, demir parmaklıklı pencerelerin, karanlık koridorların okulların görünüm olarak cezaevlerini çağrıştırdığı ve çocuklara itici geldiği görülmektedir (Betil, 2010).

Bu nedenle UNICEF tarafından hazırlanmış olan Çocuk Dostu Okullar El Kitabı (Child Friendly Schools Manuel) ile gerçekleştirilen ve bu el kitabında çocuk dostu bir okul oluşturabilmek için planlama ve tasarım ölçütlerine yer verilmiştir (Aydoğan, 2020: 114-115).

Tablo 2.1: UNICEF Çocuk Dostu Okul Temel Planlama ve Tasarım Ölçütler (Aydoğan, 2020: 114-115).

Yapı	Bina yapı olarak sabittir, yerel çevre şartlarına uygun hava koşulları dikkat alındığında dayanıklı, iklim bakımından konforlu, özellikle acil durumlarda kolaylıkla çıkılması mümkün, kültürel ve çevresel olarak iyi entegre olması gerekmektedir.
Yönetim Ofisleri	Fakülte veya idari personeller için ayrı özel bir alan oluşturulmalıdır. Öğrenci ve öğretmenlerin özel alanları olmalıdır. Sınıfların kullanımı ise en üst düzeye çıkarılmalı; çalışanların öğrencilerden ayrı bir şekilde çalışmaları sağlanmalıdır. Öğrencilerin faaliyetlerinin izlenebilmesi ve şeffaflık ile güvenliğin oluşturulması için idari ofis ve sınıfların arasındaki yakınlık önerilmektedir.
Güvenli Su	Okul içerisindeki öğrenciler özel temiz içme suyunun olması gerekir. Uygun sıhhi tesisat altyapısının güvenli su dağıtmasına izin verdiği görülmektedir. Böylelikle bir kurulumun mümkün olmaması halinde okul bileşimlerine bir sondaj kuyu veya deliği dahil edilmelidir. Çatlarda yağmur sularının toplanması için özel bir sistem oluşturulmalıdır.
Hijyen Olanakları	Çocukların ellerini yıkayabilmeleri için ayrı alanlar oluşturulmalı; su ve sabuna ulaşım sağlanmalıdır.
Tuvaletler	Erkek ve kızlar için ayrı tuvaletlerin bulunması gerekir. Tesisin yeri ile tasarımının planlama aşamasında mahremiyet, güvenlik ve temizlik en önemli konulardır
Işık, Hava, Güneş, Toz, Parlak Işık, Yansıma, Nem, Ses ve Kötü Koku	Sınıflar, ısıyı ve aşırı nemi önleyebilmek için temiz hava sirkülasyonu olmalıdır. Yeterli gün ışığının geldiğinden emin olabilmek için derslik alanlarının en az yüzde 20'sinin pencere alanı olması gerekir. Işık sağlayabilmek ve ekipmanların çalıştırılması için elektrik ya da bir başka güç aracı gerekebilir. Sınıfların, doğrudan güneş ışığı, doğrudan ışık ve yansımadan korunup, yeterince gölgelenmesi gerekir. Okullar, aşırı gürültülü alanlara (demiryolları, trafik, endüstriler ve kayıt dışı sektör faaliyetleri), aşırı kirli ortamlara, kötü kokulara (mezbahalar ve atık kemerleri) yakın olmamalıdır. Mümkün olmaması halinde bu sorunların etkilerinin en aza indirilmesi için tasarım önlemleri uygulanmalıdır.
Renk	Malzeme ve yüzeylerde, doğal renkler ve aydınlık tercih edilmelidir. Kültürel ve yerel tercihlerin yapıldığı renkler doğal ve sıcak tonlara uyumlu bir şekilde seçilmelidir.
Güç (Elektrik ya da Alternatifleri)	Okulun ışıkları, iletişim ekipmanı (radyo, bilgisayar, televizyon gibi) ve diğer cihazlar (sobalar, buzdolapları gibi) için ışık, bağlantıları sağlayan güç kaynağı olması gerekir. Alternatif enerji kaynakları (rüzgar, güneş ve biyogaz) uygun ortamlarda okul tasarımına entegre edilebilmektedir.
Güvenlik	Yangından korunmak ve acil durumlarda tahliye planlarının tasarım süreçlerinin bir parçası olması ve okul programına da dahil edilmesi gerekir. Yapı malzemelerinde tehlikeli olabilecek eleman ve bileşenler bulunmamalıdır. Özellikle inşaat tamamlandığı zaman, okul alanlarında tüm sıvı, gaz ve katı atıklarından arındırılmış olmalıdır.
Sağlık	Okullarda temel acil kaza veya durumlar için ilk yardım çantası ya da ilaç dolabı olmalıdır. Kliniğin yakın olması, sağlık çalışanlarının okulu belirli aralıklarla ziyaret edebilmesi sağlanmalıdır
Kütüphane	Kitap ve öğrenme kaynaklarının olduğu belirlenen okuma ortamının, öğrenme/öğretme faaliyetlerinin merkezinde yer almaktadır. Okulda kolaylıkla erişilebilen ve gürültüden uzak konumda olması gerekmektedir.
Peyzaj	Okul binaları, açık alanlar ve kullanıcılarla bütüncül, bütünsel bir birlik oluşturmaktadır, Ancak geleneksel okul planlamalarında bu durum genelde ihmal edilmektedir. Ağaçlar güneşi, gürültü ve tozu filtreleme ve okulu güzelleştirebilmek için çok önem taşımaktadır. Yerli ağaçlar, çiçek ve çalılar, çocuklara gıda üretimi ve korunmasını öğretebilmek için yenilebilir bitkiler ile birlikte okul bileşimine ekilmesi önerilmektedir

Açık alanlar: Sınıflardan açık olan alanlara kolaylıkla erişmek, çocukların çevreleri ile yakın temasta olmalarına ve fiziksel aktivitelere katılmalarına olanak tanır. Açık alanlar için oyun alanları, spor alanları, okul alanları ve açık hava faaliyetleri ve meyve bahçeleri, açık hava performans alanları, yürüyüş yolları ve geniş alanlar, çitler, brandalar, Gölge alanlar, nişler, cumbalar, çatı oyun alanları ve üstü kapalı arka bahçe olarak tasarlanabilmektedir. Örnek bir çocuk dostu okulunda, kullanıcıların bu alanlardan bazılarını bölge toplantıları, yerel toplantılar ve diğer okul sonrası etkinlikler için kullanmalarına izin verilir (Aydoğan, 2020: 115).

Değişken/esnek alanlar: Bu alanlar, çocukların sınıfa katılımını arttırmaktadır ve öğretmenlerin öğrenme/öğretme için dinamik ortamların sağlanmasına olanak tanımaktadır. Esnek alan, grup etkinlikleri, uygulamalı projeler için fırsat sağlamakta ve açık alanlara kolaylıkla erişilebilmektedir. Bireysel sınıflar veya diğer yapılar, yapılar ve sınıflar arasında geçiş yaparken öğrencilere açık alanda kalma fırsatı veren yapıların arasında açık alan yaratır. Ayrıca tüm çocukların derslere erişimi olmalıdır. Rampalar ve geniş girişler, hareket kabiliyeti az olan çocuklar için uygun olmalıdır. Bunların yanında çocukların eğlence için yeterli alana, ekin yetiştirmek için alana, çitlere ve okulun açık alanında, spor, oyun, ders dışı etkinlikler (avlu) sahnesinde, şarkı söyleme, dans etme), ekolojik bahçede çok işlevli dış mekan sahnesine sahip olmaları gerekir (Aydoğan, 2020: 115).

Eğitim süreçleri, etkili mekânsal tasarım gerektiren öğrenme ve öğretme ortamlarını içermektedir. Okul tesislerinin şehirdeki konumu ve mekânsal kalitesi ile ilgili kararların, çocukların önemli gelişimsel sonuçlarıyla birlikte verilen eğitim hizmetlerinin kalitesini etkilediği bilinmektedir. Türkiye’de ilköğretim tesisi alanlarının mekânsal altyapısını şekillendiren normların, Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği’nde (Ek-2) verildiği görülmektedir. Buna göre anaokullarında nüfus 0-75.000 olan alanlarda m^2 /kişi 0,50, asgari birim alanı (m^2) 1500-3000; nüfus 75.001-150.000 olan alanlarda m^2 /kişi 0,50; asgari birim alanı (m^2) 1500-3000; nüfus 150.001-500.000 olan alanlarda m^2 /kişi 0,60, asgari birim alanı (m^2) 1500-3000; nüfus 501.000 + olan alanlarda m^2 /kişi 0,60, asgari birim alanı (m^2) 2000-4000 olarak belirlenmiştir. İlkokullarda nüfus 0-75.000 olan alanlarda m^2 /kişi 2, asgari birim alanı (m^2) 5000-8000; nüfus 75.001-150.000 olan alanlarda m^2 /kişi 2; asgari birim alanı (m^2) 5000-8000; nüfus 150.001-500.000 olan alanlarda m^2 /kişi 2, asgari birim alanı (m^2) 5000-8000; nüfus 501.000 + olan alanlarda m^2 /kişi 2, asgari birim alanı (m^2) 5000-8000 olarak belirlenmiştir.

Gelişmiş ülkelerde ilkokullar için ayrılmış olan alanlarla ilgili mevcut durumlar ve önerilerin, öğrenci başına en az 28,32 m² – 32,37 m² ortalamaysa 48,56 m² – 56,65 m² alan aralığında olduğu görülmektedir. Okul bahçeleriyle ilgili en büyük sorunlar, hızlı kentleşme hızının ve kırsal alanlardan kentlere yoğun göçün yaşandığı kentlerde yaşanmaktadır. Söz konusu sorunların en tipik olduğu ülkelerden birisi de Türkiye'dir. Türkiye'de okulların bina, altyapı, bahçe ve tüm özellikleriyle öğrencilerin ihtiyaçlarına göre inşa edilebilmesi için çeşitli kanun ve yönetmelikler çıkarılmıştır. İlk ve ortaöğretim kurumlarının alan büyüklükleri 02.10.1999 tarihli imar planı yönetmeliğinde yapılan değişikliklerle 4306 sayılı yasada kapsamında ifade edilmiştir (Yomralıoğlu ve Uzun, 2001: 1400).

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 153. maddesinde de okulda, öğrencilerin oynamaları ve spor yapmaları için çevresel fırsatların olması; kum havuzu, basketbol, voleybol sahası gibi yerlerle asma, tırmanma, dengeleme ve atlama gibi ekipmanların sağlanması gerektiği aktarılmıştır. Ayrıca bu araçların bakımları ve onarımları düzenli olarak yapılmaktadır (Resmi Gazete, 2006). Okulun imkânlarına bağlı olarak yeşil alanların farklı şekillerde kullanımına ilişkin sonraki yıllarda farklı düzenleme ve yönetmelikler yapılmıştır.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırmanın temel materyali saha araştırmasına dayalı olan çalışmada, Şanlıurfa merkezde bulunan bazı ilkokullar oluşturmaktadır. Bu çerçevede okula alanlarına ait mimari proje, hava fotoğrafları, haritalar temel materyaller olarak kullanılmıştır.

Bu çerçevede Şanlıurfa kent merkezini oluşturan Karaköprü, Haliliye ve Eyyübiye merkez ilçelerinde ulaşımı ve bilgilerine kolay ulaşılabilen toplam 12 okul belirlenerek incelenmiştir. Bu okulların kent içerisindeki dağılımı Şekil 3.1’de sunulmaktadır.

Şekil 3.1: Araştırma kapsamında incelenen okullar ve kent içindeki dağılımları

Karaköprü ilçesi:

- 1- İncirliova İlkokulu
- 2- Pirireis İlkokulu
- 3- Narlı İlkokulu
- 4- Metehas İlkokulu

Haliliye ilçesi:

- 5- Abdulkadir Karahan İlkokulu
- 6- Profilo İlkokulu
- 7- Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu
- 8- Gap İlkokulu

Eyyübiye ilçesi:

- 9- 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu
- 10- Eyyübiye İlkokulu
- 11- Mehmet Akif Ersoy İlkokulu
- 12- Dr. Cavit Özyeğin ilkokulu

3.2. Yöntem

Araştırma yöntemi niceliksel ve niteliksel araştırma desenini birlikte ele alan karma bir araştırma deseni kullanmaktadır. Araştırma yöntemi temelde saha araştırmasına dayalı olarak elde edilen niceliksel ve niteliksel verilerin, çocuk dostu okul bahçeleri çerçevesinde değerlendirilmesine dayanmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın yöntem kurgusu dört aşamadan meydana gelmektedir. Birincisi detaylı bir literatür taramasına dayalı olarak çocuk dostu okul bahçesi için gerekli ölçütlerin geliştirilmesidir. Bu ölçütler Tablo 3.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Çocuk Dostu Okul Bahçesi İçin Gerekli Ölçütler

ALANSAL YETERLİK	Bahçe alanı
	Alan büyüklüğü çocuk sayısına uygundur.
	Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı vardır.
SOSYALLEŞME – KATILIM	Oyun alanları bireysel etkinlikler için uygundur.
	Oyun alanları grup etkinlikleri için uygundur.
	özgürce koşabilmeye uygundur
	Diğer çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygundur.
	Merak duygusunu geliştirir.
	Kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekler.
	Risk almayı ve zorluklarla başa çıkmayı öğretir.
	Çeşitli oyunlar ile öğrenmeyi sağlayıcıdır.
	Doğa ile etkileşim kurmaya uygundur
	Ağaçlar, çiçekler, çalılar, meyveli bitkileri olan güzel bir bahçesi vardır
DONATILAR	Fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlar vardır.
	Oyun ekipmanları çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygundur.
	Dinlenme için banklar vardır.
	Güneşli ve gölgelik alanları içerir
	Sessizlik ve dinlenme için alanlar vardır
	Çöp kovaları mevcuttur
	Çocuklar suya ulaşabilir olmalıdır
GÜVENLİK	Araçlardan arındırılmış bahçesi mevcut
	Güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları var
	Güvenlik görevlisi ve kulübesi okul binasının içinde mevcuttur.
	Otopark alanları ve servis yaklaşım alanları var

Araştırma yönteminin ikinci aşaması saha araştırmasına dayalıdır. Okul alanına ilişkin mekân büyüklüklerinin tespitidir. Bu aşamada okul alan/parsel büyüklükleri, okul büyüklüğü, bahçe büyüklüğü ve öğrenci sayıları karşılaştırılmaktadır. Bu değerler ulusal ve uluslararası standartlar ile birlikte karşılaştırmalı olarak detayda incelenmektedir. İkinci aşamada, okulların bahçelerine ilişkin niteliksel tespitlere dayanmaktadır. Bu kapsamda gözleme dayalı olarak mekan kullanımları ve donatılar tespit edilmekte ve değerlendirilerek detayda incelenmektedir. Bu değerlendirme Likert'in 5'li skalasına göre yapılmaktadır. Okul bahçesi ölçümlerinde 5'li likert yöntemini esas alan puanlama sistemi kullanılmıştır. Bu araştırma çerçevesinde okul bahçesi ölçütlerinin değerlendirilmesinde kullanılacak olan 5'li likert yönteminde Gökdaş (1996) ve Tekin (1996)'in önermiş olduğu aşağıdaki formül kullanılmıştır:

$$\text{Aralık Genişliği} = (\text{Dizi Genişliği}) / (\text{Yapılacak Grup Sayısı})$$

Formülde yer alan dizi genişliği değerlendirmede kullanılacak en düşük derece ile en yüksek derece arasındaki farkı ifade etmektedir. Grup sayısı ise likert ölçekte kullanılan derecenin sayısını (bu çalışma için 5) ifade etmektedir. Bu formülden yararlanılarak çalışma kapsamında kullanılacak puan aralığı aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

$$\text{Aralık Genişliği} = (\text{En yüksek puan derecesi} - \text{En düşük puan derecesi}) / (\text{Kullanılan Puan Sayısı}) = 4/5 = 0,80$$

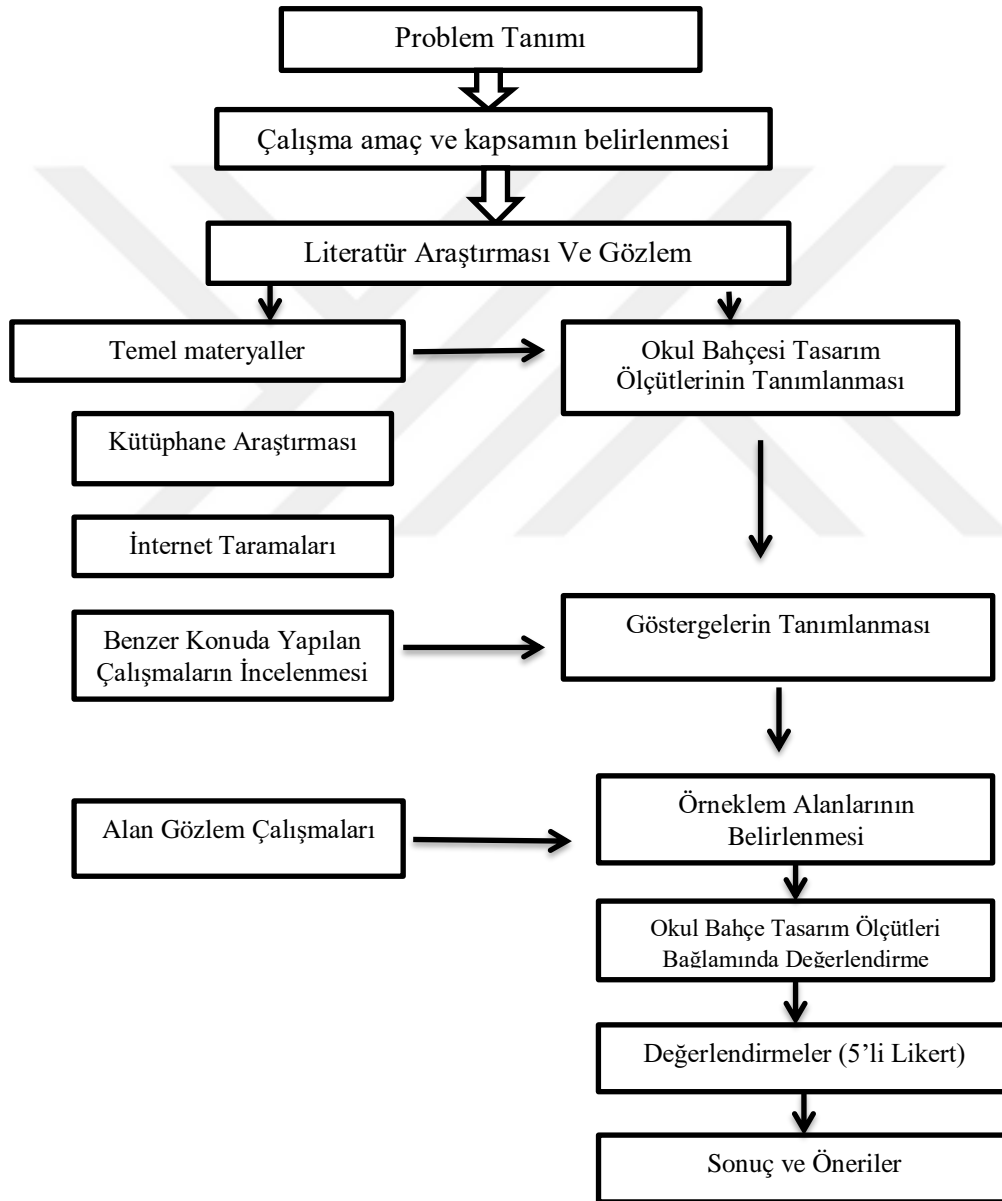
Çalışma kapsamında kullanılacak puan aralığı 0.80 olarak belirlenmiş ve kentsel mekan kalitesinin ölçülmesinde kullanılacak olan puanların değer yargıları ve puan aralıkları Tablo 3.2'de verilmiştir.

Tablo 3.2. Çalışmada Kullanılan Puanlama Yaklaşımı ve Puan Aralıkları

Puan	Değer Yargısı	Puan aralığı
5	Çok İyi	4.21 – 5.00
4	İyi	3.41 – 4.20
3	Orta	2.61 – 3.40
2	Kötü	1.81 – 2.60
1	Çok Kötü	1.00 – 1.80

Bu puanlama esas alınarak gözleme dayalı olarak her bir ölçüt ve bu ölçütü meydana getiren alt göstergeler puanlanmıştır. Puanlama sonucunda elde edilen toplam puan, alt

gösterge sayısında bölünerek aritmetik ortalaması bulunmuştur. Bu sayede hem ölçütler, hem de gösterge başlıklarının başarı/uygunluk değerleri elde edilmiştir. Yukarıdaki puanlama esas alınmış ve gözleme dayalı bir şekilde her bir ölçüt ve bu ölçütleri oluşturan alt göstergeler puanlanmıştır. Yapılan puanlama sonunda elde edilen toplam puan ile alt gösterge sayısında bölünmüş ve aritmetik ortalama saptanmıştır. Böylece ölçütler ve gösterge başlıkları çocuk dostu özellikleri değerleri elde edilmiştir.

Şekil 3.2: Araştırma izlencesi

4. ŞANLIURFA ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

Çalışma Şanlıurfa merkez ilçeleri dikkate alınarak yapılmıştır. Şanlıurfa İli'ne ait 13 ilçe, 1 büyükşehir belediyesi olarak toplamda 14 belediye, 1439 mahalle yerleşim yeri vardır. Karaköprü, Haliliye ve Eyyübiye olarak 3 adet merkez ilçeden oluşmaktadır (Şanlıurfa Valiliği, 2022).

- Haliliye ilçesinde toplam 276 okul vardır; bunların 40'ı ilkökul ve ortaokuldur.
- Karaköprü ilçesinde toplam 193 okul vardır; bunların 32'si ilkökul ve ortaokuldur.
- Eyyübiye ilçesinde toplam 193 okul vardır; bunların 49'u ilkökul ve ortaokuldur.

Bu çalışmada incelenen okullar bu yerleşim bölgelerinde yer almaktadır (Şekil 3.1).

Şekil 4.1: Şanlıurfa haritası

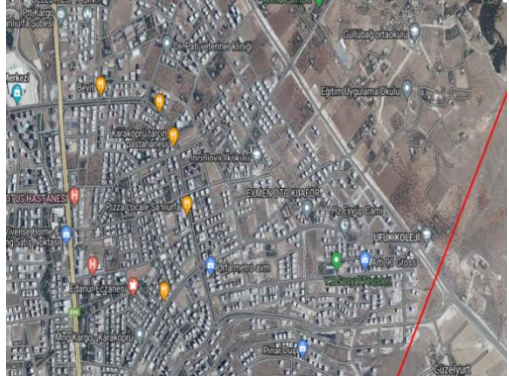

Okul öncesi eğitim ve çocuk dostu kavramları bilimsel kaynaklarla araştırılıp değerlendirildikten sonra, Şanlıurfa ilinin Karaköprü, Haliliye ve Eyyübiye ilçelerinde bulunan ilk ve ortaokullar kurumlarından bazıları örnek olarak incelenmiştir.

4.1. Karaköprü İlçesi Okul Örnekleri

4.1.1. İncirliova İlkokulu

İncirliova İlkokulu, Şanlıurfa iline bağlı Karaköprü ilçe merkezinde yer alan bir devlet okuludur. Okul, 01 Eylül 2015 tarihinde İncirliova İlkokulu ismi altında eğitim-öğretime başlamıştır. Okul, eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü 28 dersliğe sahip temel bir eğitim kurumudur. Okulda ana sınıfı öğrencileri de olmak üzere toplamda 2033 öğrenci bulunmaktadır. Eğitim öğretim faaliyetleri, kuruma ait dört katlı müstakil binada yürütülmektedir. Okulda 5 yönetici ve 61 kadrolu öğretmen görevlidir (İncirliova İlkokulu, 2022). Tablo 4.1’de İncirliova İlkokulu’na ait genel bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 4.1: İncirliova İlkokulu'na ait genel bilgiler

İncirliova İlkokulu	
İl – İlçe	Şanlıurfa – Karaköprü
Okul Türü	Kamu
	
	
	
BİNA – PARSEL ÖZELLİKLERİ	
Okul Alanı (parsel büyüklüğü)	2602,11 m ²
Okul bina taban alanı	1178 m ²
Okul bina toplam kat alanı	4712 m ²
Okul bahçe - açık alanı	1424,11 m ²
Taban alanı katsayısı	0,45
Kat Sayısı	4
ÖĞRENCİ - AÇIK ALAN İLİŞKİSİ	
Öğrenci sayısı	2033 m
Öğrenci başına düşen okul alanı	1,27 m ² / 2,56 m ²
Öğrenci başına düşen açık alan-bahçe alanı	0,70 m ² / 1,40 m ²

4.1.1.1. Alansal Yeterlik

İncirlioiva İlkokulu kapalı alan 1178 m² ve okul bahçesi (açık alan) 1424,11 m² olarak belirlenmiştir. Öğrenci başına düşen okul alanı 1,27 m² / 2,56 m² ve öğrenci başına düşen açık alan-bahçe alanı ise 0,70 m² / 1,40 m²'dir. Okulda ikili sistem uygulanmaktadır. Bu nedenle alan ölçümü iki değer verilerek aktarılmıştır. Dünyadaki bazı ülkelerde okul bahçeleri tasarım ilkelerine göre değerlendirildiğinde (Örneğin Bulgaristan'da öğrenci başına 40 m², ABD'de 20 m², Polonya'da 16 m², Almanya'da 30 m², İngiltere'de 25 m², Fransa ve Çin'de de 15 m² parsel alanı) okul alanının oldukça yetersiz olduğu görülmektedir (Şekil 4.2).

Şekil 4.2: İncirlioiva İlkokulu bahçe açık alan

Eğitim binalarının tasarım ilkelerine göre açık ve kapalı alanların büyüklükleri için farklı standartlar ülkeden ülkeye farklılık gösterse de gelişmiş ülkelerde bina alanı dâhil öğrenci başına düşen alan 25-30 m² olarak ifade edilmektedir (MEB, 2015). Bu durum dikkate alındığında okuldaki açık yani bahçe alanının yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Alan büyüklüğünün çocuk sayısına uygun olmadığı görülmektedir. Bunun yanında erişilebilirlik ve hareket kolaylığı açısından orta derecede değerlendirilmektedir.

4.1.1.2. Sosyalleşme – Katılım

Okul bahçesi özelinde değerlendirildiğinde; çocukların beden ve hareket gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim, zihin gelişimi açısından güvenilir olmadığı görülmektedir. Bu nedenle özgürce koşabilme değerlendirmesi orta düzey şeklinde yapılmıştır.

Şekil 4.3: İncirlioiva İlkokulu basketbol sahası

Okul bahçesinde basket sahasının dışında başka spor alanının olmadığı görülmektedir (Şekil 4.3). Bu sahanın, çeşitli oyunlar ile öğrenmeyi sağlayıcı özelliği olsa da oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikleri için yetersiz olması söz konusudur.

Şekil 4.4: İncirlioiva İlkokulu “benim küçük çiftliğim”

Bunun yanında okulda “benim küçük çiftliğim” tabelasının bulunduğu küçük bir alan dikkat çekmektedir (Şekil 4.4). Burada normalde sokak hayvanlarının beslenmesi ve çocukların hayvanlarla etkileşimde bulunması amaçlanmıştır. Ancak şuanda boştur. Bahçede bu kesimde bulunan ağaçlara, erişim sağlanamadığı için çocuklar özelinde hiçbir etkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle doğa ile etkileşim kurmaya uygun değildir.

Şekil 4.5: İncirliova İlkokulu bahçe oyun alanı

Okul bahçesinde çocukların oynamaları için çizgilerin olduğu görülmektedir (Şekil 4.5). Burada oynanan oyunlar, çocukların sosyal etkileşimde bulunmaları için uygun olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, çocuk dostu alanlar, çocukların merak duygusunu geliştirmeli, kendini tanıma ve özgüven oluşmasını desteklemeli, risk almayı ve zorluklarla başa çıkmayı öğretmelidir. Ancak söz konusu okulda bu durumları destekleyecek hiçbir materyal bulunmamaktadır.

4.1.1.3. Donatılar

Okulun fiziksel aktiviteler için ekipmanların çok az olduğu görülmektedir. Oysa çocuk dostu bahçelerde oyun ekipmanlarının bulunması ve bu ekipmanların çocukların yaşına, boy ve kilosuna uygun olması gerekmektedir. Ancak bu okulun bahçesinde zemine çizilen çizgiler ve basketbol sahası dışında fiziksel aktivite ekipmanlarına rastlanmamıştır. Bunun yanında çocukların dinlenmeleri için bankların sayıca fazla olduğu görülmektedir (Şekil 4.6).

Şekil 4.6: İncirliova İlkokulu bahçe bankları

Şekil 4.7: İncirliova İlkokulu ağaçlandırma

Şekil 4.7’de de görüldüğü üzere güneşli ve gölgelik alanlar bulunmaktadır. Bahçede bulunan bu kesim ve banklar çocuklar için sessiz bir ortam sağlamakla birlikte dinlenme için alan oluşturmaktadır. Okul bahçesinde çöp kovasına rastlanmamıştır. Ayrıca çocukların bahçede suya ulaşabilecekleri çeşmelerin de olmadığı görülmüştür.

3.1.1.4. Güvenlik

İncirliova İlkokulu’na ilk giriş kapısının sağında güvenlik görevlisi ve kulübesi mevcuttur. (Şekil 4.8).

Şekil 4.8: İncirliova İlkokulu güvenlik birimi

Kapının sürgülü olduğu ve okulun etrafının demir parmaklıklarla çevrildiği görülmektedir. Bu durumun güvenliği arttırdığını söylemek mümkündür. Bahçe alanının araçlardan arındırıldığı görülmektedir. Buna karşın otopark alanları ve servis yaklaşım alanlarının olmaması önemli bir eksikliklerdir.

Tablo 4.2: İncirliova İlkokulu Değerlendirme Tablosu

Değerlendirme Kriteri	Alanlar	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Ort.
		1	2	3	4	5	
ALANSAL YETERLİK	Bahçe alanı	✓					1,66
	Alan büyüklüğü çocuk sayısına uygundur.	✓					
	Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı vardır.			✓			
SOSYALLEŞME – KATILIM	Oyun alanları bireysel etkinlikler için uygundur.		✓				2,5
	Oyun alanları grup etkinlikleri için uygundur.		✓				
	Özgürce koşabilmeye uygundur			✓			
	Diğer çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygundur.			✓			
	Merak duygusunu geliştirir.		✓				
	Kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekler.		✓				
	Risk almayı ve zorluklarla başa çıkmayı öğretir.			✓			
	Çeşitli oyunlar ile öğrenmeyi sağlayıcıdır.		✓				
	Doğa ile etkileşim kurmaya uygundur			✓			
	Ağaçlar, çiçekler, çalılar, meyveli bitkileri olan güzel bir bahçesi vardır			✓			
DONATILAR	Fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlar vardır.		✓				2,14
	Oyun ekipmanları çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygundur.		✓				
	Dinlenme için banklar vardır.			✓			
	Güneşli ve gölgelik alanları içerir			✓			
	Sessizlik ve dinlenme için alanlar vardır			✓			
	Çöp kovaları mevcuttur	✓					
	Çocuklar suya ulaşabilir olmalıdır.	✓					
GÜVENLİK	Araçlardan arındırılmış bahçesi mevcut				✓		3,5
	Güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları var				✓		
	Güvenlik görevlisi ve kulübesi okul binasının içinde mevcuttur.				✓		
	Otopark alanları ve servis yaklaşım alanları var		✓				
OKUL TOPLAM DEĞERLENDİRME SONUCU							2,45

İncirliova İlkokulu okul bahçelerinin çocuk dostu özelliklerine göre değerlendirme puanlama ölçütleri dikkate alındığında alansal yeterlilik puanı 1,66; sosyalleşme katılım: 2,36; donatılar 2,6 ve güvenlik 3,5 puan olduğu görülmüştür. Okul Toplam Değerlendirme Sonucu ise 2,53 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.2). İncirliova İlkokulu genel olarak değerlendirildiğinde bahçe alanı çocuklar için uygun olarak tasarlanmış, çocukların kendilerini ifade edebilecekleri özgürce vakit geçirebilecekleri alanları olsa da öğrenci başına düşen metrekare yani bahçe alanının yetersiz olması çocuklar için elverişsiz bir ortam olduğunu göstermiştir.

4.1.2. Piri Reis İlkokulu

Piri Reis İlkokulu 2014 yılında açılmış ve ismini dünyaca ünlü olan denizci ve ilk dünya haritasını çizen Piri Reisten esinlenerek almıştır. Okulda 35 derslik; 3 anasınıflı bulunmaktadır. 1 müdür, 2 müdür yardımcısı, 39 öğretmen, 4 ücretli öğretmen, 1 memur, 1 geçici işçi ve 4 İşkur Yardımcı Personeli olarak toplamda 52 personel görev yapmaktadır. Toplamda 1249 öğrenci bulunmaktadır. Okulun mevcut konumu Maşuk TOKİ konutları olarak bilinen Karaköprü ilçesine bağlı Seyrantepe mahallesinde bulunmaktadır (Piri Reis İlkokulu Müdürlüğü, 2018). Tablo 4.4’de Piri Reis İlkokulu hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 4.3: Piri Reis İlkokulu'na ait bilgiler

Piri Reis İlkokulu	
İl – İlçe	Şanlıurfa – Karaköprü
Okul Türü	Kamu
	
	
	
BİNA – PARSEL ÖZELLİKLERİ	
Okul Alanı (parsel büyüklüğü)	7897 m ²
Okul bina taban alanı	1383 m ²
Okul bina toplam kat alanı	5532 m ²
Okul bahçe - açık alanı	6514 m ²
Taban alanı katsayısı	0,15
Kat Sayısı	4
ÖĞRENCİ - AÇIK ALAN İLİŞKİSİ	
Öğrenci sayısı	1249
Öğrenci başına düşen okul alanı	6,32 m ² / 12,65 m ²
Öğrenci başına düşen açık alan-bahçe alanı	5,21 m ² / 10,43 m ²

4.1.2.1. Alansal Yeterlik

Piri Reis İlkokulu okul bahçe açık alanı 6514 m²'dir. Parsel büyüklüğü olarak ilgili mevzuatta belirtilen 6000-8000 m² büyüklüğüne uygun ancak öğrenci başına düşen açık bahçe alanı ise 10,43 m² olarak hesaplanmıştır. Burada okulda ikili eğitim sisteminin olduğunu öğrencilerin bir kısmının sabahtan öğlene kadar; bir kısmının da öğlenden akşama kadar eğitim aldığını belirtmek gerekir. Buna rağmen ilgili standart 25-35 m² arası olduğu için bahçe açık alanı yetersiz olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 4.9: Piri Reis İlkokulu bahçe açık alan

Piri Reis İlkokulu bugünün şartlarına uygun bir alana sahip olsa da yeterli düzeyde tasarlanmamıştır (Şekil 4.9). Buna karşın diğer okullara nazaran alan büyüklüğünün çocuk sayısına uygunluğu “iyi” olarak değerlendirilmiştir. Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı açısından orta düzeyde olduğu görülmektedir.

4.1.2.2. Sosyalleşme – Katılım

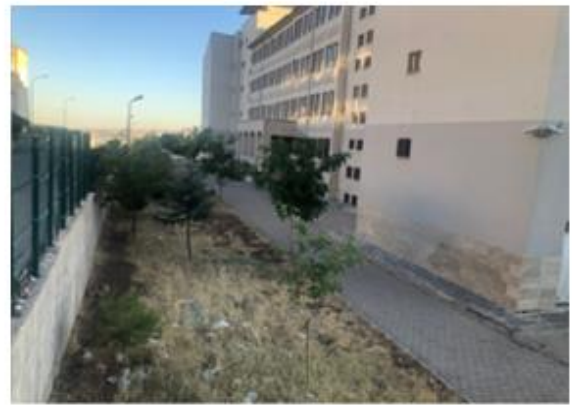
Bahçede spor alanı olarak bir adet basketbol sahasının olduğu görülmektedir (Şekil 4.10). Bu alan çocukların sosyalleşmeleri için en uygun ortamlardan biridir. Bu sahanın dışında herhangi özel bir alana rastlanmamıştır. Bu nedenle oyun alanlarının bireysel etkinlikler için “çok kötü” grup etkinlikleri için “kötü” değerlendirmesi yapılmıştır.

Şekil 4.10: Piri Reis İlkokulu basketbol sahası

Çocuk dostu okul bahçesi tasarımlarında çocukların merak duygusunun gelişmesi, kendini tanıma ve özgüven oluşmasının desteklenmesi, risk almayı ve zorluklarla başa çıkmayı öğretmesi için çeşitli materyallerin olması gerekmektedir. Okulun bu alanlarda yetersiz olduğu görülmektedir.

Piri Reis İlkokulu öğrencilerin rahatça, özgürce ve güvenilir bir şekilde zaman geçirebilecekleri şekilde tasarlanmamıştır. Bahçenin yeterli derecede alana sahip olması demek daha güzel bir şekilde tasarlanabilir olmasına etkindir. Şekil 4.11’de görüldüğü gibi yeşillendirilmesi mümkün alanları vardır. Ancak bu alanların verimli kullanıldığı söylenemez. Belirli aralıklarla dikilen ağaçların olduğu görülmektedir.

Şekil 4.11: Piri Reis İlkokulu ağaçlandırma ve toprak alan

Bahçede spor alanları, oyun alanları ya da toprak alanlarına yer verilmelidir. Meyve sebze ekim alanları veya kümes hayvanları gibi tasarımlar yapılmalıdır. Bu tarz tasarımlar,

öğrencinin duyuşal, psikolojik, sosyal ve motor gelişimlerini destekler ve çocukların doğayla iç içe olmasını sağlar. Piri Reis İlkokulu yeterli alana sahip olsa da alana uygun tasarlanmamıştır ve çocuk dostu bağlamına uygun değildir.

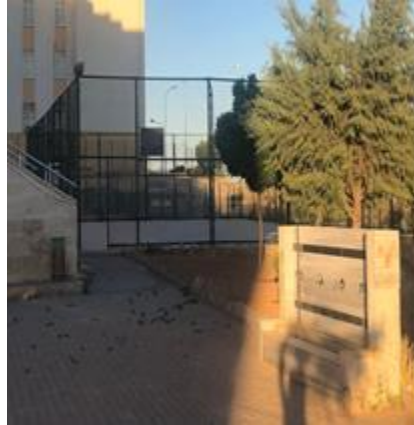
4.1.2.3. Donatılar

Piri Reis İlkokulu'nun donatılar anlamında oldukça yetersiz olduğu görülmektedir. Fiziksel aktivitelere uygun ekipmanların olmaması dikkat çekmektedir. Okulda dinlenmek için banklara da rastlanmamıştır.

Şekil 4.12: Piri Reis İlkokulu güneşlik ve gölgelik alan

Şekil 4.12'de görüldüğü gibi okulu çevreleyen toprak alana belirli aralıklarla dikilen ağaçlar güneşli ve gölgelik alanlarının olduğunu göstermektedir.

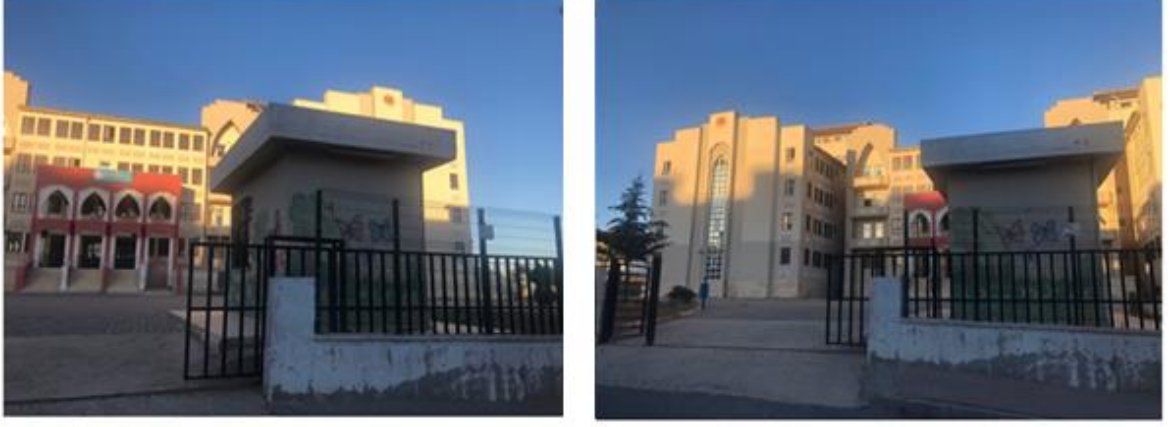

Şekil 4.13: Piri Reis İlkokulu çeşmeleri

Okulda çocukların suya ulaşılabilirliğini sağlayan sıralı çeşmelerin olduğu görülmektedir (Şekil 4.13). Çeşme, basketbol sahasının yanında konumlandırılmıştır. Bu durum çocukların sağlığı açısından olumlu olarak değerlendirilmektedir.

4.1.2.4. Güvenlik

Okula girişin sağında güvenlik bulunmaktadır. Güvenliğin olması oğretmen ve oğrencilerin güvenliği için önemlidir (şekil 4.14).

şekil 4.14: Piri Reis İlkokulu güvenlik

Okulu çevreleyen yarım duvarlar ve duvarların üstüne yerleştirilen demir parmaklıkların dışardan gelebilecek tehlikeler karşısında oğrenci ve oğretmenlerin güvenliğini sağladığını belirtmek gerekir. Okul bahçesinin araçlardan arındırıldığı görülmektedir. Otopark alanları ve servis yaklaşım alanlarına rastlanmamaktadır. Ancak giriş kapının dışına okul görevlilerinin arabalarını park ettiği görülmüştür.

Tablo 4.4: Piri Reis İlkokulu Değerlendirme Tablosu

Değerlendirme Kriteri	Alanlar	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Ort.
		1	2	3	4	5	
ALANSAL YETERLİK	Bahçe alanı				✓		3,66
	Alan büyüklüğü çocuk sayısına uygundur.				✓		
	Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı vardır.			✓			
SOSYALLEŞME – KATILIM	Oyun alanları bireysel etkinlikler için uygundur.	✓					2,0
	Oyun alanları grup etkinlikleri için uygundur.		✓				
	Özgürce koşabilmeye uygundur			✓			
	Diğer çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygundur.		✓				
	Merak duygusunu geliştirir.		✓				
	Kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekler.		✓				
	Risk almaya ve zorluklarla başa çıkmayı öğretir.		✓				
	Çeşitli oyunlar ile öğrenmeyi sağlayıcıdır.		✓				
	Doğa ile etkileşim kurmaya uygundur		✓				
	Ağaçlar, çiçekler, çalılar, meyveli bitkileri olan güzel bir bahçesi vardır		✓				
DONATILAR	Fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlar vardır.	✓					1,85
	Oyun ekipmanları çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygundur.		✓				
	Dinlenme için banklar vardır.	✓					
	Güneşli, gölgelik ve dinlenme alanları içerir		✓				
	Sessizlik ve dinlenme için alanlar vardır		✓				
	Çöp kovaları mevcuttur	✓					
	Çocuklar suya ulaşabilir olmalıdır.				✓		
GÜVENLİK	Araçlardan arındırılmış bahçesi mevcut				✓		3,25
	Güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları var			✓			
	Güvenlik görevlisi ve kulübesi okul binasının içinde mevcuttur.				✓		
	Otopark alanları ve servis yaklaşım alanları var		✓				
OKUL TOPLAM DEĞERLENDİRME SONUCU							2,69

Piri Reis İlkokulu okul bahçelerinin çocuk dostu özelliklerine göre değerlendirme puanlama ölçütleri dikkate alındığında alansal yeterlilik puanı 3,66; sosyalleşme katılım: 2; donatılar 1,85 ve güvenlik: 3,25 puan olduğu görülmüştür. Okul Toplam Değerlendirme Sonucu ise 2,69 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.4). Piri Reis İlkokulu genel olarak değerlendirildiğinde bahçe alanının yetersiz olduğu görülmektedir. Bahçede çocukların oyun oynayabilecekleri, özgürce vakit geçirebilecekleri, çocuklara uygun ekipmanların olmaması ve aktive alanlarının eksikliği çocuklar üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır.

4.1.3. Karaköprü Narlı İlkokulu

Karaköprü Narlı İlkokulu yapımına 2008'de başlamıştır. Okul, 2010'da eğitim ve öğretim hayatına başlamıştır. Bodrum, zemin kat ve üç katlı olarak Betonarme yapının uzun süre ilköğretim okulu olarak 19 sınıflı ve 19 derslikli olarak hizmet vermeyi sürdürmüştür. 2013'de Müstakil ilkokula dönüştürülmüştür. 2015'de okul boyanmış genel tamiratı yapılmıştır. 2016'da okula 2 yeni derslik eklenmiştir. 2018-2019 yılları arasında okula (1 Anasınıfı 1 Laboratuvar dönüşümü) 2 yeni derslik eklenmiştir. 2019-2020 Eğitim-öğretim yılı itibariyle okul bünyesinde 25 derslik, (3 Ana sınıfı),1 Müdür odası, 2 Müdür Yardımcısı odası, 1 Öğretmenler odası, 2 Rehberlik odası, 1 Çok amaçlı salon, 1 kütüphane bulunmaktadır. 2019-2020 eğitim-öğretim yılında 983 öğrenci, 1 Müdür, 2 Müdür yardımcısı, 2 Rehber Öğretmen, 6 Ana sınıfı öğretmeni, 22 sınıf öğretmeni, 1 branş öğretmeni eğitim-öğretime devam etmektedir (Karaköprü Narlı İlkokulu Müdürlüğü, 2018). Tablo 4.5'te Karaköprü Narlı İlkokulu hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 4.5: Karaköprü Narlı İlkokulu Hakkında Genel Bilgiler

Karaköprü Narlı İlkokulu	
İl – İlçe	Şanlıurfa – Karaköprü
Okul Türü	Kamu
	
	
	
BİNA – PARSEL ÖZELLİKLERİ	
Okul Alanı (parsel büyüklüğü)	4000 m ²
Okul bina taban alanı	896 m ²
Okul bina toplam kat alanı	3584 m ²
Okul bahçe - açık alanı	3104 m ²
Taban alanı katsayısı	0,22
Kat Sayısı	4
ÖĞRENCİ - AÇIK ALAN İLİŞKİSİ	
Öğrenci sayısı	983
Öğrenci başına düşen okul alanı	4.069 m ² / 8,14 m ²
Öğrenci başına düşen açık alan-bahçe alanı	3.73 m ² / 6,32 m ²

4.1.3.1. Alansal Yeterlik

Okul bahçe ile birlikte 4000 m² arsa üzerinde faaliyet göstermektedir. Okul alanı birim parsel büyüklüğü ilgili standartların altında yer almaktadır. Bahçe açık alan 3104 m²'dir.

Şekil 4.15: Karaköprü Narlı İlkokulu bahçe açık alan

Şekil 4.15’de bahçe alanını görmek mümkündür. Öğrenci başına düşen açık alan oranı 3.73 m² olarak belirlenmiştir. İlgili standartlar dikkate alındığında bu alanın oldukça yetersiz olduğu görülmektedir. Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı açısından orta derecede değerlendirmek mümkündür.

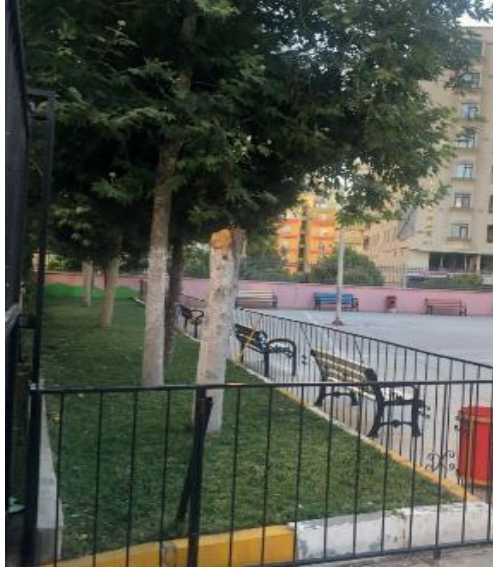
4.1.3.2. Sosyalleşme – Katılım

Karaköprü Narlı İlkokulu’nun oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikleri için yetersiz olduğu görülmektedir.

Şekil 4.16: Karaköprü Narlı İlkokulu sosyalleşme alanı

Alanın yetersizliği özgürce koşabilmeyi engellemektedir. Bunların dışında sosyal etkileşim, merak, kendini tanıma, özgüven oluşturma, risk alma ve zorluklarla başa çıkmayı öğrenmeleri için de “kötü” değerlendirmesi yapılmıştır (Şekil 4.16).

Şekil 4.17: Karaköprü Narlı İlkokulu ağaçlandırma

Karaköprü Narlı İlkokulu'nda öğrencilerin doğa ile kısmen etkileşim kurabildiği söylenebilir. Sıralı ağaçların ve çimlerin olduğu bir alan mevcuttur (Şekil 4.17). Ancak bu alan demir parmaklıklarla kapatılmıştır. Öğrencilerin bu alana erişimleri engellenmiştir. Bu nedenle “kötü” değerlendirilmesi yapılmıştır.

4.1.3.3. Donatılar

Karaköprü Narlı İlkokulu'nun bahçesinde fiziksel aktiviteler için uygun ekipmanların olmadığı görülmektedir. Buna karşın öğrencilerin dinlenebilmeleri için iki çeşit bank bulunmaktadır (Şekil 4.18).

Şekil 4.18:: Karaköprü Narlı İlkokulu banklar 1

Şekil 4.19’da görüldüğü gibi bank aralarındaki yüksek ağaçlar, gölgelik alanlar için uygundur. Okul bahçesinde çöp kovaları bulunmaktadır.

Şekil 4.19: Karaköprü Narlı İlkokulu banklar 2

Okul bahçesinde çeşmeye rastlanmamıştır. Bu nedenle suya ulaşılabilirliğinden bahsedilemez.

4.1.3.4. Güvenlik

Karaköprü Narlı İlkokulu’na girişler büyük demir bir kapıdan yapılmaktadır. Okulu çevreleyen yüksek duvarlar ve duvarların üzerindeki demir parmaklıklar güvenliği arttırmaktadır (Şekil 4.20).

Şekil 4.20: Karaköprü Narlı İlkokulu güvenlik birimi

Okula girer girmez öğrenci ve öğretmenleri güvenlik karşılamaktadır. Bir okulda güvenlik biriminin olması okulda bulunan ve çalışan herkes için önemli bir unsurdur. Otopark alanları ve servis yaklaşımı için özel bir alanın olduğu görülmemekle birlikte giriş kapısının dışına arabaların park edildiği görülmüştür.

Tablo 4.5: Karaköprü Narlı İlkokulu Değerlendirme Tablosu

Değerlendirme Kriteri	Alanlar	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Ort.
		1	2	3	4	5	
ALANSAL YETERLİK	Bahçe alanı		✓				2,33
	Alan büyüklüğü çocuk sayısına uygundur.		✓				
	Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı vardır.			✓			
SOSYALLEŞME – KATILIM	Oyun alanları bireysel etkinlikler için uygundur.		✓				1,9
	Oyun alanları grup etkinlikleri için uygundur.		✓				
	Özgürce koşabilmeye uygundur	✓					
	Diğer çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygundur.		✓				
	Merak duygusunu geliştirir.		✓				
	Kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekler.		✓				
	Risk almayı ve zorluklarla başa çıkmayı öğretir.		✓				
	Çeşitli oyunlar ile öğrenmeyi sağlayıcıdır.		✓				
	Doğa ile etkileşim kurmaya uygundur		✓				
	Ağaçlar, çiçekler, çalılar, meyveli bitkileri olan güzel bir bahçesi vardır		✓				
DONATILAR	Fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlar vardır.	✓					2,28
	Oyun ekipmanları çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygundur.		✓				
	Dinlenme için banklar vardır.			✓			
	Güneşli ve gölgelik alanları içerir			✓			
	Sessizlik ve dinlenme için alanlar vardır			✓			
	Çöp kovaları mevcuttur			✓			
	Çocuklar suya ulaşabilir olmalıdır.	✓					
GÜVENLİK	Araçlardan arındırılmış bahçesi mevcut				✓		2,25
	Güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları var			✓			
	Güvenlik görevlisi ve kulübesi okul binasının içinde mevcuttur.	✓					
	Otopark alanları ve servis yaklaşım alanları var	✓					
OKUL TOPLAM DEĞERLENDİRME SONUCU							2,19

Karaköprü Narlı İlkokulu okul bahçelerinin çocuk dostu özelliklerine göre değerlendirme puanlama ölçütleri dikkate alındığında alansal yeterlilik puanı 2,33; sosyalleşme katılım: 1,9; donatılar 2,28 ve güvenlik: 2,25 puan olduğu görülmüştür. Okul Toplam Değerlendirme Sonucu ise 2,19 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.5). Narlı İlkokulu genel olarak değerlendirildiğinde, okul bahçesinin öğrenci sayısına göre yetersiz olduğu görülmüştür. Okulun bütününe bakıldığında okulun konumu binalar arasında kalmış olup çocuklar için servis yaklaşım alanları veya veliler için otopark alanı risk teşkil ettiği görülmektedir.

4.1.4. Metehas İlkokulu

Metehas İlkokulu 2005’de eğitime %100 Destek Projesi kampanyasıyla Kadir Has Vakfı tarafından yaptırılmıştır. Okul binası bodrum, giriş ve iki kattan müteşekkildir (Metehas İlkokulu Müdürlüğü, 2018). Tablo 4.6’da Metehas İlkokulu hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 4.6. Metehas İlkokulu Hakkında Genel Bilgiler

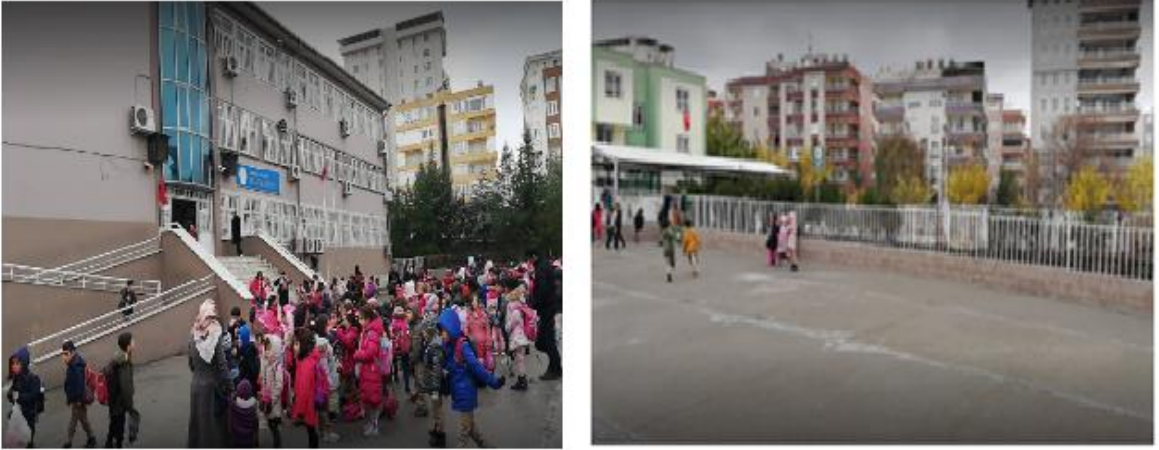
Karaköprü Metehas İlkokulu	
İl – İlçe	Şanlıurfa – Karaköprü
Okul Türü	Kamu
	
	
	
BİNA – PARSEL ÖZELLİKLERİ	
Okul Alanı (parsel büyüklüğü)	5645 m ²
Okul bina taban alanı	821,8 m ²
Okul bina toplam kat alanı	2463 m ²
Okul bahçe - açık alanı	4824 m ²
Taban alanı katsayısı	0,15
Kat Sayısı	3
ÖĞRENCİ - AÇIK ALAN İLİŞKİSİ	
Öğrenci sayısı	1471
Öğrenci başına düşen okul alanı	3,83 m ² / 7,68 m ²
Öğrenci başına düşen açık alan-bahçe alanı	3,27 m ² / 6,56 m ²

4.1.4.1. Alansal Yeterlik

Metehas İlkokulu'nun bahçe açık alanı 4824 m²'dir ve öğrenci başına düşen açık alan-bahçe alanı 3,27 m² / 6,56 m² olarak belirlenmiştir. Okulda ikili eğitim sistemi olduğu için iki farklı hesaplama yapılmıştır. İlgili standartlar dikkate alındığında her iki durumda da alanın yetersiz olduğu görülmektedir (Şekil 4.21-Şekil 4.22).

Şekil 4.21: Metehas İlkokulu bahçe açık alan

Şekil 4.22: Metehas İlkokulu bahçesi

Okul bahçesine erişilebilirlik ve hareket kolaylığını orta derecede değerlendirmek mümkündür.

4.1.4.2. Sosyalleşme – Katılım

Metehas İlkokulu'nun oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikleri açısından uygun olmadığı görülmektedir. Okul bahçesinin içinde etrafı çevrelenmiş basketbol sahası bulunmaktadır. Spor faaliyetlerinin rahatlıkla gerçekleştirilebileceği bu alan öğrencilerin

gelişimi için önemlidir (Şekil 4.23). Bu anlamda çocukların sosyal etkileşimde bulunmaları için uygun bir alan olarak değerlendirilebilir.

Şekil 4.23: Metehas İlkokulu basketbol sahası

Çocuk dostu okul bahçelerinin merak duygularının gelişmesi, kendilerini tanıma ve özgüven oluşmasını desteklemesi, risk alma ve zorluklarla başa çıkmayı öğretmesi gerekir. Metehas İlkokulu'nun bu alanlarda oldukça yetersiz olduğu görülmektedir. Ayrıca bahçe içinde doğayla etkileşim kurmaya uygun; ağaç, çiçek ya da çalılıklar da bulunmamaktadır. Bu nedenle doğa ile etkileşim kurmaya uygun değildir.

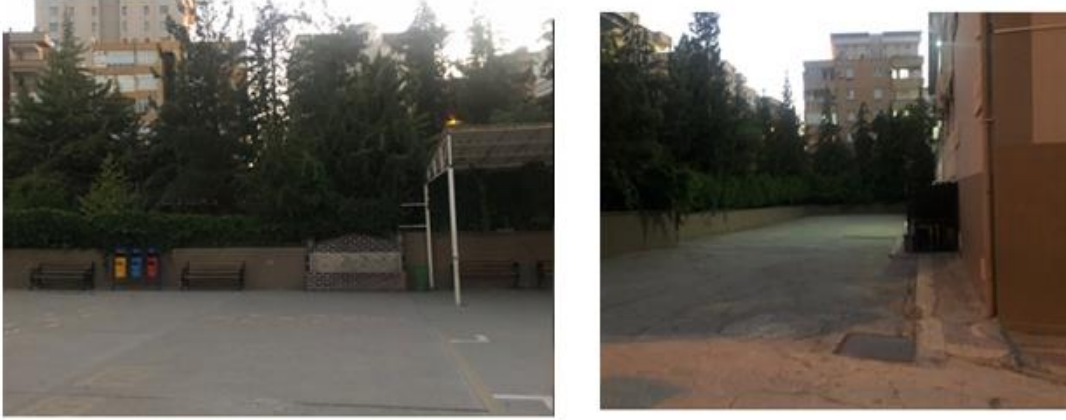
4.1.4.3. Donatılar

Metehas İlkokulu'nun içindeki basketbol sahası olduğu görülse de fiziksel aktivitelere uygun ekipmanların olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin yaşına, boyuna ve kilosuna uygun hiçbir ekipmana rastlanamamıştır.

Şekil 4.24: Metehas İlkokulu banklar

Okulda, dinlenme için bankların olduğu görülmektedir (Şekil 4.24). Bu anlamda sessizlik ve dinlenme için alanların olduğunu söylemek mümkündür.

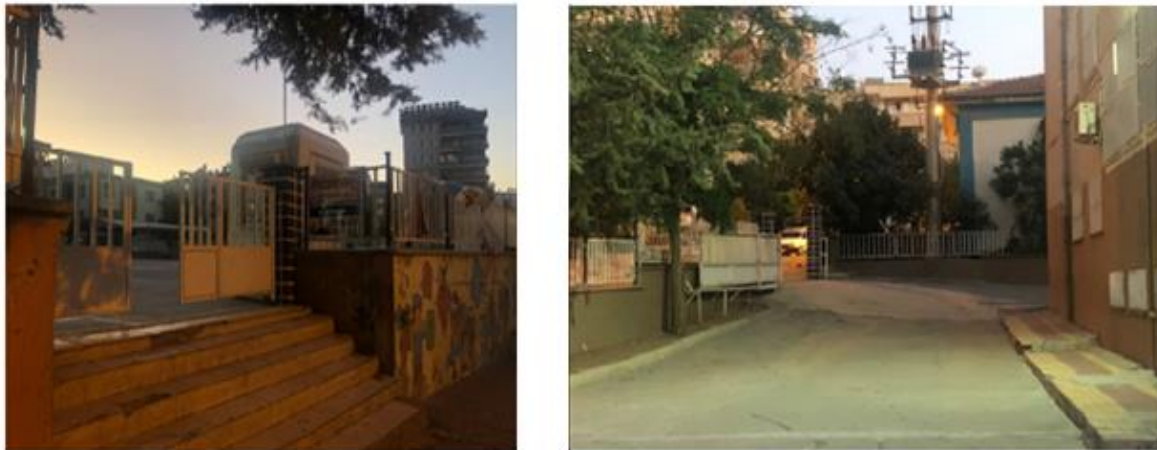

Şekil 4.25: Metehas İlkokulu'nun dış kısmında bulunan bitkiler

Bahçe içinde doğayla etkileşim kurmaya uygun; ağaç, çiçek ya da çalılıklar bulunmamaktadır. Okulun dış kısmında bulunan ağaçlar ve bahçe duvarını saran bitki gölgelik alan oluşmasını sağlamaktadır (Şekil 4.25). Okul bahçesinde çöp kovalarının olduğu görülse de öğrenci sayısı dikkate alındığında oldukça yetersiz olduğu görülmektedir. Bahçede çocukların suya erişebileceği çeşmelerin olmadığını da belirtmek gerekir.

4.1.4.4. Güvenlik

Metehas İlkokulu'na beyaz demir bir kapıdan giriş yapılmaktadır. Okulda güvenlik biriminin olduğu görülmektedir (Şekil 4.26). Bununla birlikte araçlardan arındırılmış bahçesi vardır.

Şekil 4.26: Metehas İlkokulu güvenlik birimi ve giriş kapısı

Otopark alanlarının olmadığı görülmektedir. Buna karşın giriş kapısının hemen önünde servis yaklaşım alanı vardır (Şekil 4.27).

Şekil 4.27: Metehas İlkokulu servis yaklaşım alanı

Okulun etrafını saran duvarın üzerine yerleştirilen demir parmaklıklar kısmen güvenliği arttırdığı görülmektedir.

Tablo 4.7: Metehas İlkokulu Değerlendirme Tablosu

Değerlendirme Kriteri	Alanlar	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Ort.
		1	2	3	4	5	
ALANSAL YETERLİK	Bahçe alanı		✓				2,33
	Alan büyüklüğü çocuk sayısına uygundur.		✓				
	Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı vardır.			✓			
SOSYALLEŞME – KATILIM	Oyun alanları bireysel etkinlikler için uygundur.		✓				2,2
	Oyun alanları grup etkinlikleri için uygundur.		✓				
	Özgürce koşabilmeye uygundur			✓			
	Diğer çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygundur.			✓			
	Merak duygusunu geliştirir.		✓				
	Kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekler.		✓				
	Risk almayı ve zorluklarla başa çıkmayı öğretir.		✓				
	Çeşitli oyunlar ile öğrenmeyi sağlayıcıdır.		✓				
	Doğa ile etkileşim kurmaya uygundur		✓				
	Ağaçlar, çiçekler, çalılar, meyveli bitkileri olan güzel bir bahçesi vardır		✓				
DONATILAR	Fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlar vardır.		✓				2,71
	Oyun ekipmanları çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygundur.			✓			
	Dinlenme için banklar vardır.			✓			
	Güneşli ve gölgelik alanları içerir				✓		
	Sessizlik ve dinlenme için alanlar vardır			✓			
	Çöp kovaları mevcuttur			✓			
	Çocuklar suya ulaşabilir olmalıdır	✓					
GÜVENLİK	Araçlardan arındırılmış bahçesi mevcut				✓		3,5
	Güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları var			✓			
	Güvenlik görevlisi ve kulübesi okul binasının içinde mevcuttur.				✓		
	Otopark alanları ve servis yaklaşım alanları var			✓			
OKUL TOPLAM DEĞERLENDİRME SONUCU							2,68

Metehas İlkokulu okul bahçelerinin çocuk dostu özelliklerine göre değerlendirme puanlama ölçütleri dikkate alındığında alansal yeterlilik puanı 2,33; sosyalleşme katılım: 2,2; donatılar 2,71 ve güvenlik 3,5 puan olduğu görülmüştür. Okul toplam değerlendirme sonucu ise 2,68 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.7). Metehas İlkokulu, genel olarak değerlendirildiğinde bahçe alanının öğrenci sayısına göre yetersiz olduğu görülmektedir. Fakat oyun ekipmanlarının olmaması, ağaçlandırma ve bitki çeşitliliğinin yetersizliği çocukların gelişimi açısından olumsuz etkiye yol açmaktadır. Çocukların kendilerini geliştirebilmeleri, arkadaşlarıyla etkileşim içinde olmaları için aktivite alanlarının yetersizliği çocuklar üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır.

4.2. Haliliye İlçesi Okul Örnekleri

4.2.1. Abdulkadir Karahan İlkokulu

Abdulkadir Karahan İlkokulu 07.09.2005 tarihinde eğitim öğretim faaliyetlerine başlamıştır. Okulun adı il Milli Eğitim İsim Komisyonu tarafından “Prof. Abdülkadir Karahan İlköğretim Okulu” olarak belirlenmiştir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında İlkokul ve Ortaokul binaları ayrılmıştır. Okulun öğretim binasının 5209,780 m² arsa üzerine inşa edildiği görülmektedir. Okulun öğrenci sayısı 1.234, öğretmen sayısı 49'tir (Abdulkadir Karahan İlkokulu, 2018). Tablo 4.8'de Abdulkadir Karahan İlkokulu hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 4.8: Abdulkadir Karahan İlkokulu'na ait genel bilgiler

Abdulkadir Karahan İlkokulu	
İl – İlçe	Şanlıurfa – Haliliye
Okul Türü	Kamu
	
	
	
BİNA – PARSEL ÖZELLİKLERİ	
Okul Alanı (parsel büyüklüğü)	5209,780 m ²
Okul bina taban alanı	935 m ²
Okul bina toplam kat alanı	3740 m ²
Okul bahçe - açık alanı	4274,78 m ²
Taban alanı katsayısı	0,15
Kat Sayısı	4
ÖĞRENCİ - AÇIK ALAN İLİŞKİSİ	
Öğrenci sayısı	1.234
Öğrenci başına düşen okul alanı	4,22 m ² / 8,44 m ²
Öğrenci başına düşen açık alan-bahçe alanı	3,46 m ² / 6,92 m ²

4.2.1.1. Alansal Yeterlik

Okul bahçesi (açık alan) 4274.78 m² ve okul kapalı alan 935 m²'dir. Okulun öğrenci başına düşen açık alan büyüklüğü 3,46 m² / 6,92 m² olarak hesaplanmıştır. Okulda ikili sistem uygulanmaktadır. İlgili standart dikkate alındığında hem bahçe alanı hem de öğrenci başına düşen alan "orta" düzeyde değerlendirilmiştir (Şekil 4.28).

Şekil 4.28: Abdulkadir Karahan İlkokulu bahçe açık alan

Okulun konumu çocuklar için uygun değildir. 100m ilerisinde adliye, 200m ilerisinde hastane, okulun tam karşısında ise kafe ve spor salonu mevcuttur. Bu anlamda erişilebilirlik ve ulaşımı da "orta" düzeyde değerlendirmek mümkündür.

4.2.1.2. Sosyalleşme - Katılım

Okulun oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikleri için uygun olmadığı görülmektedir. Aşağıdaki resimlerden de anlaşılacağı gibi çocukların kendi aralarında oynamaları için çeşitli çizimler yapılmıştır (Şekil 4.29). Buna karşın kendi aralarında sosyal etkileşimde bulunmaya uygun olduğu görülür.

Şekil 4.29: Abdulkadir Karahan İlkokulu bahçesinde bulunan oyun alanları

Okulun, kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekleyen büyük alanı olduğu görülmektedir. Çeşitli oyunlarla öğrenmeyi sağlayıcı niteliği vardır. Buna karşın çocukların merak duygusunu geliştiren, risk almayı ve zorluklarla başa çıkmayı öğreten herhangi bir materyale rastlanmamıştır. Doğayla etkileşim kurmaya da uygun olmadığını belirtmek gerekir. Bahçenin sadece kenarlarında bulunan ağaçların yeşil alan oluşturduğu görülmektedir.

4.2.1.3. Donatılar

Okulun fiziksel aktiviteler için kısmen ekipmanlara sahip olduğu söylenebilir. Buna karşın dinlenme için çocuk banklarının farklılığı dikkat çekmektedir (Şekil 4.30). Güneşli ve gölgelik alanlar bulunmaktadır. Bu anlamda sessizlik ve dinlenme için alanların olduğu görülmektedir.

Şekil 4.30: Abdulkadir Karahan İlkokulu banklar

Şekil 4.31: Abdulkadir Karahan İlkokulu çeşmeler

Bahçe içinde çocukların suya ulaşabileceği çeşmelerin olduğu görülmektedir (Şekil 4.31). Buna karşın bahçe içinde çöp kovalarının olmaması olumsuz bir durum olarak değerlendirilmektedir.

4.2.1.4. Güvenlik

Okulun araçlardan arındırılmış geniş bir bahçesi bulunmaktadır. Okulun ön ve arka giriş kapısı vardır. Arka kapı daha çok malzeme indirme alanı olarak kullanılmaktadır fakat güvenlik kısmıyla ilgili hiçbir mekân yoktur. Kısaca güvenlik görevlisi veya kulübenin olmadığı görülmektedir. Bulduğu yer itibari ile ilgili olarak geniş araç yaklaşım alanları mevcut ancak düzenli değildir.

Şekil 4.32: Abdulkadir Karahan İlkokulu bahçe dışı

Şekil 4.32’de görüldüğü gibi okulun çevresini saran büyük duvarlar ve duvarların üzerinde bulunan cam ve demirden yapılan korkuluklar dışarıdan okulun içini görmeyi engellemekle birlikte güvenliği sağlayan en önemli unsurlardır.

Şekil 4.33: Abdulkadir Karahan İlkokulu giriş kapısı

Giriş kapısının büyük olması güvenliği arttırıcı etkiye sahiptir. Otopark ve servis yaklaşım alanları yoktur. Bunun yanında kapının dış tarafında arabaların park edilebildiği görülmektedir (Şekil 4.33).

Tablo 4.9: Abdulkadir Karahan İlkokulu değerlendirme tablosu

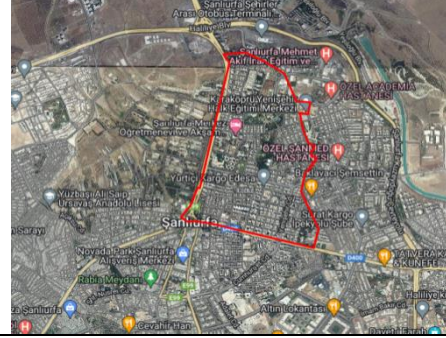

Değerlendirme Kriteri	Alanlar	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Ort.
		1	2	3	4	5	
ALANSAL YETERLİK	Bahçe alanı			✓			3,0
	Alan büyüklüğü çocuk sayısına uygundur.			✓			
	Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı vardır.			✓			
SOSYALLEŞME – KATILIM	Oyun alanları bireysel etkinlikler için uygundur.		✓				2,2
	Oyun alanları grup etkinlikleri için uygundur.		✓				
	Özgürce koşabilmeye uygundur			✓			
	Diğer çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygundur.			✓			
	Merak duygusunu geliştirir.		✓				
	Kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekler.		✓				
	Risk almayı ve zorluklarla başa çıkmayı öğretir.		✓				
	Çeşitli oyunlar ile öğrenmeyi sağlayıcıdır.		✓				
	Doğa ile etkileşim kurmaya uygundur		✓				
Ağaçlar, çiçekler, çalılar, meyveli bitkileri olan güzel bir bahçesi vardır		✓					
DONATILAR	Fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlar vardır.		✓				2,57
	Oyun ekipmanları çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygundur.		✓				
	Dinlenme için banklar vardır.			✓			
	Güneşli ve gölgelik alanları içerir			✓			
	Sessizlik ve dinlenme için alanlar vardır			✓			
	Çöp kovaları mevcuttur	✓					
	Çocuklar suya ulaşabilir olmalıdır				✓		
GÜVENLİK	Araçlardan arındırılmış bahçesi mevcut			✓			2,0
	Güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları var			✓			
	Güvenlik görevlisi ve kulübesi okul binasının içinde mevcuttur.	✓					
	Otopark alanları ve servis yaklaşım alanları var	✓					
OKUL TOPLAM DEĞERLENDİRME SONUCU							2,44

Abdulkadir Karahan İlkokulu okul bahçelerinin çocuk dostu özelliklerine göre değerlendirme puanlama ölçütleri dikkate alındığında alansal yeterlilik puanı 3; sosyalleşme katılım: 2,2; donatılar 2,57 ve güvenlik 2 puan olduğu görülmüştür. Okul toplam değerlendirme sonucu ise 2,44 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.9). Abdulkadir Karahan İlkokulu genel olarak değerlendirildiğinde bahçe alanı “orta” olarak değerlendirilmiştir. Fakat okul güvenliğinin olmaması, çocuklar açısından oldukça tehlike arz etmektedir. Okulun çevresinde çok fazla kamu kurumunun varlığı gürültü ve trafik yoğunluğuna sebebiyet vermektedir.

4.2.2. Profilo İlkokulu

Profilo İlkokulu Şanlıurfa ili Haliliye ilçesi Yenişehir, Osmangazi Mh., 392.Sok., 63300 bulunan bir devlet okuludur. 1987’de PROFİLO şirketler grubu tarafından yaptırılmıştır. Verdiği kaliteli eğitim-öğretim hizmetleri ile ayrıca kooperatifleşme ve göçün artması sonucunda kısa bir süre içerisinde talebe cevap veremez duruma geldiğinden 1993 yılında doğu tarafındaki ek bina ilave edilmiştir. Bina halen İlkokul olarak Eğitim-Öğretim hizmetlerine devam etmektedir. Okul, 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı içerisinde, 1 Müdür, 2 Müdür Yardımcısı ve 41 öğretmen ile temel eğitimi sürdürmektedir (Profilo İlkokulu Müdürlüğü, 2018). Tablo 4.10’da Profilo İlkokulu hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 4.10: Profilo İlkokulu değerlendirme tablosu

Profilo İlkokulu	
İl – İlçe	Şanlıurfa – Haliliye
Okul Türü	Kamu
	
	
	
BİNA – PARSEL ÖZELLİKLERİ	
Okul Alanı (parsel büyüklüğü)	8062 m ²
Okul bina taban alanı	1,097 m ²
Okul bina toplam kat alanı	3291 m ²
Okul bahçe - açık alanı	6965 m ² -(2000m ²)
Taban alanı katsayısı	0,15 m ²
Kat Sayısı	3
ÖĞRENCİ - AÇIK ALAN İLİŞKİSİ	
Öğrenci sayısı	957
Öğrenci başına düşen okul alanı	8,42 m ² / 16,86 m ²
Öğrenci başına düşen açık alan-bahçe alanı	7,27 m ² / 14,57 m ² (2.089 m ²)

4.2.2.1. Alansal Yeterlik

Profilo İlkokulu yeni bina yapılmadan önce açık alan 6965 m²'ydi ancak yeni bina yapıldıktan sonra bahçe alanı 2000 m² ye düşmüştür. Bu durumda öğrenci başına düşen bahçe alanı eskiden 7.57 m² iken bugün 2.089 m² olmuştur. Okul ikili sistemle eğitim vermektedir. İlgili standart dikkate alındığında bu alanın oldukça yetersiz olduğu görülmektedir.

Şekil 4.34: Profilo İlkokulu bahçe açık alan

Bahçenin sağında yeni okul binası solunda ise eski okul binası mevcuttur (Şekil 4.34). Eski yıllarda girişin solundaki sadece eski bina bulunmaktaydı. Bu sebeple bahçe yeterli alana sahipti fakat yeni bina yapıldıktan sonra hem bahçe alanı küçüldü hem de öğrenci sayısı arttığından bahçe yetersiz hale geldi.

4.2.2.2. Sosyalleşme – Katılım

Okulun oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikleri için uygun olmadığı görülmektedir. Bahçede çocuklara uygun tasarımlar, açık oyun alanları, oyun sahaları ve aktivite alanları bulunmamaktadır. Yeni okul binasının yan kısmında ayrı bir giriş kapısı mevcuttur. Burada anaokulu bölümü olarak ayrılmıştır. Bahçede iki bina ve anaokul, ilkokul ve ortaokul mevcuttur. Bu ayırım bahçe tasarımını da olumsuz etkilemiştir. Çünkü anaokulu öğrencisinin istekleri ve oyunları; ilk ve ortaokul öğrencilerinin aktivitelerinden farklıdır. Bu nedenle aynı bahçede olmaları birbirlerini olumsuz etkilemektedir. Bu anlamda çocukların sosyalleşmeleri için olumsuz olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 4.35: Profilo İlkokulu'nda kapatılan küçük bahçe

Yeni binanın sağında küçük bir bahçe bulunmaktadır. Fakat demir parmaklıklar olduğundan kullanılamamaktadır (Şekil 4.35). Buraya uygun anaokulu bahçe tasarımının yapılması önerilmektedir. Böylece hem ilk ve ortaokul öğrencileriyle aynı bahçeyi paylaşmak durumunda kalmazlar hem de kendi yaşlarına uygun bir ortam sağlanmış olur.

Şekil 4.36: Profilo İlkokulu bahçe görüntüleri

Şekil 4.36'da Profilo İlkokulu bahçe görüntülerine yer verilmiştir. Genel anlamda oyun alanlarının olmaması merak duygusunu geliştirmek, kendini tanıma ve özgüven oluşumunu

desteklemek, risk alma ve zorluklarla başa çıkmayı öğretmek açısından “kötü” olarak değerlendirilmesine neden olmuştur.

4.2.2.3. Donatılar

Okulun fiziksel aktiviteler için gerekli ekipmanlara sahip olmadığı görülmektedir. Dinlenmek için çocuklar oturabileceği bankların olduğu görülmektedir (Şekil 4.37).

Şekil 4.37: Profilo İlkokulu banklar

Okul bahçesinde çöp kutuları vardır fakat çocukların suya ulaşabilecekleri çeşmelerin olmadığı görülmektedir.

Şekil 4.38: Profilo İlkokulu ağaçlandırma

Şekil 4.38’de görüldüğü gibi okul bahçesinde bulunan sıralı ağaçlar çocuklar için güneşlik ve gölgelik alan oluşumunu sağlamaktadır.

4.2.2.4. Güvenlik

Okul bahçesinin ağaçlardan arındırıldığı görülmektedir. Okul girişinin solunda güvenlik bulunmaktadır (Şekil 4.39).

Şekil 4.39: Profilo İlkokulu güvenlik birimi

Şekil 4.40: Profilo İlkokulu giriş kapısı

Giriş kapısı demir parmaklıklarla ve sürgülü olarak yapılmıştır (Şekil 4.40). Bu durumu güvenliği arttırıcı özellik kategorisinde değerlendirmek mümkündür.

Şekil 4.41: Profilo İlkokulu okul duvarları

Şekil 4.41’de görüldüğü gibi bahçenin yola bakan kısmında taştan duvar ve demirden korumalıklar bulunmaktadır. Bu durumun güvenliği arttırdığı görülmektedir. Okulun konumu ise binalar arasında kalmıştır. Otopark alanı ve servis alanları mevcut değildir. Ailesi veya servislerle gelen çocuklar için ulaşım güvenliği oldukça azdır.

Tablo 4.11: Profilo İlkokulu değerlendirme tablosu

Değerlendirme Kriteri	Alanlar	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Ort.
		1	2	3	4	5	
ALANSAL YETERLİK	Bahçe alanı	✓					1,66
	Alan büyüklüğü çocuk sayısına uygundur.	✓					
	Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı vardır.			✓			
SOSYALLEŞME – KATILIM	Oyun alanları bireysel etkinlikler için uygundur.		✓				2,0
	Oyun alanları grup etkinlikleri için uygundur.		✓				
	Özgürce koşabilmeye uygundur			✓			
	Diğer çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygundur.		✓				
	Merak duygusunu geliştirir.		✓				
	Kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekler.		✓				
	Risk almaya ve zorluklarla başa çıkmayı öğretir.		✓				
	Çeşitli oyunlar ile öğrenmeyi sağlayıcıdır.	✓					
	Doğa ile etkileşim kurmaya uygundur		✓				
Ağaçlar, çiçekler, çalılar, meyveli bitkileri olan güzel bir bahçesi vardır		✓					
DONATILAR	Fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlar vardır.	✓					2,14
	Oyun ekipmanları çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygundur.	✓					
	Dinlenme için banklar vardır.			✓			
	Güneşli ve gölgelik alanları içerir			✓			
	Sessizlik ve dinlenme için alanlar vardır			✓			
	Çöp kovaları mevcuttur			✓			
Çocuklar suya ulaşabilir olmalıdır	✓						
GÜVENLİK	Araçlardan arındırılmış bahçesi mevcut			✓			2,75
	Güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları var			✓			
	Güvenlik görevlisi ve kulübesi okul binasının içinde mevcuttur.	✓		✓			
	Otopark alanları ve servis yaklaşım alanları var	✓					
OKUL TOPLAM DEĞERLENDİRME SONUCU							2,13

Profilo İlkokulu okul bahçelerinin çocuk dostu özelliklerine göre değerlendirme puanlama ölçütleri dikkate alındığında alansal yeterlilik puanı 1,66; sosyalleşme katılım: 2; donatılar 2,14 ve güvenlik 2,75 puan olduğu görülmüştür. Okul toplam değerlendirme sonucu ise 2,13 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.11). Profilo İlkokulu, genel olarak değerlendirildiğinde okul bahçesine ikinci bina yapıldıktan sonra okul alanının oldukça yetersiz hale geldiği görülmektedir. Bu durum öğrencilerin bahçe alanlarındaki aktivitelerinin azalmasına sebep olmuştur. Bu da öğrencilerin kendilerini geliştirmeleri ve sosyalleşmeleri açısından olumsuz bir durum olarak değerlendirilmektedir.

4.2.3. Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu

Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu 2007’de vefat eden Mehmet Aziz Parmaksız tarafından yaptırılmıştır. Okul 2001 yılından itibaren eğitim-öğretim faaliyetlerine başlamıştır. Okulda idareciler ve yardımcı personel dâhil 49 personelle eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Okul binasında 4 İdareci Odası, 2 Rehber Öğretmen Odası, 1 Hizmetli Odası, 1 Öğretmenler Odası, 1 Kütüphane, 1 Çok Amaçlı Salon, 1 Arşiv ve 1 Kalorifer Kazan Dairesi bulunmaktadır (Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu Müdürlüğü, 2018). Tablo 4.12’de Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 4.12: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu hakkında genel bilgiler

Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu	
İl – İlçe	Şanlıurfa – Haliliye
Okul Türü	Kamu
	
	
	
BİNA – PARSEL ÖZELLİKLERİ	
Okul Alanı (parsel büyüklüğü)	6233 m ²
Okul bina taban alanı	851 m ²
Okul bina toplam kat alanı	2253 m ²
Okul bahçe - açık alanı	5382 m ²
Taban alanı katsayısı	0,15
Kat Sayısı	3
ÖĞRENCİ - AÇIK ALAN İLİŞKİSİ	
Öğrenci sayısı	1269
Öğrenci başına düşen okul alanı	4,91 m ² / 9,83 m ²
Öğrenci başına düşen açık alan-bahçe alanı	4,24 m ² / 8,48 m ²

4.2.3.1. Alansal Yeterlik

Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu'nun bahçesi ön bahçe yan bahçe ve arka bahçe olarak 3 ana mekândan oluşmaktadır. Okul bahçesi (açık alan) 5382 m²'dir. Okul ikili sistemle eğitim vermektedir. Öğrenci başına düşen açık alan-bahçe alanı 4,24 m² / 8,48 m² olarak belirlenmiştir. Dünyadaki bazı ülkelerde okul bahçeleri tasarım ilkelerine göre değerlendirildiğinde okul alanının yetersiz olduğu görülmektedir (Şekil 4.42). Buna karşın incelenen diğer okullara göre bakıldığında “orta” düzeyde olduğu görülmüştür.

Şekil 4.42: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu bahçe açık alan

Okulun öğrenci başına düşen açık bahçe alanı dikkate alındığında erişilebilirlik ve hareket kolaylığı açısından “orta” değerlendirilmesi yapılmıştır.

4.2.3.2. Sosyalleşme – Katılım

Okula girişin sol tarafında okul binası bulunmaktadır. Okul bahçesinde girişin tam karşısındaki bina ise okula ait anaokuludur. Alan olarak düşünüldüğünde, özgürce koşmaya uygun görülmemiştir. Bahçenin genel olarak bireysel ve grup etkinlikleri için uygun olduğu görülmektedir. Çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygun alanların olduğunu belirtmek gerekir. Bahçenin içinde bulunan basketbol sahası çocukların spor faaliyetleri için uygun görülmektedir (Şekil 4.43).

Şekil 4.43: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu basketbol sahası

Çocukların merak duygusunu geliştirecek, risk alma ve zorluklarla başa çıkmayı öğretecek herhangi bir ortama rastlanmamıştır.

Şekil 4.44: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu ağaçlandırma ve toprak alan

Okul bahçesinde toprak alan, yok denecek kadar azdır (Şekil 4.44). Buna karşın yer yer ağaçlar ve çeşitli bitkilerin var olduğu görülmektedir. Bu anlamda doğa ile etkileşim kurmaya kısmen uygun olduğu söylenebilir. Kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekleme konusunda alanın durumu “orta” olarak değerlendirilmiştir. Çocuklara yönelik bahçeler, olması gereken aktiviteler çocuklara uygun tasarımlar, çocukların gelişimlerini, heveslerini, heyecan ve isteklerini olumlu yönde etkilemektedir. Bu tarz okullarda öğrencilerin doğayla iç içe olmasının öğrenciler üzerinde psikolojik etkilerinin olduğu ve kendi becerilerini fark etmelerine yardımcı olduğu gözlemlenmiştir.

4.2.3.3. Donatılar

Okulun fiziksel aktivitelere, oyun ekipmanlarının çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygunluğu “orta” olarak değerlendirilmiştir. Okulun bahçesinde bulunan banklar

çocukların dinlenmeleri için en uygun yerlerdir. Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu'nun bahçesine bakıldığında bu bankların sayıca yeterli olduğu ve uygun yerlere belirli aralıklarla yerleştirildiği görülmektedir (Şekil 4.45).

Şekil 4.45: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu bankları

Banklara yakın yerlerde yer alan ağaçlar güneşli günlerde gölge için önemli araçlardır. Buna karşın toprak alanların yok denilecek kadar az olması çocuk gelişimi için olumsuz bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 4.46: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu çeşmeleri

Şekil 4.46'da görüldüğü gibi bahçe içinde sıralı çeşmeler bulunmaktadır. Bu da suya ulaşılabilirliğin olduğunu göstermektedir. Buna karşın okul bahçesinde çöp kovalarının olmadığı görülmektedir.

4.2.3.4. Güvenlik

Okul bahçesinin araçlardan arındırıldığı görülmektedir. Okul bahçesinin giriş kapısının sol tarafında güvenliğin yer alması ve giriş kapısının sürgülü olması okuldaki güvenliği sağlayan en önemli etkenlerden birisidir (Şekil 4.47).

Şekil 4.47: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu güvenlik birimi

Şekil 4.48: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu bahçe duvarları

Okulu çevreleyen duvarların yüksekliği ve duvarların üzerine yerleştirilen demir parmaklıklar da yine güvenlik için önemlidir (Şekil 4.48).

Şekil 4.49: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu servis yaklaşım alanı

Okul çıkışında yoldan ayrılan beton ve yerden yüksek bir zeminin varlığı servis yaklaşım alanının olduğunu göstermektedir (Şekil 4.49). Bu alanın okul tarafında bulunan geniş yer de okul çalışanları için otopark görevini üstlenmiştir.

Tablo 4.13: Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu değerlendirme tablosu

Değerlendirme Kriteri	Alanlar	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Ort.
		1	2	3	4	5	
ALANSAL YETERLİK	Bahçe alanı			✓			3,0
	Alan büyüklüğü çocuk sayısına uygundur.			✓			
	Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı vardır.			✓			
SOSYALLEŞME – KATILIM	Oyun alanları bireysel etkinlikler için uygundur.			✓			2,6
	Oyun alanları grup etkinlikleri için uygundur.			✓			
	Özgürce koşabilmeye uygundur			✓			
	Diğer çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygundur.			✓			
	Merak duygusunu geliştirir.		✓				
	Kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekler.			✓			
	Risk almayı ve zorluklarla başa çıkmayı öğretir.		✓				
	Çeşitli oyunlar ile öğrenmeyi sağlayıcıdır.			✓			
Doğa ile etkileşim kurmaya uygundur		✓					
Ağaçlar, çiçekler, çalılar, meyveli bitkileri olan güzel bir bahçesi vardır		✓					
DONATILAR	Fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlar vardır.			✓			2,71
	Oyun ekipmanları çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygundur.			✓			
	Dinlenme için banklar vardır.			✓			
	Güneşli ve gölgelik alanları içerir		✓				
	Sessizlik ve dinlenme için alanlar vardır			✓			
	Çöp kovaları mevcuttur	✓					
	Çocuklar suya ulaşabilir olmalıdır				✓		
GÜVENLİK	Araçlardan arındırılmış bahçesi mevcut				✓		4,0
	Güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları var				✓		
	Güvenlik görevlisi ve kulübesi okul binasının içinde mevcuttur.				✓		
	Otopark alanları ve servis yaklaşım alanları var				✓		
OKUL TOPLAM DEĞERLENDİRME SONUCU							3,07

Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu okul bahçelerinin çocuk dostu özelliklerine göre değerlendirme puanlama ölçütleri dikkate alındığında alansal yeterlilik puanı 3; sosyalleşme katılım: 2,6; donatılar 2,71 ve güvenlik 4 puan olduğu görülmüştür. Okul toplam değerlendirme sonucu ise 3,07 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.13). Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu genel olarak değerlendirildiğinde, okul alanının diğer okullara göre yeterli ancak standartlara göre yetersiz olduğu görülmektedir. Okulun bahçe alanı oyun ekipmanlarına, aktive alanlarına ve doğa ile etkileşim içinde olmaya elverişli olsa da uygun tasarlanmamıştır. Bahçe tasarımının eksik olması çocukların kendilerini geliştirmeleri açısından olumsuz izler bırakmaktadır.

4.2.4. GAP İlkokulu

Şanlıurfa GAP İlkokulu Şanlıurfa Haliliye ilçesi Süleymaniye, Brikethaneler Bitişiği, 63050 bulunan bir devlet okuludur. Okul 2008'in Mart ayında tek bina olarak hizmete açılmıştır. 2008-2009 eğitim öğretim yılındaysa iki bina olarak faaliyete başlamıştır. Okul, üçer katlı iki binadan oluşmaktadır (GAP İlkokulu Müdürlüğü, 2020). Tablo 4.14'de GAP İlkokulu hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

4.2.4.1. Alansal Yeterlik

Okul bahçesi (açık alan) 4748,72 m²'dir. Öğrenci başına düşen açık bahçe alanı 1,95 m² / 3,91 m² olarak hesaplanmıştır. Okulda ikili eğitim sistemi mevcuttur. İlgili standartlar dikkate alındığında hem alanın genel olarak hem de öğrenci başına düşen alan olarak yetersiz olduğu görülmektedir (Şekil 4.50).

Şekil 4.50: GAP İlkokulu bahçe açık alanı genel görünüm

Okul bahçesinin sağında ve tam karşısında okul binaları mevcuttur. Okulun bulunduğu konum itibari ile etrafı yeterli derecede açıktır ve araç yaklaşımlarına uygundur. Bu anlamda erişilebilirlik ve hareket kolaylığı “orta” olarak değerlendirilmiştir.

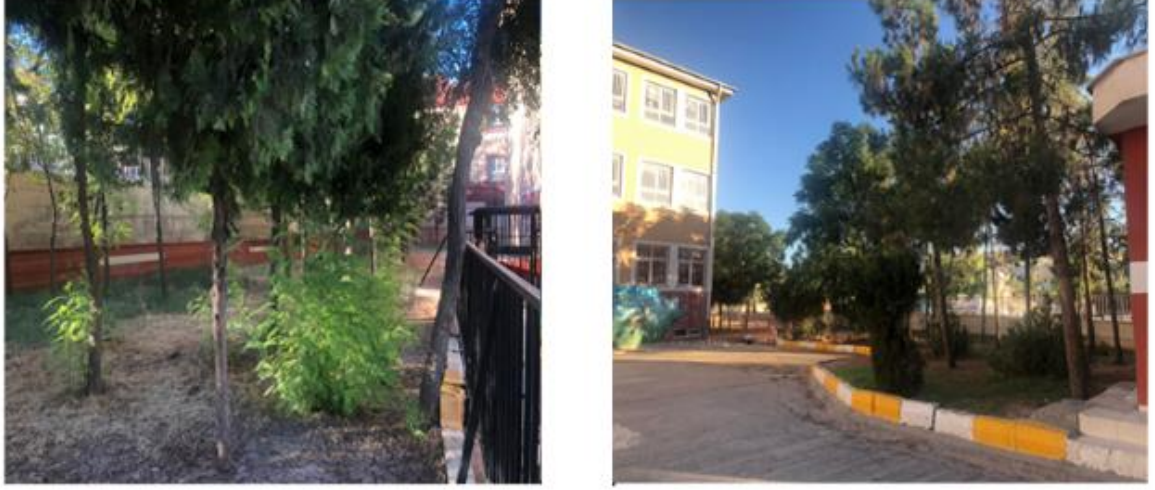
4.2.4.2. Sosyalleşme – Katılım

Okul bahçesindeki oyun alanların eksik olduğu görülmektedir. Okul alanının yetersiz olması çocukların özgürce koşmalarını da engellemektedir. Okulda bulunan basketbol sahası bu eksikliği az da olsa gidermektedir (Şekil 4.51).

Şekil 4.51: GAP İlkokulu basketbol sahası

Oyun alanlarının bireysel etkinlikler için uygun olmadığı ve grup etkinlikleri için de kısmen uygun olduğu görülmektedir. Bununla birlikte merak duygusunu geliştirecek; kendini tanıma, özgüven oluşumunu destekleyecek, risk alma ve zorluklarla başa çıkmayı öğretecek materyallere rastlanmamıştır.

Şekil 4.52: GAP İlkokulu ağaçlandırma ve toprak alan

Çocukların doğa ile etkileşimi için toprak zeminin ve ağaçların olduğu görülmektedir (Şekil 4.52). Sıralı ağaçların yanlarına dikilen bitkilerin çocukların doğa ile olan etkileşimini sağlamaktadır.

Şekil 4.53: Bahçe içindeki anaokul

Yukarıdaki şekilde bahçenin içinde anaokuluna çevrilen bir konteyner bulunmaktadır (Şekil 4.53). İçinde anaokulu çocuklarına verilen eğitim materyalleri bulunmaktadır. Bunun yanında, bu anaokulunun bahçe tasarımını olumsuz etkilediği görülmektedir.

Çünkü anaokulu öğrencisinin istekleri ve oyunları; ilk ve ortaokul öğrencilerinin aktivitelerinden farklıdır. Bu nedenle aynı bahçede olmaları birbirlerini olumsuz etkilemektedir. Bu anlamda çocukların sosyalleşmeleri için olumsuz olarak değerlendirilmektedir.

4.2.4.3. Donatılar

Okul bahçesinin fiziksel aktivitelere uygun ekipmanların olmadığı görülmektedir. Ancak bahçe içindeki anaokulu dikkate alındığında oyun ekipmanlarının çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygunluğu “orta” olarak değerlendirilmiştir. Okul bahçesinin etrafında bulunan ağaçlar çocuklara güneşli ve gölgelik alan sağlamaktadır. Bu durumda sessizlik ve dinlenme için alanların olduğu görülmektedir.

Şekil 4.54: GAP İlkokulu bankları ve çöp kovaları

Bahçede çocukların oturması için banklar bulunmaktadır (Şekil 4.54). Bahçede dinlenme alanlarının olması olumlu bir durum olarak değerlendirilmektedir. Bahçede çöp kovalarının da olduğu görülmektedir.

Şekil 4.55: GAP İlkokulu çeşmeleri

Bahçe içerisinde ve basketbol sahasının hemen önüne yapılan sıralı çeşmeler çocukların suya ulaşılabilirliğini arttırmaktadır (Şekil 4.55).

4.2.4.4. Güvenlik

GAP İlkokulu'nun bahçe alanının araçlardan arındırıldığı görülmektedir. Giriş kapısının hemen sağında güvenlik bulunmaktadır (Şekil 4.56).

Şekil 4.56: GAP İlkokulu güvenlik birimi

Güvenliğin bulunması gerek öğrenci gerek öğretmen gerek diğer çalışanlar için önemli bir unsurdur. Okulu çevreleyen duvarlar ve duvarların üzerinde bulunan demirden korkuluklar güvenliği artırıcı özelliğe sahiptir. Buna karşın otopark ve servis yaklaşım alanına rastlanmamıştır.

Tablo 4.15: GAP İlkokulu değerlendirme tablosu

Değerlendirme Kriteri	Alanlar	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Ort.
		1	2	3	4	5	
ALANSAL YETERLİK	Bahçe alanı	✓					1,66
	Alan büyüklüğü çocuk sayısına uygundur.	✓					
	Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı vardır.			✓			
SOSYALLEŞME – KATILIM	Oyun alanları bireysel etkinlikler için uygundur.		✓				2,1
	Oyun alanları grup etkinlikleri için uygundur.			✓			
	Özgürce koşabilmeye uygundur		✓				
	Diğer çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygundur.		✓				
	Merak duygusunu geliştirir.		✓				
	Kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekler.		✓				
	Risk almaya ve zorluklarla başa çıkmayı öğretir.		✓				
	Çeşitli oyunlar ile öğrenmeyi sağlayıcıdır.		✓				
	Doğa ile etkileşim kurmaya uygundur		✓				
Ağaçlar, çiçekler, çalılar, meyveli bitkileri olan güzel bir bahçesi vardır		✓					
DONATILAR	Fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlar vardır.		✓				2,71
	Oyun ekipmanları çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygundur.			✓			
	Dinlenme için banklar vardır.			✓			
	Güneşli ve gölgelik alanları içerir		✓				
	Sessizlik ve dinlenme için alanlar vardır		✓				
	Çöp kovaları mevcuttur				✓		
	Çocuklar suya ulaşabilir olmalıdır					✓	
GÜVENLİK	Araçlardan arındırılmış bahçesi mevcut				✓		3,25
	Güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları var			✓			
	Güvenlik görevlisi ve kulübesi okul binasının içinde mevcuttur.				✓		
	Otopark alanları ve servis yaklaşım alanları var		✓				
OKUL TOPLAM DEĞERLENDİRME SONUCU							2,43

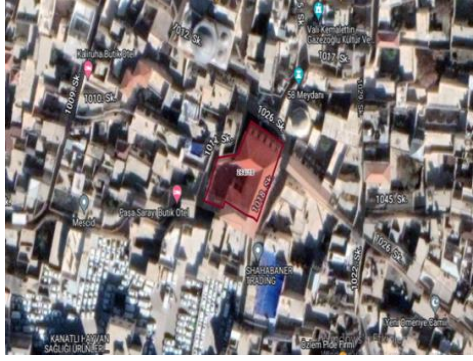

GAP İlkokulu okul bahçelerinin çocuk dostu özelliklerine göre değerlendirme puanlama ölçütleri dikkate alındığında alansal yeterlilik puanı 1,66; sosyalleşme katılım: 2,1; donatılar 2,71 ve güvenlik 3,25 puan olduğu görülmüştür. Okul toplam değerlendirme sonucu ise 2,43 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.15). Gap İlkokulu'nda öğrenci sayısının fazla olması bahçe alanının yetersizliğine sebep olmaktadır. Okul bahçesinde çocukların arkadaşlarıyla özgürce vakit geçiremedikleri ve çeşitli oyunlar oynamadıkları görülmektedir. Bu da hem kişisel gelişimlerini hem de sosyalleşmelerini olumsuz olarak etkilemektedir.

4.3. Eyyübiye İlçesi Okul Örnekleri

4.3.1. 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu

11 Nisan Kurtuluş İlkokulu, Eyyübiye ilçesinde bulunan okullardan biridir. Tablo 4.16'da okul hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Tablo 4.16: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu hakkında genel bilgiler

11 Nisan Kurtuluş İlkokulu	
İl – İlçe	Şanlıurfa – Eyyübiye
Okul Türü	Kamu
	
	
	
BİNA – PARSEL ÖZELLİKLERİ	
Okul Alanı (parsel büyüklüğü)	653 m ²
Okul bina taban alanı	530 m ²
Okul bina toplam kat alanı	530 m ²
Okul bahçe - açık alanı	123 m ²
Taban alanı katsayısı	0,80
Kat Sayısı	1
ÖĞRENCİ - AÇIK ALAN İLİŞKİSİ	
Öğrenci sayısı	141
Öğrenci başına düşen okul alanı	4,63 m ²
Öğrenci başına düşen açık alan-bahçe alanı	3,75 m ²

4.3.1.1. Alansal Yeterlik

11 Nisan Kurtuluş İlkokulu'nun okul bahçesinin açık alanı 123 m²'dir. Öğrenci sayısı sadece 141'dir. Öğrenci başına düşen açık bahçe alanı ise 3,75 m² olarak hesaplanmıştır. Öğrenci sayısı az da olsa ilgili standartlar dikkate alındığında alanın yeterli olmadığı görülmektedir (Şekil 4.57).

Şekil 4.57: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu'nun bahçe açık alanı

Dar sokak arasına inşa edilen okulda erişilebilirlik ve hareket kolaylığı yoktur. Bu nedenle “çok kötü” değerlendirilmesi yapılmıştır.

4.3.1.2. Sosyalleşme – Katılım

11 Nisan Kurtuluş İlkokulu'ndaki oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikler için uygun olmadığı görülmektedir. Bu durumu Şekil 4.58'de de görmek mümkündür.

Şekil 4.58: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu bahçeden görüntüler

Okulun bahçesinde bir adet basketbol potası bulunmaktadır. Bu sosyalleşme açısından olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Ancak potanın yanında bulunan merdivenler

nedeniyle dar bir alana sıkıştırıldığı görülmektedir. Bu da çocukların rahatlıkla oynamasını engellemektedir (Şekil 4.59).

Şekil 4.59: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu basketbol potası

Okul bahçesinin doğayla etkileşim kurmaya uygun olmadığı ve ağaçlandırmanın sınırlı tutulduğu görülmektedir (Şekil 4.58). Bahçe alanı içinde çocukların merak duygusunu geliştirecek, kendini tanıma, özgüven oluşumunu destekleyecek, risk alma ve zorluklarla başa çıkmayı öğretecek herhangi bir materyale ulaşılamamıştır.

4.3.1.3. Donatılar

Okulun fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlara sahip olmadığı görülmektedir. Güneşli ve gölgelik alanlar bulunmamaktadır. Bahçe duvarlarından sarkan birkaç ağacın çocuklara gölge alanlar oluşturmada yardımcı olduğu görülmektedir (Şekil 4.60).

Şekil 4.60: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu ağaçlandırma

Okul bahçesinde çöp kovası ya da çocukların suya erişebileceği çeşmelere rastlanmamıştır.

Şekil 4.61: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu bankları

Şekil 4.61’de de görüldüğü gibi okul bahçesinde çocukların dinlenmeleri için belirli aralıklarla banklar bulunmaktadır.

4.3.1.4. Güvenlik

Okul bahçesinde veya girişte güvenlik birimine rastlanmamıştır. Buna karşın duvarlarının taş örgülerle örülmüş duvarlarla çevrilmesi güvenliği arttıran bir özellik olarak değerlendirilebilir (Şekil 4.62). Araçlardan arındırılmış bir bahçesi bulunmaktadır.

Şekil 4.62: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu bahçe duvarları

Şekil 4.63: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu bahçe duvarları

Şekil 4.63’de görüldüğü gibi okulun bulunduğu sokaklar dardır ve bu anlamda hem servis yaklaşım alanı hem de otopark sorunun olduğu görülmektedir.

Tablo 4.17: 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu değerlendirme tablosu

Değerlendirme Kriteri	Alanlar	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Ort.
		1	2	3	4	5	
ALANSAL YETERLİK	Bahçe alanı		✓				1,66
	Alan büyüklüğü çocuk sayısına uygundur.		✓				
	Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı vardır.	✓					
SOSYALLEŞME – KATILIM	Oyun alanları bireysel etkinlikler için uygundur.		✓				1,3
	Oyun alanları grup etkinlikleri için uygundur.		✓				
	Özgürce koşabilmeye uygundur	✓					
	Diğer çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygundur.		✓				
	Merak duygusunu geliştirir.	✓					
	Kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekler.	✓					
	Risk almaya ve zorluklarla başa çıkmayı öğretir.	✓					
	Çeşitli oyunlar ile öğrenmeyi sağlayıcıdır.	✓					
Doğa ile etkileşim kurmaya uygundur	✓						
Ağaçlar, çiçekler, çalılar, meyveli bitkileri olan güzel bir bahçesi vardır	✓						
DONATILAR	Fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlar vardır.	✓					1,57
	Oyun ekipmanları çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygundur.	✓					
	Dinlenme için banklar vardır.			✓			
	Güneşli ve gölgelik alanları içerir		✓				
	Sessizlik ve dinlenme için alanlar vardır		✓				
	Çöp kovaları mevcuttur	✓					
Çocuklar suya ulaşabilir olmalıdır	✓						
GÜVENLİK	Araçlardan arındırılmış bahçesi mevcut				✓		2,25
	Güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları var			✓			
	Güvenlik görevlisi ve kulübesi okul binasının içinde mevcuttur.	✓					
	Otopark alanları ve servis yaklaşım alanları var	✓					
OKUL TOPLAM DEĞERLENDİRME SONUCU							1,69

11 Nisan Kurtuluş İlkokulu okul bahçelerinin çocuk dostu özelliklerine göre değerlendirme puanlama ölçütleri dikkate alındığında alansal yeterlilik puanı 1,66; sosyalleşme katılım: 1,3; donatılar 1,57 ve güvenlik 2,25 puan olduğu görülmüştür. Okul toplam değerlendirme sonucu ise 1,69 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.17). 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu bütüncül olarak incelendiğinde, okulun Urfa tabiriyle eski hayatlı ev sonradan okul olarak dönüştürüldüğü görülmektedir. Bu sebeple okul, alansal olarak oldukça elverişsiz bir ortama konumlandırılmıştır. Çocukların aktivite alanları, doğayla iç içe olmaları, arkadaşlarıyla çeşitli oyun ekipmanlarıyla oynamaları ve özgürce vakit geçirmeleri kısıtlanmıştır.

4.3.2. Eyyübiye İlkokulu

Eyyübiye İlkokulu'nun yapımına 1990'da başlanmıştır.1992'de tamamlanmış ve aynı senenin Ekim ayında eğitim öğretim hayatına başlamıştır. Yapıldığı arsa, İl Özel İdare'ye aittir. 2012-2013 Eğitim öğretim yılında 4+4+4 eğitim sistemine geçildiği için Eyyübiye İlkokulu ve Eyyübiye Ortaokulu şeklinde ikili eğitime başlamıştır. 2015 yılı itibariyle okulun fiziki olarak yenilendiği, fiziki şartları büyük ölçüde iyileştirilerek; daha sağlıklı bir ortamda eğitim-öğretim faaliyetlerine devam edildiği görülmektedir (Eyyübiye İlkokulu Müdürlüğü, 2018). Tablo 4.18'de okula ait genel bilgiler verilmiştir.

Tablo 4.18: Eyyübiye İlkokulu hakkında genel bilgiler

Eyyübiye İlkokulu	
İl – İlçe	Şanlıurfa – Eyyübiye
Okul Türü	Kamu
	
	
	
BİNA – PARSEL ÖZELLİKLERİ	
Okul Alanı (parsel büyüklüğü)	4073 m ²
Okul bina taban alanı	847,79 m ²
Okul bina toplam kat alanı	2543,37 m ²
Okul bahçe - açık alanı	3,326 m ²
Taban alanı katsayısı	0,20
Kat Sayısı	3
ÖĞRENCİ - AÇIK ALAN İLİŞKİSİ	
Öğrenci sayısı	463
Öğrenci başına düşen okul alanı	8,79 m ² / 17,63 m ²
Öğrenci başına düşen açık alan-bahçe alanı	7,18 m ² / 14,39 m ²

4.3.2.1. Alansal Yeterlik

Okul bahçesinin açık alanı 3,326 m²'dir. Öğrenci sayısı 463'dür. Öğrenci başına düşen açık alan ise 7,18 m² / 14,39 m² olarak hesaplanmıştır. Dünyadaki bazı ülkelerde okul bahçeleri tasarım ilkelerine göre değerlendirildiğinde özellikle Fransa ve Çin'de de 15 m² parsel alanı) okul alanları ve incelenen diğer okullara nazaran bu alanın yeterli olduğunu söylemek mümkündür (Şekil 4.64).

Şekil 4.64: Eyyübiye İlkokulu bahçe açık alan

Alan olarak yeterli olduğu görülse de erişilebilirlik ve hareket kolaylığı açısından olumlu değerlendirme yapmak mümkün değildir. Hem bulunduğu konum hem bahçe alanı içinde engelli çocuklar açısından bakıldığında bu kategori “çok kötü” olarak değerlendirilmiştir.

4.3.2.2. Sosyalleşme – Katılım

Eyyübiye İlkokulu bahçesi bireysel ve grup etkinlikleri açısından “orta” değerlendirilmesi yapılmıştır. Sosyalleşme ve katılım kategorisinde oldukça yetersiz olduğu görülmektedir. Okul içinde çocukların sosyalleşebileceği oyun veya spor alanların olmaması çocuklar için dezavantajdır. Bunun yanında alanın ince ve uzun olması çocukların özgürce koşabilmelerini sağladığı görülse de zeminin beton olması çocukların düşmeleri karşısında tehlike oluşturmaktadır.

Şekil 4.65: Eyyübiye İlkokulu bahçesinden görüntüler

Okulda yer yer ağaçlandırma yapılmıştır. Ancak ağaçların cılız olması güneşlik ve gölgelendirme alanlarının yetersiz olmasına neden olmaktadır. Bu durumda doğayla etkileşim kurmaya uygun bir bahçenin olmadığı söylenebilir (Şekil 4.65). Merak duygusunu geliştirme; kendini tanıma, özgüven oluşumunu destekleme, risk alma ve zorluklarla başa çıkmayı öğretme açısından bahçe alanı “orta” olarak değerlendirilmiştir.

4.3.2.3. Donatılar

Eyyübiye İlkokulu'nun genel anlamda fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlara sahip olmadığı görülmektedir. Dinlenme için bankların olmaması da çocukların dinlenmeleri için bir materyalin olmadığını göstermektedir. Bahçede sadece küçük çöp kovalarının olduğu görülmektedir (Şekil 4.66).

Şekil 4.66: Eyyübiye İlkokulu çöp kovaları

Güneşli ve gölgelik alanları içermediği görülmektedir. Alan büyüklüğünün çocuk sayısına uygun olduğu görülse de bahçenin çocuklar için uygun tasarlanmadığı görülmektedir.

4.3.2.4. Güvenlik

Eyyübiye İlkokulu'nun güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları bulunmaktadır. Güvenlik biriminin olmaması okuldaki herkes için önemli bir tehdit oluşturmaktadır.

Şekil 4.67: Eyyübiye İlkokulu'nun giriş kapısı

Okulun girişinde bulunan büyük kapıdan okula giriş sağlanmaktadır (Şekil 4.67). Kapının büyük ve demir parmaklıklı olması olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir.

Şekil 4.68: Eyyübiye İlkokulu'nun bahçe duvarları

Okulun etrafını saran duvarların üzerinde bulunan demir parmaklıklar okulu dıştan gelen tehditlere karşı korumaktadır (Şekil 4.68). Buna karşın otopark alanı ve servis yaklaşım alanlarının olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.19: Eyyübiye İlkokulu değerlendirme tablosu

Değerlendirme Kriteri	Alanlar	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Ort.
		1	2	3	4	5	
ALANSAL YETERLİK	Bahçe alanı				✓		3,0
	Alan büyüklüğü çocuk sayısına uygundur.				✓		
	Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı vardır.	✓					
SOSYALLEŞME – KATILIM	Oyun alanları bireysel etkinlikler için uygundur.			✓			2,3
	Oyun alanları grup etkinlikleri için uygundur.			✓			
	özgürce koşabilmeye uygundur				✓		
	Diğer çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygundur.			✓			
	Merak duygusunu geliştirir.			✓			
	Kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekler.			✓			
	Risk almaya ve zorluklarla başa çıkmayı öğretir.			✓			
	Çeşitli oyunlar ile öğrenmeyi sağlayıcıdır.		✓				
	Doğa ile etkileşim kurmaya uygundur	✓		✓			
Ağaçlar, çiçekler, çalılar, meyveli bitkileri olan güzel bir bahçesi vardır			✓				
DONATILAR	Fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlar vardır.		✓				2,4
	Oyun ekipmanları çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygundur.		✓				
	Dinlenme için banklar vardır.			✓			
	Güneşli ve gölgelik alanları içerir		✓				
	Sessizlik ve dinlenme için alanlar vardır			✓			
	Çöp kovaları mevcuttur					✓	
	Çocuklar suya ulaşabilir olmalıdır					✓	
GÜVENLİK	Araçlardan arındırılmış bahçesi mevcut				✓		2,25
	Güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları var			✓			
	Güvenlik görevlisi ve kulübesi okul binasının içinde mevcuttur.	✓					
	Otopark alanları ve servis yaklaşım alanları var	✓					
OKUL TOPLAM DEĞERLENDİRME SONUCU							2,48

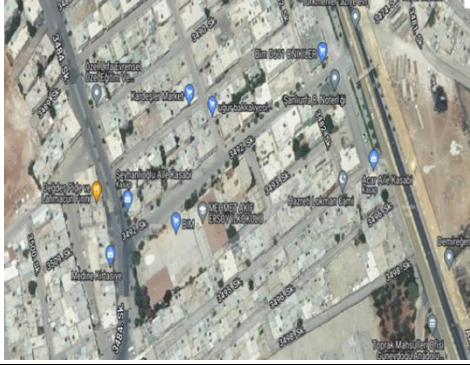

Eyyübiye İlkokulu okul bahçelerinin çocuk dostu özelliklerine göre değerlendirme puanlama ölçütleri dikkate alındığında alansal yeterlilik puanı 3; sosyalleşme katılım: 2,3; donatılar 2,4 ve güvenlik 2,25 puan olduğu görülmüştür. Okul toplam değerlendirme sonucu ise 2,48 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.19). Eyyübiye İlkokulu incelendiğinde, bahçe alanı yeterli olsa da bahçe de oyun alanlarının, ekipmanların, dinlenme alanlarının ve güvenliğin yetersiz olması; çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır.

4.3.3. Mehmet Akif Ersoy İlkokulu

Mehmet Akif Ersoy İlkokulu Şanlıurfa'nın Eyyübiye ilçesinde bulunan ilkokullardan biridir. Tablo 4.21'de okul hakkında bilgiler verilmiştir:

Tablo 4.20: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu hakkında genel bilgiler

Mehmet Akif Ersoy İlkokulu	
İl – İlçe	Şanlıurfa – Eyyübiye
Okul Türü	Kamu
	
	
	
BİNA – PARSEL ÖZELLİKLERİ	
Okul Alanı (parsel büyüklüğü)	4748 m ²
Okul bina taban alanı	1079 m ²
Okul bina toplam kat alanı	3237 m ²
Okul bahçe - açık alanı	3669 m ²
Taban alanı katsayısı	0,20
Kat Sayısı	3
ÖĞRENCİ - AÇIK ALAN İLİŞKİSİ	
Öğrenci sayısı	1218
Öğrenci başına düşen okul alanı	3,89 m ² / 7,79 m ²
Öğrenci başına düşen açık alan-bahçe alanı	2,65 m ² / 6,02 m ²

4.3.3.1. Alansal Yeterlik

Mehmet Akif Ersoy İlkokulu'nda öğrenci sayısı 1218'dir. Okul bahçesinin açık alanı 3669 m²'dir. Öğrenci başına düşen açık alan ise 2,65 m² / 6,02 m² olarak hesaplanmıştır. İlgili standart dikkate alındığında alanın okuldaki öğrenciler için yeterli olmadığı görülmektedir (Şekil 4.69).

Şekil 4.69: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu bahçesi

Şekil 4.70 okulda yapılan bir deprem tatbikatı esnasında çekilmiştir. Bahçenin genel görünümünü burada net olarak görmek mümkündür.

Şekil 4.70: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu bahçesi açık alan

Okul bahçe alanı erişilebilirlik ve hareket kolaylığı açısından “orta” olarak değerlendirilmiştir.

4.3.3.2. Sosyalleşme – Katılım

Mehmet Akif Ersoy İlkokulu'nun bahçesi spor ve oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikleri için uygun olmadığı görülmektedir.

Şekil 4.71: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu duvarlara çizilen resimler

Bahçe içinde dikkat çeken en önemli ayrıntı duvarlara çizilen renklendirilmiş resimlerdir (Şekil 4.71). Bunun çocukların dikkatini çektiği görülse de onların etkileşimi için yetersizdir. Basketbol ve futbol sahalarının yapılması gerekmektedir. Merak duygusunu geliştirecek, kendini tanıma, özgüven oluşumunu destekleme, risk alma ve zorluklarla başa çıkmayı öğretecek materyaller bulunmamaktadır.

Şekil 4.72: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu ağaçlandırma

Okul içinde ağaçlık kesimlerin çok az, toprak bir zeminin ise hiç bulunmaması çocukların gelişimi için olumsuz bir durumdur. Buna karşın bahçenin bazı köşelerinde çok az sayıda ağaca rastlanmaktadır (Şekil 4.72). Ancak bu durum çocukların doğayla etkileşimi için uygun değildir.

4.3.3.3. Donatılar

Mehmet Akif Ersoy İlkokulu'nun donatılar kategorisinin oldukça eksik olduğu görülmektedir. Örneğin bahçe içinde fiziksel aktivitelere uygun hiçbir ekipmanın olmadığı görülmektedir.

Şekil 4.73: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu bahçe içindeki tuvaletler

Okul tuvaletleri ise bahçede konumlandırılmıştır (Şekil 4.73). Bu durum ilk etapta özellikle suya erişilebilirlik açısından olumlu gibi görülse de soğuk kış günlerinde çocukların tuvalet için bahçeye çıkmak zorunda kalmaları olumsuz bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 4.74: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu çeşmeleri

Okul bahçesinin içinde ayrıca bulunan sıralı çeşmeler, çocukların suya ulaşılabilirliğini sağlamaktadır (Şekil 4.74).

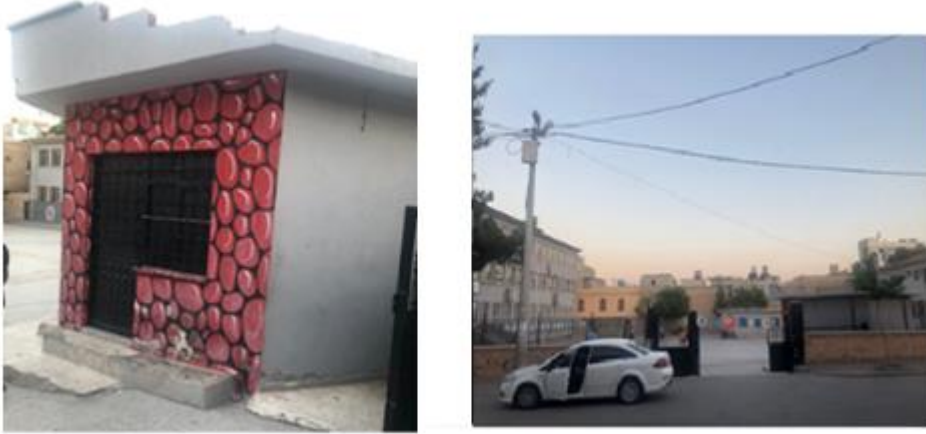

Şekil 4.76: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu banklar

Dinlenme için çocukların oturabileceği banklar yerleştirilmiştir (Şekil 4.76). Ancak yeterli sayıda olmadığını söylemek mümkündür. Bunun yanında yetersiz ağaç sayısı gölgelik ortamların oluşmasını da engellemektedir.

4.3.3.4. Güvenlik

Mehmet Akif Ersoy İlkokulu'nun hemen girişinde güvenlik birimi bulunmaktadır. Bu durum hem dışardan hem içerden gelebilecek tehlikeler karşısında önemli bir araçtır (Şekil 4.77).

Şekil 4.77: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu güvenlik birimi ve giriş kapısı

Okulun giriş kapısının büyüklüğü ve duvarlardaki demir korumalıkların da çocukların güvenliği için önemli faktörler olduğu görülmektedir. Okul bahçesinin araçlardan arındırıldığı görülmektedir. Bunun yanında otopark veya servis yaklaşım alanına rastlanmamıştır. Ancak okul giriş kapısının önüne araçların park edilebildiği görülmüştür.

Tablo 4.21: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu değerlendirme tablosu

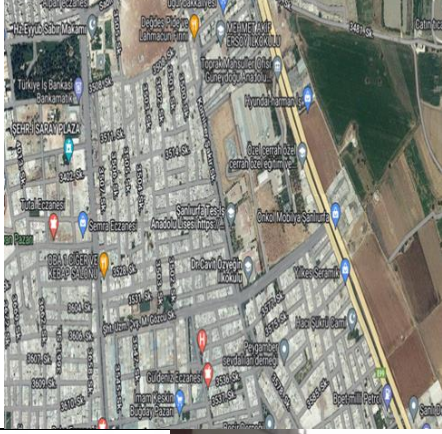

Değerlendirme Kriteri	Alanlar	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Ort.
		1	2	3	4	5	
ALANSAL YETERLİK	Bahçe alanı		✓				2,33
	Alan büyüklüğü çocuk sayısına uygundur.		✓				
	Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı vardır.			✓			
SOSYALLEŞME – KATILIM	Oyun alanları bireysel etkinlikler için uygundur.		✓				1,8
	Oyun alanları grup etkinlikleri için uygundur.		✓				
	özgürce koşabilmeye uygundur	✓					
	Diğer çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygundur.		✓				
	Merak duygusunu geliştirir.		✓				
	Kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekler.		✓				
	Risk almaya ve zorluklarla başa çıkmayı öğretir.		✓				
	Çeşitli oyunlar ile öğrenmeyi sağlayıcıdır.		✓				
	Doğa ile etkileşim kurmaya uygundur	✓					
Ağaçlar, çiçekler, çalılar, meyveli bitkileri olan güzel bir bahçesi vardır		✓					
DONATILAR	Fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlar vardır.	✓					2,0
	Oyun ekipmanları çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygundur.	✓					
	Dinlenme için banklar vardır.			✓			
	Güneşli ve gölgelik alanları içerir		✓				
	Sessizlik ve dinlenme için alanlar vardır		✓				
	Çöp kovaları mevcuttur	✓					
	Çocuklar suya ulaşabilir olmalıdır				✓		
GÜVENLİK	Araçlardan arındırılmış bahçesi mevcut				✓		3,5
	Güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları var			✓			
	Güvenlik görevlisi ve kulübesi okul binasının içinde mevcuttur.				✓		
	Otopark alanları ve servis yaklaşım alanları var			✓			
OKUL TOPLAM DEĞERLENDİRME SONUCU							2,40

Mehmet Akif Ersoy İlkokulu okul bahçelerinin çocuk dostu özelliklerine göre değerlendirme puanlama ölçütleri dikkate alındığında alansal yeterlilik puanı 2,33; sosyalleşme katılım 1,8; donatılar 2 ve güvenlik 3,5 puan olduğu görülmüştür. Okul toplam değerlendirme sonucu ise 2,40 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.21). Mehmet Akif Ersoy İlkokulu'nun bahçesi hem alansal olarak hem de öğrenci sayısının fazla olması sebebiyle yeterli gelmemektedir. Bahçe alanında aktivite alanları, oyun alanları ve doğayla etkileşim kuracakları yeşil alanların olmaması çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır.

4.3.4. Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu

Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu, Akçakale Yolunun üzerinde 5. Km'de yer almaktadır. Şanlıurfa TMO İl Müdürlüğünün arka bahçesinde bulunmakta olup 36+3 derslikle eğitim öğretim hayatına devam etmektedir. Hayırsever M. Hüsni Özyeğin (Fiba Holding) tarafından yaptırılmış ve İl Milli Eğitim Müdürlüğüne devredilmiştir (Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu Müdürlüğü, 2018). Tablo 4.22'de okul hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Tablo 4.22: Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu hakkında genel bilgiler

Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu	
İl – İlçe	Şanlıurfa – Eyyübiye
Okul Türü	Kamu
	
	
	
BİNA – PARSEL ÖZELLİKLERİ	
Okul Alanı (parsel büyüklüğü)	7264 m ²
Okul bina taban alanı	2019 m ²
Okul bina toplam kat alanı	6057 m ²
Okul bahçe - açık alanı	5245 m ²
Taban alanı katsayısı	0,25
Kat Sayısı	3
ÖĞRENCİ - AÇIK ALAN İLİŞKİSİ	
Öğrenci sayısı	1688
Öğrenci başına düşen okul alanı	4,30 m ² / 8,60 m ²
Öğrenci başına düşen açık alan-bahçe alanı	3,10 m ² / 6,21 m ²

4.3.4.1. Alansal Yeterlik

Bahçenin açık alanı 5245 m²'dir. Öğrenci sayısı ise 1688'dir. Öğrenci başına düşen alan ise 3,10 m² / 6,21 m² olarak belirlenmiştir. İlgili standartlar dikkate alındığında hem bahçe alanının hem de öğrenci başına düşen alan büyüklüğünün yetersiz olduğu görülmektedir (Şekil 4.77).

Şekil 4.78: Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu bahçe açık alanı

Okul bahçesindeki erişilebilirlik ve hareket kolaylığı genel anlamda “orta” olarak değerlendirilmiştir.

4.3.4.2. Sosyalleşme – Katılım

Okul bahçesindeki oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikleri için yeterli olmadığı görülmüştür. Öyle ki okul bahçesinin sosyalleşme için uygun olarak tasarlanmadığını söylemek mümkündür. Basketbol sahasına rastlanmamıştır. Yerlerde futbol oynayabilmeleri için çizgilerin olduğu görülmektedir. Ancak yeterli değildir.

Şekil 4.79: Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu ağaçlandırma

Bahçenin gürültüye ve özgürce koşabilmeye uygun olduğu görülse de yeterli gelmemektedir. Bahçe kenarlarında bulunan toprak zemine sıralı ağaçlar dikilmiş ve çeşitli bitkilerle renklendirilmiştir (Şekil 4.78). Buna karşın yerden yüksek bir zeminde oluşturulan bu alana çocukların çıkması sakıncalıdır. Okul bahçesinde merak duygusunun gelişeceği, kendini tanıma, özgüven oluşmasını destekleme, risk alma ve zorluklarla başa çıkmayı öğrenme açısından “kötü” olarak değerlendirilmiştir.

4.3.4.3. Donatılar

Okul bahçesinin donatılar kategorisinde de oldukça zayıf olduğu görülmektedir. Fiziksel aktiviteler için uygun ekipmanların olmadığını belirtmek gerekir. Buna karşın okulu çevreleyen ağaçlar gölgelik alan oluşumuna yardımcı olmaktadır (Şekil 4.79).

Şekil 4.80: Dr. Cavit Özyeğin İlkokul bahçesini çevreleyen ağaçlar

Okul bahçesinde banklara ve suya erişebilirlik açısından önemli olan çeşmelere rastlanmamıştır.

4.3.4.4. Güvenlik

Okulun girişinde güvenlik birimi bulunmaktadır. Güvenlik birimleri çocukların güvenliği için önemli bir araçtır (Şekil 4.80).

Şekil 4.81: Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu güvenlik birimi

Buna karşın otopark ve servis yaklaşım alanının da olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.23: Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu değerlendirme tablosu

Değerlendirme Kriteri	Alanlar	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Ort.
		1	2	3	4	5	
ALANSAL YETERLİK	Bahçe alanı		✓				2,33
	Alan büyüklüğü çocuk sayısına uygundur.		✓				
	Erişilebilirlik ve hareket kolaylığı vardır.			✓			
SOSYALLEŞME – KATILIM	Oyun alanları bireysel etkinlikler için uygundur.		✓				2,4
	Oyun alanları grup etkinlikleri için uygundur.			✓			
	özgürce koşabilmeye uygundur			✓			
	Diğer çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygundur.		✓				
	Merak duygusunu geliştirir.		✓				
	Kendini tanıma ve özgüven oluşmasını destekler.		✓				
	Risk almaya ve zorluklarla başa çıkmayı öğretir.		✓				
	Çeşitli oyunlar ile öğrenmeyi sağlayıcıdır.		✓				
	Doğa ile etkileşim kurmaya uygundur				✓		
Ağaçlar, çiçekler, çalılar, meyveli bitkileri olan güzel bir bahçesi vardır				✓			
DONATILAR	Fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlar vardır.			✓			2,57
	Oyun ekipmanları çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygundur.			✓			
	Dinlenme için banklar vardır.			✓			
	Güneşli ve gölgelik alanları içerir				✓		
	Sessizlik ve dinlenme için alanlar vardır			✓			
	Çöp kovaları mevcuttur	✓					
	Çocuklar suya ulaşabilir olmalıdır	✓					
GÜVENLİK	Araçlardan arındırılmış bahçesi mevcut				✓		3,5
	Güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları var			✓			
	Güvenlik görevlisi ve kulübesi okul binasının içinde mevcuttur.				✓		
	Otopark alanları ve servis yaklaşım alanları var			✓			
OKUL TOPLAM DEĞERLENDİRME SONUCU							2,7

Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu okul bahçelerinin çocuk dostu özelliklerine göre değerlendirme puanlama ölçütleri dikkate alındığında alansal yeterlilik puanı 2,33; sosyalleşme katılım: 2,4; donatılar 2,57 ve güvenlik 3,5 puan olduğu görülmüştür. Okul toplam değerlendirme sonucu ise 2,7 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.23). Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu'nu genel olarak incelendiğinde okul alanın yeterli olmadığı görülmektedir. Bahçe alanında banklar, güneşlik ve gölgelik alanlarının olması, mevsimler şartlara uygun olduğunu göstermektedir. Fakat aktive alan ve oyun ekipmanlarının yetersizliği, çocukların arkadaşlarıyla keyifli vakit geçirmelerini engellemektedir.

5. SONUÇLAR

Çocuk dostu tasarım bağlamında okul bahçelerini inceleyen bu çalışmada, Karaköprü’de bulunan İncirliova İlkokulu, Piri Reis İlkokulu, Narlı İlkokulu ve Metehas İlkokulu; Haliliye’de bulunan Abdulkadir Karahan İlköğretim Okulu, Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu, GAP İlkokulu ve Profilo İlkokulu; Eyyübiye’de bulunan 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu, Eyyübiye İlkokulu, M. Akif Ersoy İlkokulu ve Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu incelenmiştir. Bu okullar, birçok açıdan değerlendirmeye alınmıştır. Değerlendirme kriterleri alansal yeterlik, sosyalleşme–katılım, donatılar ve güvenlik olarak belirlenmiştir. Aşağıdaki tabloda değerlendirme ölçütleri ve okullar yer almaktadır.

Okullar	Değerlendirme ölçütleri				
	Alansal Yeterlik	Sosyalleşme	Donatılar	Güvenlik	SONUÇ
KARAKÖPRÜ İLÇESİ					
İncirliova İlkokulu	1,66	2,5	2,14	3,5	2,45
Pirireis İlkokulu	3,66	2,0	1,85	3,25	2,69
Narlı İlkokulu	2,33	1,9	2,28	2,25	2,19
Metehas İlkokulu	2,33	2,2	2,71	3,5	2,68
HALİLİYE İLÇESİ					
A.Kadir Karahan İlkokulu	3,0	2,2	2,57	2,0	2,44
Profilo İlkokulu	1,66	2,14	1,85	2,75	2,13
M.Aziz Parmaksız İlkokulu	3,0	2,6	2,71	4,0	3,07
Gap İlkokulu	1,66	2,1	2,71	3,25	2,43
EYYÜBİYE İLÇESİ					
11Nisan Kurtuluş İlkokulu	1,66	1,3	1,57	2,25	1,69
Eyyübiye İlkokulu	3,0	2,33	3,14	2,25	2,48
M.Akif Ersoy İlkokulu	2,33	1,8	2,0	3,5	2,40
Dr.Cavit Özyeğin İlkokulu	2,33	2,4	2,57	3,5	2,7

İncelenen okullarda alansal yeterlilik, sosyalleşme, donatılar ve güvenlik olarak dört ana başlıktan değerlendirme yapılmıştır. Şanlıurfa ili Karaköprü, Haliliye ve Eyyübiye olarak üç ilçe ele alınmıştır.

Karaköprü ilçesi İncirlioğa İlkokulu incelendiğinde bahçe alanının oldukça yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Donatılar ve güvenlik alanında işlevselliğinin de zayıf olması dikkat çekmektedir. Sosyalleşme alanında çocukların kendilerini daha özgür ifade edebilmeleri, kendilerini geliştirebilmeleri, arkadaşlarıyla daha iyi vakit geçirebilmeleri açısından yetersizdir.

Pirireis İlkokuluna bakıldığında, parsel büyüklüğü olarak ilgili mevzuatta belirtilen büyüklüğe uygun ancak öğrenci başına düşen açık bahçe alanı yetersiz olarak değerlendirilmektedir. Çocukların okullarda verimli vakit geçirebilmeleri için aktive alanlarının, çeşitli oyunlar oynamalarının ve aynı zamanda yaşlarına uygun donatıların olması gerekmektedir.

Karaköprü Narlı İlkokulu, ilgili standartlar dikkate alındığında okul bahçe alanının oldukça yetersiz olduğu görülmektedir. Oyun alanlarının da bireysel ve grup etkinlikleri için uygun olmadığı ve alanın yetersizliğinin özgürce koşabilmeyi engellediği tespit edilmiştir. Bu durum da sosyalleşme ve katılım ölçütlerini olumsuz olarak etkilemiştir. Bahçede fiziksel aktiverler için uygun ekipmanların olmaması dikkat çekmektedir. Buna karşın öğrencilerin dinlenebilmeleri için bank bulunmaktadır. Donatıların genel anlamda yeterli olduğu görülmektedir. Okulu çevreleyen yüksek duvarlar ve duvarların üzerindeki demir parmaklıklar güvenliği arttırdığı görülse de yeterli gelmemektedir.

Metahas ilkokulu incelendiğinde hem bahçe alanı olarak hem de öğrenci başına düşen açık alan olarak yetersiz olduğu görülmektedir. Oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikleri açısından uygun olmadığı görülmektedir. Okul bahçesinin içinde etrafı çevrelenmiş basketbol sahası bulunmaktadır. Bu anlamda çocukların sosyal etkileşimde bulunmaları için uygun bir alan olarak değerlendirilebilir. Ancak, öğrencilerin yaşına, boyuna ve kilosuna uygun hiçbir ekipmana rastlanamamıştır. Bu durum sosyalleşme ve katılım için olumsuz olarak yorumlanmaktadır. Okulda güvenlik biriminin olduğu görülmektedir. Bununla birlikte araçlardan arındırılmış bahçesi vardır.

Şanlıurfa ili Haliliye ilçesinde bulunan Abdulkadir Karahan İlkokulu, ilgili standart dikkate alındığında hem bahçe alanı hem de öğrenci başına düşen alan “orta” düzeyde değerlendirilmiştir. Okulun oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikleri için uygun olmadığı görülmektedir. Okulun fiziksel aktiverler için kısmen ekipmanlara sahip olduğu söylenebilir. Çocukların dinlenmeleri için bankların olduğu; güneşli ve gölgelik alanların

bulunduğu görölmektedir. Okulun araçlardan arındırılmış bir bahçesi bulunmaktadır. Okulun ön ve arka giriş kapısı vardır arka kapı daha çok malzeme indirme alanı olarak kullanılmaktadır, fakat güvenlik kısmıyla ilgili hiçbir mekân yoktur. Kısaca güvenlik görevlisi veya kulübenin olmadığı görölmektedir.

Profilo İlkokulu ilgili standartlar dikkate alındığında bahçe alanı ve öğrenci başına düşen açık alanın oldukça yetersiz olduğu görölmektedir. Okulun oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikleri için uygun olmadığı görölmektedir. Bahçede çocuklara uygun tasarımlar, açık oyun alanları, oyun sahaları ve aktivite alanları bulunmamaktadır. Okulun fiziksel aktiviteler için gerekli ekipmanlara sahip olmadığı görölmektedir. Dinlenmek için çocuklar oturabileceği bankların olduğu ve bahçenin ağaçlardan arındırıldığı görölmektedir. Okul girişinin solunda güvenlik bulunmaktadır.

Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu, dünyadaki bazı ülkelerde okul bahçeleri tasarım ilkelerine göre değerlendirildiğinde okul alanının yetersiz olduğu görölmektedir. Buna karşın incelenen diğer okullara göre bakıldığında “orta” düzeyde olduğu görölmüştür. Okul bahçesinde girişin tam karşısındaki bina ise okula ait anaokuludur. Alan olarak düşünüldüğünde, özgürce koşmaya uygun görülmemiştir. Bahçenin genel olarak bireysel ve grup etkinlikleri için uygun olduğu görölmektedir. Çocuklarla sosyal etkileşimde bulunmaya uygun alanların olduğunu belirtmek gerekir. Okul bahçesinde bulunan bankların sayıca yeterli olduğu ve uygun yerlere belirli aralıklarla yerleştirildiği görölmektedir. Okulda bulunan ağaçların düzgün bir şekilde yerleştirildiği görölmektedir. Bu durumda ağaçlardan arındırılmış bir bahçe vardır denilemez ancak çocukların güvenliğini tehdit eden bir faktör yoktur denilebilir. Okul bahçesinin giriş kapısının sol tarafında güvenliğin yer alması ve giriş kapısının sürgülü olması okuldaki güvenliği sağlayan en önemli etkenlerden birisidir.

Gap İlkokulu, ilgili standartlar dikkate alındığında hem alanın genel olarak hem de öğrenci başına düşen alan olarak yetersiz olduğu görölmüştür. Okul bahçesindeki oyun alanlarının eksik olduğu görölmektedir. Okul bahçe alanının yetersiz olması çocukların özgürce koşmalarını da engellemektedir. Okulda bulunan basketbol sahası bu eksikliği az da olsa gidermektedir. Okul bahçesinin fiziksel aktivitelere uygun ekipmanların olmadığı görölmektedir. Ancak bahçe içindeki anaokulu dikkate alındığında oyun ekipmanlarının çocuğun yaşına, boy ve kilosuna uygunluğu “orta” olarak değerlendirilmiştir. Okul bahçesinin etrafında bulunan ağaçlar çocuklara güneşli ve gölgelik alan sağlamaktadır. Bu durumda sessizlik ve dinlenme için alanların olduğu görölmektedir. Bahçede dinlenme alanlarının olması olumlu bir durum olarak değerlendirilmektedir. Buna karşın bahçeye

koyulan çöp kovalarının yetersiz olduğu görülmektedir. Gap İlkokulu'nun bahçe alanının araçlardan arındırıldığı görülmektedir. Giriş kapısının hemen sağında güvenlik bulunmaktadır.

Şanlıurfa ili Eyyübiye İlçesi'nde bulunan 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu'nda öğrenci sayısı az da olsa ilgili standartlar dikkate alındığında alanın yeterli olmadığı görülmektedir. Oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikleri için uygun olmadığı görülmektedir. Okul bahçesinin doğayla etkileşim kurmaya uygun olmadığı ve ağaçlandırmanın sınırlı tutulduğu görülmektedir. Bahçe alanı içinde çocukların merak duygusunu geliştirecek, kendini tanıma, özgüven oluşumunu destekleyecek, risk alma ve zorluklarla başa çıkmayı öğretecek herhangi bir materyale ulaşılamamıştır. Okulun fiziksel aktivitelere uygun ekipmanlara sahip olmadığı görülmektedir. Okul bahçesinde veya girişte güvenlik birimine rastlanmamıştır. Buna karşın duvarlarının taş örgülerle örülmüş duvarlarla çevrilmesi güvenliği arttıran bir özellik olarak değerlendirilebilir.

Eyyübiye İlkokulu, dünyadaki bazı ülkelerde okul bahçeleri tasarım ilkelerine göre değerlendirildiğinde okul alanları ve incelenen diğer okullara nazaran okul bahçe alanının yeterli olduğunu söylemek mümkündür. Okul bahçesi bireysel ve grup etkinlikleri açısından “orta” değerlendirilmesi yapılmıştır. Sosyalleşme ve katılım kategorisinde oldukça yetersiz olduğu görülmektedir. Okul içinde çocukların sosyalleşebileceği oyun veya spor alanların olmaması çocuklar için dezavantajdır. Bunun yanında alanın ince ve uzun olması çocukların özgürce koşabilmeleri sağladığı görülse de zeminin beton olması çocukların düşmeleri karşısında tehlike oluşturmaktadır. Dinlenme için bankların olmaması da çocukların dinlenmeleri için bir materyalin olmadığını göstermektedir. Güvenliği sağlayacak sınırlayıcı elemanları bulunmaktadır. Güvenlik biriminin olmaması okuldaki herkes için önemli bir tehdit oluşturmaktadır.

Mehmet Akif Ersoy İlkokulu, ilgili standart dikkate alındığında alanın okuldaki öğrenciler için kısmen yeterli olmadığı görülmektedir. Okul bahçesi spor ve oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikleri için uygun olmadığı görülmektedir. Basketbol ve futbol sahalarının yapılması gerekmektedir. Merak duygusunu geliştirecek, kendini tanıma, özgüven oluşumunu destekleme, risk alma ve zorluklarla başa çıkmayı öğretecek materyaller bulunmamaktadır. Okul içinde ağaçlık kesimlerin çok az, toprak bir zeminin ise hiç bulunmaması çocukların gelişimi için olumsuz bir durumdur. Buna karşın bahçenin bazı köşelerinde çok az sayıda ağaca rastlanmaktadır. Okulun donatılar kategorisinin oldukça eksik olduğu görülmektedir. Örneğin bahçe içinde fiziksel aktivitelere uygun hiçbir ekipmanın olmadığı görülmektedir. Okul tuvaletleri ise bahçede konumlandırılmıştır. Okul

bahçesinin içinde ayrıca bulunan sıralı çeşmeler, çocukların suya ulaşılabilirliğini sağlamaktadır. Dinlenme için çocukların oturabileceği banklar yerleştirilmiştir. Okulun giriş kapısının büyüklüğü ve duvarlardaki demir korumalıklar çocukların güvenliği için önemli faktörler olduğu görülmektedir. Okul bahçesinin araçlardan arındırıldığı görülmektedir. Bunun yanında otopark veya servis yaklaşım alanına rastlanmamıştır. Ancak okul giriş kapısının önüne araçların park edilebildiği görülmüştür.

Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu, ilgili standartlar dikkate alındığında hem bahçe alanının hem de öğrenci başına düşen alan büyüklüğünün yetersiz olduğu görülmektedir. Okul bahçesindeki oyun alanlarının bireysel ve grup etkinlikleri için yeterli olmadığı görülmüştür. Öyle ki okul bahçesinin sosyalleşme için uygun olarak tasarlanmadığını söylemek mümkündür. Okul bahçesinin donatılar kategorisinde de oldukça zayıf olduğu görülmektedir. Fiziksel aktiviteler için uygun ekipmanların olmadığını belirtmek gerekir. Buna karşın okulu çevreleyen ağaçlar gölgelik alan oluşumuna yardımcı olmaktadır. Okulun girişinde güvenlik birimi bulunmaktadır. Güvenlik birimleri çocukların güvenliği için önemli bir araçtır. Buna karşın otopark ve servis yaklaşım alanının da olmadığı görülmektedir.

İncelenen okullar arasında en iyi puanı Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu almıştır (3,7). 2,69 puan ile ikinci sırada Pirireis İlkokulu bulunmaktadır. Üçüncü sırada ise Metehas İlkokulu bulunmaktadır. Bu durumda bu üç okulun diğer okullara göre daha fazla çocuk dostu özelliklerini taşıdığı söylenebilir. Çocuk dostu okul bahçe tasarımı en uzak olan okul ise 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu'dur (1,69).

Bütün okullar genel olarak değerlendirildiğinde çocuk dostu kriterlerine uygun olmadıkları ve bu alanda eksik oldukları gözlemlenmiştir. Özellikle alansal yeterlilik konusundaki eksiklik öğrencilerin bahçe içinde hareket etmelerini zorlaştırmaktadır. Okul bahçelerinde çocukların gelişimi için dikkat çekici materyallerin olmaması; aktivelere için uygun alanların olmaması olumsuz bir durumdur. Bütün bu ölçütler dikkate alınarak aşağıda oluşturulan öneriler önemlidir:

Okullar için dışarıdaki fiziksel koşullar, içerisi kadar önemlidir. Çünkü bu yaştaki çocuklar için açık alanda güvenli ve rahat hareket, fiziksel ve zihinsel gelişime katkı sağlamaktadır. İlk ve orta öğretime hizmet veren çevre ve çocuk sayısı belirlendikten sonra uygun arsa seçimi yapılmalıdır. Arsa büyüklüğünde sadece inşaat alanı değil; park alanları, hizmet erişim alanları, açık oyun alanları ve bilim-doğa etkinlikleri için tasarlanmış alanlar dikkate alınmalıdır.

Okula giriş, velilerin rahatlıkla girip çıkabileceği genişlikte olmalıdır. Bu kısım her zaman temiz, güzel ve mühürlü olmalıdır. Kapılarda zil ve kilit bulunmalıdır. Güvenlik kamerası kurulması önerilmektedir. Bu güvenlik kameraları sayesinde okul girişleri kolaylıkla kontrol edilebilmektedir. Kapıda güvenlik görevlisinin bulundurulması önemlidir. Hem dışarıdan ve içeriden gelen tehditlere karşı koruma sağlar hem de gelen ziyaretçileri ilgili yerlere yönlendirmek açısından faydalı olabilir.

Düzgün bir açık hava oyun alanı; yapının kapsama alanı iki katı büyüklüğünde olmalıdır.

İyi havalandırılan oyun alanları güneş ışığı almalı, diğer yandan gölgelik alanlar da bulunmalıdır. Bu anlamda bahçenin ağaçlandırılması önerilmektedir.

Bitki tasarımında çocuğun ilgi alanında kullanacağı bitkinin türü, renk tercihleri ve yaş grubu özellikleri dikkate alınmalıdır.

Güneş ışınlarından en iyi şekilde yararlanacak rüzgâr ve soğuk havadan korunmalıdır.

Açık oyun alanlarındaki yükseltilmiş oyun alanları ve bu alanlar için gerekli ekipmanlar korkuluk ve salıncak, kaydırak vb. sabit oyuncaklarla korunmalıdır.

Çocuklar için sağda ve solda bahçeli plantasyon alanı; sera, çiçeklik, tırmık, kürek, su kabı, gübre, farklı bitki tohumları, kil vb. göre tasarlanmalıdır. Okul arka bahçeleri kümes hayvanları, çiftlik hayvanları, yuvalama, kümesler, tepeler, kafesler, çukurlar, yuva kutuları, kulübeler, su kapları ve yiyecekleri barındıracak şekilde tasarlanabilir.

Okul tasarımları renkleriyle, fiziksel şartlarıyla, aktiviteleriyle çocuğun ilgisini çekmesi ve okulları daha çok benimsemesini sağlamaktadır. Bunun yanında tasarımların alışılmışın dışında tasarlanması çocukların okula olan motivasyonunu da artırır. Çünkü çocukların evleri dışında uzunca vakit geçirdikleri ikinci yer okuldur. Bunun için okul tasarımları çocuk dostu bağlamında tasarlanması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Aksu, Ö. V. Demirel, Ö. ve Bektaş, N. (2011). Trabzon Kenti İlköğretim Okul Bahçelerinde Donatı Elemanları Üzerine Bir Araştırma, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 1(3). 243-254
- Ankara Kalkınma Ajansı. 2014. Çocuk Dostu Ankara. İZ Matbaacılık.
- Ankara Üniversitesi Çocuk Bilim Merkezi Koordinatörlüğü. Çocuk Dostu Sokak. Web: <http://cocukuniversitesi.ankara.edu.tr/tr/cocuk-dostu-sokak/> . (03.01.2021).
- Aydoğan, T. G. (2020). Çocuk Dostu Kent Yaklaşımının Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Bağcıoğlu Ü.G. (2015). Gelişimle ilgili temel kavramlar, gelişimin temel ilkeleri ve gelişimi etkileyen faktörler. Ulusoy A, editör. Gelişim ve öğrenme psikolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Baker, B. (1998). Child-Centered Teaching, Redemption, And Educational Identities: A History Of The Present. Educational Theory, 48(2), 155-174.
- Balcı, A. (2005). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Baran, G. (2016). Aile Yaşam Dinamiği. Ankara: Pelikan Yayıncılık.
- Baş, A. (2016). Kentsel Tasarım Perspektifinden Çocuk Dostu Sokak, Lisans Bitirme Ödevi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Berkün S. (2019), Çocuk Dostu Kent Yönetimlerinin Çocuklar Tarafından Değerlendirilmesi: Bursa Örneği, BMIJ, (2019), 7(1), 135-152.
- Betil, İ . (2010). Sivil Toplum, Sosyal Sermaye, Sosyal Girişimcilik . Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 5 (1), 21-25.

- Bjorklid, P. (1985). Children's outdoor environment from the perspective of environmental and developmental psychology. In *Children Within Environments: Toward a Psychology of Accident Prevention*, eds T. Garling and J. Vaalsiner, pp. 91-106. New York: Plenum.
- Bowker, R. ve Tearle, P. (2007). "Gardening as a learning environment: A study of children's perceptions and understanding of school gardens as part of an international Project", *Learning Environ Res.* 10, 83– 100.
- Chawla, L. (2002). *Growing Up in an Urbanising World*, Unesco. Management of Social Transformations Program, Londra: Earthscan.
- Chung, S., & Walsh, D. J. (2000). Unpacking Child-Centredness: A History of Meanings. *Journal Of Curriculum Studies*, 32(2), 215-234.
- Churchman, A. (2003). Is There a Place for Children in the City?, *Journal of Urban Design*, 8(2). 99-111.
- Clair, N., Miske, S. ve Patel, D. (2012). Child Rights and Quality Education: Child-Friendly Schools in Central and Eastern Europe (CEE). *European Education*, 44(2), 5-22.
- Özservet, Y. (2015), Çocuk Dostu Belediyecilik, *TBB İller ve Bölgeler Dergisi*, 802(1), 38-43.
- Çiftçi, Ç., (2012). Kentsel Sosyal Donatıların Yer Seçimi, *Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük*, Der: Melih Ersoy, İstanbul: Ninova Yayınları.
- Çocuk Dostu Kentler İçin Mekânsal Yaklaşımlar, beyond.istanbul/çocuk-dostu-kentler-için-mekansal-yaklaşımlar-7cb722560010, (10. 04. 2021)
- Çocuk Dostu Sokak Projesi, www.ankara.edu.tr/cocuk-dostu-sokak/, (31.03.2022).
- Çocuk Dostu Sokak Şenliği, www.cocukuniversitesi.ankara.edu.tr/tr/2014/02/12/aranizda-matematigi-sevmeyen-var-mi/, (01.05.2022).
- Çocuk Dostu Şehir Sempozyumu "Ankara'da Çocuk Olmak", www.ankara.edu.tr/cocuk-dostu-sehir-sempozyumu-ankarada-cocuk-olmak/, (05.05.2022).
- Decker, C.A. (2010). *Child development: Early stages through age 12*. New York: Goodheart-Willcox.
- Doğan, Y. (2007). İlköğretim Çağındaki 10-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri, *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(13), 155-187.
- Dr. Cavit Özyeğin İlkokulu Müdürlüğü, (2018). 2019-2023 Stratejik Planı, Eyyübiye Kaymakamlığı.

Dyment, J. E. (2005). Gaining ground: The power and potential of school ground greening in the Toronto District School Board. Toronto, ON: Evergreen.

Education & Training in Schools, www.roadsafetygb.org.uk/regions/5.html (Erişim: Eylöl 2017)

Elkind, D. (1999). Çocuk ve Toplum. Öngen, D. (Çev.). Ankara: Ankara Üniversitesi.

Ersoy, M., (2009). Kentsel Planlamada Arazi Kullanım Standartları, Ankara: TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını.

Eyyübiye İlkokulu Müdürlüğü, (2018). 2019-2023 Stratejik Planı, Eyyübiye Kaymakamlığı.

Francis, M. ve Lorenzo, R. (2006) Children and City design: Proactive process and the 'renewal' of childhood, Children and Their Environments: Learning, Using and Designing Spaces, Cambridge: Cambridge University Press, 217-37.

Freeman, C. ve Tranter, P. (2011). Children and Their Urban Environment: Changing Worlds, Londra: Earthscan.

GAP İlkokulu Müdürlüğü, (2020). 2019-2023 Stratejik Planı, Haliliye Kaymakamlığı.

Gezer Şen, B. ve Tuncer, M. (2017). Çocuk Dostu Okul Anlayışı, *Kesit Akademi Dergisi*, 3(12), 419-426.

Gill, T. (2007). Can I Play out...? Lessons from London Play's Home Zone Project, Transport Research Laboratory.

Haliliye Belediyesi Arşivi (2018). Abdulkadir Karahan İlkokulu 2019-2023 Stratejik Planı.

Hertzberger, H. (2008). Space and Learning, 010 Publishers, Rotterdam.

International Childstreet Conference, www.woonerfgoed.nl/int/Childstreet.html (Erişim: Ağustos 2017) 2005

İncirliova Okulu Müdürlüğü (2018). 2019-2023 Stratejik Planı Karaköprü Kaymakamlığı.

Karadağ, A., Mutlu, S. ve Sayın, Ş. (2012). Okul Bahçelerinin Oyun Alanı Olarak Değeri: Düzce Kenti Örneği, *Ormancılık Dergisi* 8(2), 45-56.

Karaköprü Narlı İlkokulu Müdürlüğü, (2018), 2019-2023 Stratejik Planı, Karaköprü Kaymakamlığı.

Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Kartal, H. (2007). Erken çocukluk eğitimi programlarından anne-çocuk eğitim programının altı yaş grubundaki çocukların bilişsel gelişimlerine etkisi. *İlköğretim Online*, 6 (2), 234-248.

- KISS 1.0 Kids Street Scan, www.woonerfgoed.nl/int/Childstreet_files/KISSintroduction-handout.pdf (10.02.2022).
- Kumlu, Yavuz K., Tüdeş, Ş. ve Keleş, R. (2018). Komşuluk Birimi Ölçeğinde Yapılı Çevreyi Biçimlendiren Planlama Kararlarına İlişkin Sonuçların Ölçülmesine Yönelik Çok Değişkenli Bir Yöntem Önerisi, *Planlama*, 28(3), 328–347.
- Lieberman, G.A. ve Hoody, L. (1998). *Closing the Achievement Gap: Using the Environment as an Integrating Context for Learning*. San Diego, Calif.: State Education and Environment Roundtable.
- Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu Müdürlüğü (2018). *Stratejik Planı*, Haliliye Kaymakamlığı.
- Mete Has İlkokulu Müdürlüğü (2018). *2019-2023 Stratejik Planı*, Karaköprü Kaymakamlığı.
- Miller, D., K. Tichota ve White, J. (2009). *Young Children Learn Through Authentic Play in a Nature Explore Classroom*. Lincoln, Neb. Dimensions Foundation.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2015). *Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu*, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı İnşaat Ve Emlak Dairesi Başkanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2015). *Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Çocuk Hakları Ve Çocuk Dostu Ortamlar*, Ankara: MEB Yayınları
- Muhacir Arslan E S., ve Özalp Yavuz A. (2011). Artvin Kenti İlköğretim Okul Bahçelerinin Nitelik ve Niceliksel Durumunun Coğrafi Bilgi Sistemleri Kullanılarak Belirlenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 172-184.
- Orhan, R. (2019). Çocuk Gelişiminde Fiziksel Aktivite Ve Sporun Önemi, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KÜSBD)*, 9(1), 157-176.
- Orkodashvili, M. (2010). *Quality Education Through Child-Friendly Schools: Resource Allocation For The Protection Of Children's Rights*.
- Özdemir, A. ve Yılmaz, O. (2009). İlköğretim Okulları Bahçelerinin Çocuk Gelişimi ve Sağlıklı Yaşam Üzerine Etkilerinin İncelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 181, 121-130.
- Özyaba M. (1998). İlköğretim Okulları Açık Alan Tasarım İlkeleri ve Standartlarının Tespiti: Trabzon'da Bir Örnek Çalışma. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları*, Trabzon.
- Piri Reis İlkokulu Müdürlüğü (2018), *2019-2023 Stratejik Planı*, Karaköprü Kaymakamlığı.
- Profilo İlkokulu Müdürlüğü (2018). *2019-2023 Stratejik Planı*, Haliliye Kaymakamlığı.
- Riggio, E. (2002) "Child Friendly Cities: Good Governance in the Best Interests of the Child" *Environment & Urbanization*, 14(2), 45-58.

Şanlıurfa Valiliği (2022). www.sanlıurfa.gov.tr/genel-bilgiler (10.05.2022).

Tandoğan, O. (2014). Çocuk İçin Daha Yaşanılır Bir Kentsel Mekân: Dünyada Gerçekleştirilen Uygulamalar, MEGARON, 9(1), 19-33.

The Delft Manifesto on a Child Friendly Urban Environment, www.woonerfgoed.nl/int/Childstreet_files/The%20Delft%20Manifesto-Color.pdf (10.08.2017).

Topsümer, F., Babacan, E. ve Baytekin, E. P. (2009) “Şehir ve Çocuk Dostu Şehir Girişiminin Şehir İmajına Katkısı”, İletişim Fakültesi Dergisi, 35, 5-20.

Uçar, Ö. (2013). Çocukların Yaşanılan Yer ve Buna Bağlı Olarak Mekân Algısının İncelenmesi (Yüksek Konut Yapıları Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Umutlu, Ç. (2010). “Çocuk Dostu Okul” Projesi Kapsamında Olan Ve Olmayan İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Özgüvenleri İle Zorbalık Eğilimlerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

UNICEF (1996). The State of the World’s Children. New York: Oxford University Press.

UNICEF (2007). Human Rights-Based Approach to Education for All. 9 Ocak 2017 tarihinde https://www.unicef.org/publications/files/A_Human_Rights_Based_Approach_to_Education_for_All.pdf adresinden erişilmiştir.

UNICEF (2012). Child - Friendly Schooling Approach. Erişim tarihi: 24. 06. 2022. Erişim Adresi: https://www.unicef.org/education/bege_61717.html

UNICEF (2017), UNICEF Child Friendly Cities and Communities Initiative, Toolkit for National Committees Erişim tarihi: 24. 06. 2022. Erişim Adresi: <https://childfriendlycities.org/wp-content/uploads/2017/10/CFCI-Case-Study-France.pdf>

UNICEF, (2009). Çocuk Dostu Şehirler Bilgi Formu. Erişim tarihi: 20. 06. 2022. Erişim Adresi: <http://childfriendlycities.org/tr/genelbakis/cocuk-dostu-sehir-nedir/>

Uysal, A. (2015). Çocuk Coğrafyaları ve Çocukların Gündelik Mekânları. İdeal Kent Dergisi 17, 46-61.

Yavuzer, H. (2001). Okul Çağı Çocuğu. 7. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yomralıoğlu, T. ve Uzun, B. (2001). Okul Alanlarının Bedelsiz Olarak Kamuya Kazandırılması. Milli Eğitim Dergisi 150:1301- 7669.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Melisa Büşra DEDECAN

Uyruğu: T.C

Doğum yeri ve Tarihi:

Evlilik Durumu: Bekâr

Telefon:

E-posta:

EĞİTİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans: Hasan Kalyoncu Üniversitesi - 2022

Lisans: Hasan Kalyoncu Üniversitesi - 2019

Lise: Şanlıurfa Özel Fırat Koleji - 2014